

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1934.

Andra kammaren.

Nr 13.

Lördagen den 24 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Enligt därom den 10 innevarande månad fattat beslut företogs nu val av dels tjugufyra valmän för utseende av riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare samt riksdagens militieombudsman och dennes efterträdare, dels ock sex suppleanter för dessa valmän; och befunnos vid valens slut hava blivit utsedda till

valmän:

herr *Andersson* i Höör,
» *Andersson* i Lindome,
» *Arnemark*,
» *Björling*,
» *Eriksson* i Stockholm,
» *Fast*,
» *Gardell* i Gahns,
» *Hansson* i Trollhättan,
» *Höglund*,
» *Jeppsson*,
» *Johansson* i Hallagården,
» *Johansson* i Bro,
» *Larsson*,
» *Lindberg* i Umeå,
» *Lindman*,
» *Lindqvist*,
» *Nilsson* i Karlstad,
» *Olsson* i Blädinge,
» *Olsson* i Mellerud,
» *Olsson* i Rimforsa,
» *Petersson* i Lerbäcksbyn,
» *Weijne*,
» *Westman* och
fru *Östlund*,

var och en med 111 röster; samt till

suppleanter:

herr *Hansson* i Vännäsby,
» *Berg*,
» *Pettersson* i Dahl,
» *Malmqvist*,
» *Hermansson* och
» *Johnsson* i Kalmar,

var och en med 63 röster.

Andra kammarens protokoll 1934. Nr 13.

Ordningen mellan suppleanterna bestämdes, sådan den finnes här ovan angiven, genom lottning.

§ 2.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästföregående paragraf omförmälda valen.

§ 3.

Herr statsrådet *Leo* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 141, angående anslag till länsarkitekter;
nr 146, angående reglering av Södra Dalarnes järnvägsaktiebolags skuld-förhållande till staten; och
nr 147, angående åtgärder för fortsättande av Dals-Eds—Rölanda elektriska distributionsförenings u. p. a. verksamhet.
Dessa propositioner bordlades.

§ 4.

Föredrogs, men bordlades åter bevillningsutskottets betänkande nr 5.

§ 5.

Vidare föredrogs herr *Flygs* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att till hans excellens herr statsministern få framställa spörsmål angående den fascistiska och nationalsocialistiska orienteringen bland officerare och underofficerare inom det svenska militärväsendet; och blev ifrågavarande anhållan av kammaren bifallen.

§ 6.

Föredrogs punktvís statsutskottets utlåtande, nr 9, angående regleringen för budgetåret 1934/1935 av utgifterna för kapitalökning i avseende å postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk.

Punkterna 1 och 2.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 3.

Lades till handlingarna.

Punkterna 4—7.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 8 och 9.

Lades till handlingarna.

Punkten 10.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 11.

Lades till handlingarna.

Punkterna 12—17.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 18.

Lades till handlingarna.

Punkten 19.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 20.

Lades till handlingarna.

Punkterna 21 och 22.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 23.

Lades till handlingarna.

Punkten 24.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 25.

Lades till handlingarna.

Punkterna 26—28.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 7.

Till avgörande företogs statsutskottets utlåtande, nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande av vissa utbildningskurser för f. d. fast anställt manskap vid försvarsväsendet.

Ang. utbildningskurser för f. d. fast anställt manskap vid försvarsväsendet.

I en till riksdagen avlåten, den 26 januari 1934 dagtecknad proposition, nr 105, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som i statsrådsprotokollet angivits, under innevarande budgetår anordna särskilda utbildningskurser för f. d. fast anställt manskap vid försvarsväsendet, dels ock medgiva, att de av ifrågavarande utbildningskurser föranledda kostnaderna finge på sätt i berörda statsrådsprotokoll angivits bestridas av vederbörande anslag under fjärde huvudtiteln.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 26 januari 1934 angivits, under innevarande budgetår anordna särskilda utbildningskurser för f. d. fast anställt manskap vid försvarsväsendet,

b) medgiva, att de av ifrågavarande utbildningskurser föranledda kostnaderna finge förskottsvis bestridas för att sedermera ersättas på sätt riksdagen framdeles kunde komma att besluta.

Sedan berörda hemställan föredragits, yttrade:

Herr **Andersson** i Stockholm: Herr talman! Såväl i den kungl. propositionen som i utskottets utlåtande betonas, att det här gäller ett arbetslöshets-

Ang. utbildningskurser för f. d. fast anställt manskap vid försvarsväsendet.
(Forts.)

spörsmål. Man framhåller, att arbetslösheten bland f. d. underbefäl är mycket stor. Ingen har väl kunnat undgå att se, att uppmärksamheten under de senare åren på denna fråga, alltså frågan om arbetslösheten bland f. d. underbefäl, ökats väsentligt. Förvisso är läget ganska svårt, mycket svårt t. o. m. för de unga män, som i militärtjänsten förbrukat de år under vilka de skulle skaffat sig utbildning i ett yrke, på vilket de skulle kunnat få sin försörjning för framtiden. När de skola ut i det civila livet och skaffa sig försörjning, äro de i avsaknad av utbildning i något yrke. Det är uppenbart att läget för dem är allvarligt, så allvarligt, att jag måste såsom min uppfattning tillkännagiva, att staten och samhället måste anses ha ett betydande ansvar, när det gäller dessa människors försörjningsmöjligheter.

När jag nu har begärt ordet i anledning av det förslag, som här föreligger, ber jag, att redan från början få förutskicka, att jag icke har för avsikt att yrka avslag å utskottets hemställan. Om ett sådant yrkande skulle vinna kammarens bifall, skulle det nämligen innebära att den tremånadersförsörjning, som här skulle komma i fråga för f. d. underbefäl, icke skulle komma till stånd. Jag anser mig därför på grund av dessa människors ringa försörjningsmöjligheter icke kunna taga ansvaret för de konsekvenser, som ett avslag å detta förslag skulle medföra.

Det föreslagna sättet att bringa försörjning under tre månader åt dessa underbefäl kostar, såvitt jag kunnat räkna ut av handlingar som föreligga, ungefär 600 kronor per man, d. v. s. i runt tal 200 kronor per man och månad. Vore det fråga om att giva dem en utbildning i ett yrke, varigenom man kunde förhjälpa dem till en möjlighet att för framtiden försörja sig, skulle jag anse mig kunna kosta på denna summa, 600 kronor, och kanske litet mera, men det blir nu så, att när dessa tre månader gått, stå vederbörande med två tomma händer, precis som när de kallades in till repetitionsövningen eller utbildningskursen eller vad man nu vill kalla det för. Med hänsyn härtill tycker jag att dessa tvåhundra kronor i månaden eller — om man räknar sig fram till vad det skulle göra per år, om kurserna fortsatte — dessa tvåtusenfyrahundra kronor om året skulle kunna användas på bättre sätt eller så att vederbörande fick möjlighet till försörjning för framtiden. Det är detta, som jag har betraktat såsom något mycket anmärkningsvärt i fråga om det förslag, som här föreligger. Man inkallar vederbörande till militärutbildning, sådan som de fått förut, men man sörjer icke för att man med dessa medel giver dem en utbildning i något yrke, på vilket de skola kunna försörja sig i fortsättningen. Om man i stället ordnar det så, att ett sådant belopp, som det nu är fråga om, offras per man för att bereda vederbörande försörjningsmöjligheter, tror jag, att ett resultat skulle utvinnas, som vore till bättre framtida nytta, än det resultat, som nu kan utvinnas med detta förslag. Jag tillåter mig mycket starkt draga i tvivelsmål, att det nu föreslagna beloppet, d. v. s. 600 kronor, för en två—tre månaders kurs skall kunna medföra någon nytta för framtiden. Man kan verkligen ifrågasätta, att om vederbörande själva finge taga hand om dessa 600 kronor, de skulle kunna försörja sig därpå och därtill använda tiden på ett bättre sätt, än som sker om de nu inkallas till den repetitionsövning, som nu är ifrågasatt.

Man har betonat att detta är ett arbetslöshetsspörsmål. På grund härav anser jag mig kunna säga några ord angående frågan om beredande av anställning i allmänhet och speciellt i försvarsväsendet. Alla som intresserat sig för detta problem veta, att det finnes en mängd arvodesbefattningar, som nu innehavas av pensionerade underofficerare. Någon har sagt, att man bemödar sig om att inrätta sådana befattningar för underofficerare och även andra mili-

Ang. utbildningskurser för f. d. fast anställt manskap vid försvarsväsendet.

(Forts.)

tärer så snart de avgå med pension. Jag skall icke giva mig in på en diskussion, huruvida underofficerarnas pension är tillräcklig eller ej. Det är ett spörsmål, som knappast hör till denna debatt. Jag håller emellertid bestämt före att många försörja sig på mindre belopp, än som utgår till underofficerarna i form av pension. Med hänsyn härtill vore det kanske ändamålsenligt, om man läte f. d. underbefäl få dessa arvodesbefattningar, varom här är fråga. Det vore ett sätt att bereda åtskilliga f. d. underbefäl möjligheter till försörjning och en åtgärd, som säkerligen för framtiden skulle medföra betydligt bättre resultat, än det förslag, som det här nu är fråga om. Jag kan i detta sammanhang icke underlåta att säga, att allt detta tal, som föres om beredande av anställning åt f. d. underbefäl, i mycket hög grad verkar reklam för det intresse, som vederbörande själva vilja göra gällande att de hysa. När man ser hur staten först bereder f. d. underbefäl anställning vid försvarsväsendet — så skedde t. ex. under det senaste året vid flottans varv — men sedan avskedar dem från sina anställningar, sedan de inkallat s. k. ersättningsreserv för att utföra just det arbete, som detta f. d. underbefäl haft sig ålagt att utföra, frågar man sig, om detta kan anses vara riktigt. I varje fall stämmer det väl dåligt överens med det intresse, som man påstår sig hysa, när det gäller att tillgodose dessa människors utkomstmöjligheter för framtiden.

Jag skulle vilja forma uttrycket för min uppfattning i denna fråga sålunda: Man bör icke inskränka sig till att hysa intresse för underbefälet bara till dess de fått någon anställning såsom arbetare, vare sig vid försvarsväsendet eller annorstädes, utan man bör göra klart för sig, att även sedan de blivit arbetare, så ha statsmakterna förpliktelser, minst lika stora som innan de blivit arbetare. Statsmakterna få alltså icke betrakta saken så, som om alla förpliktelser vore uppfyllda, så snart man givit dessa människor arbetsanställning — som för övrigt kanske bara räcker någon månad — för att sedan avskeda dem och ordna arbetet, där de varit sysselsatta, på något annat sätt.

Det är ytterligt befogat att ge uttryck åt denna mening i detta sammanhang. Det skulle för övrigt vara åtskilligt att säga om behandlingen av t. o. m. f. d. underbefäl, som äro anställda som arbetare vid försvarsväsendet, men såvitt jag förstår, blir det tillfälle att i annat sammanhang, då hela spörsmålet på nytt kommer att aktualiseras, ånyo säga några ord om den saken.

Jag skall därför, herr talman, för dagen inskränka mig till de synpunkter, jag nu givit tillkänna.

Herr Brädefors: Herr talman! När regeringen lagt fram detta förslag om utbildningskurser för f. d. fast anställt manskap vid försvarsväsendet, så har man motiverat denna åtgärd med arbetslösheten. Denna motivering är dock endast skenbar. Den verkliga motiveringen förekommer i de yttranden i frågan, som ha lämnats av generalstabschefen, marinstabschefen och chefen för kustartilleriet. I dessa utlåtanden säger man, att huvudsakliga syftet är att höja den militära kunskapsnivån hos dem, som skulle gå igenom kurserna.

Generalstabschefen framhåller sålunda, att det även ur militär synpunkt vore icke mindre önskvärt, att utbildning ordnades för ifrågavarande personal i syfte att höja dess användbarhet i krig och göra den lämplig för bestridande av befattningar vid fältförbanden och depåerna, varigenom där placerad aktiv personal kunde frigöras för andra uppgifter. Chefen för kustartilleriet säger, att repetitionsövningar av ovan antytt slag borde för vinnande av det ur militär synpunkt med dem avsedda ändamålet för närvarande i största möjliga utsträckning givas formen av särskilda kurser.

Ang. utbildningskurser för f. d. fast anställt manskap vid försvarsväsendet.
(Forts.)

Departementschefen har i sitt yttrande även talat om att dessa den militära sakkunskapens ord förtjäna allvarligt beaktande, och »detta så mycket mera som på samma gång ett välmotiverat militärt behov kan tillgodoses».

Vad är det alltså, som här framhålles såsom det huvudsakliga syftet med dessa tremånaderskurser för dem som lämnat sin militära anställning? Jo, det är just det som generalstabschefen påpekar, nämligen att höja detta manskaps användbarhet i händelse av krig. När man motiverar den nu föreslagna åtgärden med arbetslösheten, så kan man fråga sig: När ha egentligen herrarna tänkt sig saken, när detta manskap gått igenom tremånaderskurserna? Vad ha de lärt för någonting under dessa kurser, som skulle kunna vara dem till gagn, när det gäller sådant som möter dem efteråt, när de komma tillbaka från det militära livet efter denna kurs? Vad ha de lärt för något för den civila anställning, som eventuellt skulle kunna vinnas någonstades? Ingen-ting. Detta är endast en militär specialkurs, och de ha icke lärt mera i civilt hänseende än vad de tidigare lärt sig i militäryrket. Hur är det egentligen? Ha herrarna tänkt sig att till nästa år komma igen med samma sorts proposition om tremånaderskurser? Ty det är väl icke herrarnas mening, att denna personal skall kunna klara sig med tre månaders anställning om året, men under de övriga av årets månader icke ha någon som helst anställning, utan komma i samma situation som alla andra arbetslösa, d. v. s. att eventuellt få selsättning vid arbetslöshetskommissionens arbeten eller få arbetslöshetsunderstöd. Det är ganska meningslöst, tycker jag, att nu skenbart motivera en sådan här åtgärd med arbetslösheten, när det i varje fall är den militära motiveringen, som ligger bakom det hela.

I en tidigare debatt här i kammaren erkändes det av herr O. W. Lövgren, att socialdemokratien går in för att materiellt förbereda det kommande kriget. Vad är det här för något annat än ett försök att förbereda det mänskliga materialet för det kommande kriget, för att i enlighet med generalstabschefens yttrande höja dess användbarhet vid krig?

För min del utgår jag från helt andra synpunkter än herr Andersson i Stockholm, som säger, att han icke kommer att yrka avslag på en sådan proposition som denna, därför att åtgärden enligt hans mening i varje fall innebär en tre månaders längre anställning för denna personal. Ja visst är det behjärtansvärt, herr talman, att de som äro arbetslösa få en tre månaders anställning och därigenom bidrag till sin försörjning, men huvudsaken är väl icke, åtminstone icke för arbetarna, att de få tre månaders anställning vilken som helst, det kommer väl också an på vad för slags anställning det är fråga om, och här gäller det tre månaders anställning för att göra skada för mänskligheten. Det är väl icke på det sättet arbetarrepresentanter skola gå in för att lösa arbetslöshetsfrågan.

Då vi anse, att denna åtgärd är en sådan, som vidtages för att förbereda kriget och för att öka de möjligheter, som redan nu finnas här i Sverige att möta det kommande kriget, så ha vi icke kunnat vara med på en sådan politik, utan vi yrka avslag på såväl Kungl. Maj:ts proposition som utskottets hemställan.

Herr Holmgren: Herr talman! Den förste talaren riktade en kritik mot det föreliggande förslaget. Han ansåg, att i stället för detta förslag borde ha förelegat ett annat, som utmynnat i direkta åtgärder för att underlätta det avgående militärmanuskapets civilanställningsmöjligheter. Jag tror dock, att den förste ärade talarens ståndpunkt mycket väl kan låta sig förena med den ståndpunkt, som såväl regeringen som statsutskottet intagit i denna fråga.

Ang. utbildningskurser för f. d. fast anställt manskap vid försvarsväsendet.
(Forts.)

Statsutskottet säger här om syftet med dessa kurser, att de avse att »jämte tillgodoseendet av ett väl motiverat militärt behov bringa någon lättnad i den svåra belägenhet, vari en stor del av ifrågavarande personalkategori befinner sig».

Den stora bristen på underbefäl, som vid mobilisering är rådande, gör det synnerligen nödvändigt att få kurser av nu ifrågavarande slag till stånd, varigenom man vid mobilisering kan använda dem, som undergått dessa kurser, i högre uppgifter än vad annars skulle varit fallet. I fråga om denna civilanställning, som den förste ärade talaren uppehöll sig vid, så vill jag framhålla, att regeringen ju har tillsatt sakkunniga för att lösa civilanställningsfrågan. Dessa sakkunniga ha i fråga om det nu förevarande spörsmålet kommit med ett förslag, enligt vilket stamanställda, som varit anställda i minst fem år vid den tidpunkt när kontraktet utgår, skulle kunna ha rättighet att kvarstå ytterligare ett halvt år på extra stat. Under detta halvår skulle de bibringas utbildning och få tillfälle att provtjänstgöra, allt i syfte att underlätta deras blivande civilanställning. Detta förslag har varit på remiss hos myndigheterna, och så mycket jag vet ha samtliga tillstyrkt förslaget. Remisstiden har varit så pass kort, att det vill förefalla, som om det varit regeringens avsikt att lösa frågan snarast möjligt, och jag vill uttrycka den förhoppningen, att Kungl. Maj:t skall komma med proposition snarast möjligt, under alla omständigheter till den riksdag, som nu pågår. Jag håller nämligen före, att en lösning av detta spörsmål efter de riktlinjer, som de sakkunniga uppdragit, skulle bli för det avgående militärmanskapet av synnerligen högt värde.

Vad den andre talaren angår, håller jag före, att ett bemötande av hans anförande icke är erforderligt här i kammaren.

I sak, herr talman, har jag icke annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan.

Häruti instämde herr *Petersson* i Broaryd.

Herr *Andersson* i Stockholm: Herr talman! Den tredje ärade talaren förde ju fram den synpunkten, att min och utskottets ståndpunkt skulle kunna förändras. Vad han grundade denna uppfattning på vet jag inte, men ett skäl därtill skulle väl vara vad jag talat om att syftet varit och att man kunde med hänsyn till den enskilde individen använda de medel, som riksdagen nu står i beredskap att ställa till förfogande. Den frågan har den tredje ärade talaren dock icke givit sig in på alls i den debatt som förts. När han säger, att man syftar till att täcka brister i den militära utbildningen för underbefäl, vill jag säga, att det är dock ett underligt sätt att göra det genom att förlägga en tre månaders utbildning någon gång när det passar med hänsyn till att arbetslösheten är så stor. Jag tror man skulle kunnat ur militär synpunkt förbilliga det hela, om man gjort det mera planmässigt och icke kommit med ett förslag om en tre månaders utbildning. Jag vill också säga det, att när vederbörande fått en tre månaders utbildning, behöver det bara gå tre eller fyra år, för att de icke skola vara mera användbara än de voro, innan de fått den tre månaders långa utbildningskursen. Med den erfarenhet jag har — den är visserligen ringa, men jag har dock en viss erfarenhet — skulle denna utbildning icke ur militär synpunkt komma att spela någon roll. Men motiverar man denna sak genom att utge den för att vara en arbetslöshetshjälp för den tid, under vilken de inkallas till kurserna, skall man naturligtvis använda pengarna på det mest ändamålsenliga sätt, och det har jag

Ang. utbildningskurser för f. d. fast anställt manskap vid försvarsväsendet.
(Forts.)

talat om. Då den tredje ärade talaren icke uppfattat den saken, ansåg jag mig nödsakad att än en gång besvara kammaren.

Härmed var överläggningen slutad. Efter av herr talmannen givna propositioner på de därunder framställda yrkandena blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 8.

Föredrogos vart efter annat

statsutskottets utlåtande, nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tionde huvudtiteln gjorda framställningar angående anslag till lots- och fyrinrättningen samt säkerhetsanstalter för sjöfarten; samt jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående åtgärder mot smittsamma sjukdomar hos bin; och

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal rörande försäljning av vissa Djäknehytterotarnas skifteslag tillhöriga samfällda områden i Avesta stad i vad angår vissa allmänna hemman.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 9.

Ang. revision av lagstiftningen om fri rättegång. Härefter föredrogs första lagutskottets utlåtande, nr 15, i anledning av väckt motion angående revision av lagstiftningen om fri rättegång; och anförde därvid

Herr **Olofsson** i Digernäs: Herr talman! Jag lär icke komma längre med den motion jag underskrivit, då den är i huvudsak avstyrkt, men jag vill dock säga några korta ord. Man kan se frågan på olika sätt. Man finner emellertid, att den fria rättegången kan komma i händerna på folk, som man kan säga uteslutande har till uppgift att trakassera sin motpart. Jag har, när jag skrivit under motionen, åsyftat en prövning av själva sakfrågan och en undersökning i det särskilda fallet, huruvida en part av rent okynne eller hämnd begagnar sig av den fria rättegången. Nu har utskottet, efter vad utlåtandet ger vid handen, haft ganska stora bekymmer för motionen. Man kan ju icke klandra utskottet för att det nedlagt ett visst arbete för att komma till rätta med motionen, men slutet tycker jag icke är i full överensstämmelse med själva motiveringen, utan jag skulle tro, att man med samma motivering kunde lika gott ha kommit till bifall till motionen som till avslag å densamma.

Jag känner förhållandena i Stockholm, t. ex. i mål rörande äktenskaps-skillnad. I äktenskapsskillnadsmål är det givet, att det kan komma till svåra mellanhavanden mellan parterna. Om den ena parten får i första instansen fri rättegång, följer i regel därav, att han får fri rättegång på statens bekostnad även i överinstanserna. Har då målet avgjorts i första instans och rätten till fri rättegång kan prövas, när målet överklagas i högre instans, och kan det då vid den prövningen befinnas, att målet är av den beskaffenhet, att det icke bör gå på statens bekostnad till högre instans, att målets verkliga innebörd är sådan, att det bara är av lust att trakassera, som den ena parten använder sig av den fria rättegången, då tycker jag, att den prövningen skall ske icke bara i avseende å kostnadsfrågan, såsom utskottet framhållit. Kost-

Ang. revision av lagstiftningen om fri rättegång. (Forts.)

nadsfrågan är mera en bagatell, ty det går icke till stora summor. Men en prövning bör ske av den reella innebörden av målet. Där man kan se, att den ena parten av okynne och trakasseringslusta mot motparten använder sig av den fria rättegången, bör sådan icke få äga rum. Det är den prövningen jag tänkt man huvudsakligen skulle inrikta sig på. Nu säger utskottet, att man kan i högre instans pröva, om parten där skall ha fri rättegång. Visst kan man det. Men där gäller det bara kostnadsfrågan; man skall undersöka, om parten har möjlighet att bekosta rättegången. Den prövningen kommer i andra hand; i första hand skall prövas, synes det mig, om parten har av reella skäl anledning att gå till högre instans.

Jag förstår, att motionen icke kan ha någon vidare framgång, och då jag hört, att första kammaren har avslagit motionen, skall jag icke göra något yrkande.

Vidare yttrades ej.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 10.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget första lagutskottets utlåtande, nr 16, i anledning av väckta motioner om lagstiftning till skydd för markägares rätt till bärplockning å skogs- och hagmark.

Ang. lagstiftning till skydd för markägares rätt till bärplockning.

I tvenne likalydande motioner, nr 251 i första kammaren av herr *P. Bernhard Nilsson m. fl.* och nr 458 i andra kammaren av herr *Persson i Fritorp m. fl.*, vilka motioner hänvisats till lagutskottet och behandlats av första lagutskottet, hade föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utarbetande och framläggande av förslag till lagbestämmelser angående skydd för rätten till bärplockning å skogs- och hagmark.

Utskottet hemställde, att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Vid utlåtandet voro fogade reservationer:

1:o) av herrar *S. Erik Anderson, von Heland, Velande* och *Johanson* i Huskvarna, vilka ansett, att utskottet bort föreslå riksdagen att avlåta skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag i ämnet; samt

2:o) av herr *V. Edward Larson*, som yrkat, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om lagstiftning i syfte att all bärplockning å ett visst område omkring vederbörande jordägares tomtplats borde vara denne förbehållen.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid yttrade:

Herr *Persson* i Fritorp: Herr talman! Då jag i denna kammare framburit den motion, som föranlett det nu föredragna utlåtandet från första lagutskottet, skall jag tillåta mig säga ett par korta ord. Jag kan genast trösta kammaren med att jag icke länge skall upptaga kammarens tid. Det är ju, såsom framgår av utlåtandet, så, att detta ärende en mångfald gånger har varit föremål för riksdagens prövning under de sista 30—40 åren. Vid en närmare granskning av första lagutskottets utlåtande har jag haft svårt att värja mig för den tanken, att utskottet har varit något tveksamt vid sitt avstyrkande av de väckta motionerna, och är denna min uppfattning riktig, finner jag det underligt och beklagar, att utskottet icke kunnat komma till

Ang. lagstiftning till skydd för markägares rätt till bärplockning. (Forts.) annat resultat än det gjort. Alldeles bestämt vill jag påstå, att riksdagen mångfaldiga gånger har skrivit och begärt utredning i angelägenheter av oändligt mycket mindre vikt än den motionärerna nu framfört, och jag menar, att detta spörsmål efter de många årens prövning nu bör vara moget för lösning.

Jag kom just i går att erinra mig en episod från mina första riksdagsår, då just detta ärende var föremål för behandling i denna kammare. Då yttrade en av kammarens mera framstående ledamöter några enligt min mening förståndiga ord, vari han kraftigt framhävde behovet av en ändring i då och ännu gällande bestämmelser. Jag kan icke underlåta att här citera några ord av vad han då yttrade. Jag anser, att de äro värda att tagas till dagens protokoll. Jag skall göra det i allra största korthet. Den ärade talaren yttrade: »Denna fråga kan ju synas ganska obetydlig, men vi, som leva och bo i trakter, där det är ganska gott om lingon, hava dock en annan uppfattning om dess vikt och betydelse. Det finnes där stora befolkningslager, som vilja ha dessa lingon men som länge lidit av den rovskörd, som nu äger rum på många håll just i fråga om dessa bär, och det har också från alla dem, som äro intresserade av lingonplockning, klagats djupt, allvarligt och bittert över det förhållande, som nu råder i detta avseende. När jag väckte min nu förevarande motion, gjorde jag mig till talesman för hela den landsbygdsbefolkning jag representerar och jag tror även för hela norra Sveriges befolkning.»

De ord, jag har ur detta anförande citerat, fälldes av ingen mindre än den man, som på den tiden hette herr Eriksson i Grängesberg, och sedermera, som bekant, under flera år var denna kammares talman och numera är landshövding i Falun. Jag vill bara tillägga, att det missnöje herr Eriksson gav uttryck åt är tillfinnandes i stora delar av vårt land, till och med i Skåne, där det icke bara växer sockerbeter och vete utan där det finnes ganska stora vidder, som äro typiska lingonmarker; jag avser då närmast norra Skåne. Man talar om att hjälpa de fattiga, och här är ett tillfälle att göra detta. Jag tror, att dessa grupper av medborgare äro i stort behov av hjälp i den omfattning sådan är möjlig åstadkomma.

Jag har fäst mig rätt mycket vid en liten passus i det nu föredragna utlåtandet. Det står på sid. 11: »Att likväl den gällande ordningen alltjämt kan vara förenad med vissa olägenheter, vill utskottet icke bestrida.» Här säger utskottet tydligt ifrån, att det icke är bra som det är, men utskottet vill ändock icke vara med om att vidtaga någon åtgärd för att få en tingens bättre ordning i förevarande spörsmål. Här föreligger enligt min mening ett de obofärdigas förhinder. När utskottet talar om svårigheter, vill jag bara svara, att svårigheter äro ju till för att övervinnas, och min tro är, att med litet god vilja det här är möjligt.

Herr talman! Jag skall hålla mitt löfte och icke vidare upptaga kammarens tid. Då det tyvärr icke är möjligt att yrka bifall till någon av de reservationer, som fogats till utskottets utlåtande, skall jag i stället be att få yrka bifall till de i ämnet väckta motionerna.

Herr *Persson* i Grytterud instämde häruti.

Herr **Lindqvist**: Herr talman! Även jag skall fatta mig kort i frågan, ty jag tycker inte, att det tjänar någonting till att taga upp en stor debatt om denna sak nu. Jag blev något förvånad, när jag fick se, att ett par reservationer voro fogade till utskottets utlåtande, ty förhållandena inom utskottet hade varit sådana, att det visserligen hade ställts ett yrkande, men att vi efter en längre överläggning inom utskottet, åtminstone trodde jag det, voro fullkom-

Ang. lagstiftning till skydd för markägares rätt till bärplockning. (Forts.)
ligt överens om att hemställa till kamrarna, att motionerna icke skulle föranleda någon åtgärd, och det just av de skäl, som utskottet i sin motivering för avslag på motionerna har anfört.

När man tittar på reservationerna, särskilt den första reservationen, avgiven av herr Anderson i Hägelåkra m. fl., får man lov att säga, att de, som skrivit den reservationen, befinna sig i den tveksamhet, om vilken herr Persson i Fritorp talade. De äro så tveksamma, att de veta icke vad de vilja, och då torde de icke kunna begära, att någon, som läser reservationen, skall veta vad de vilja.

Nu försökte herr Persson i Fritorp rädda situationen genom att yrka bifall till de likalydande motionerna i stället för till någon av de reservationer, som här äro avgivna. Vad motionen beträffar har ju huvudmotionären herr Nilsson i Landeryd pekat på såsom en framkomlig väg, att man skulle kopiera jaktlagstiftningen. Det skulle innebära det, att markägaren skulle ha rätt att utfärda förbud mot lingonplockning på ett visst område, ett område så stort, att man själv skulle kunna tillgodogöra sig bären på sådan mark. Men ett sådant lagförslag bleve ungefär detsamma som det, som riksdagen hade att pröva år 1930. Det gällde då icke förbud mot lingon- eller bärplockning, utan då avsåg man att få förbud mot plockning av lingon, innan desamma voro mogna. Men vi veta, att det lagförslaget föll på grund därav, att markägarna ansågo det vara oriktigt, att de icke skulle få plocka lingonen vilken dag de ville utan att även de skulle vara tvungna att vänta till den dag kom, då lingonen blivit mogna.

Nu vill herr Nilsson i Landeryd tydligen gå in för något liknande, och jag tror — om jag icke minns fel — att när den föregående ärade talaren citerade herr Eriksson i Grängesberg och vad han vid ett tillfälle anfört i lingonfrågan, så var det vid det tillfället så, herr Persson i Fritorp — jag är icke säker på det, men jag tror det — att herr Erikssons yttrande avsåg icke förbud mot lingonplockning, utan det avsåg just att få förbud mot att plocka lingon, innan de voro mogna. Har jag fel, så är det så, men jag tror det är så som jag nu säger.

Jag tror, att kammarens ledamöter efter att ha tagit del av utskottets utlåtande få lov att erkänna, att det är riktigt vad som här sägs, särskilt vad utskottet på sid. 11 andra och tredje styckena talar därom, att förhållandena nu äro andra än tidigare och att man icke nu kan säga, att behovet av lagstiftning är lika stort som det varit tidigare.

Jag anser sålunda, herr talman, att utskottets avstyrkande av motionerna har fullt fog för sig, och jag ber därför att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Björck i Kristianstad: Herr talman! Jag vill gärna medge, att detta icke är någon större fråga. Den berör inte ett mycket stort antal medborgare. Men jag kan ej värja mig för det intrycket, att den är så betydande, att riksdagen och kamrarna ej böra bagatellisera den framställning, som gjorts. Jag har kommit i beröring med en hel del av dessa människor, som äro berörda av denna fråga, och jag ber att få redogöra något för deras uppfattning, som jag anser vara av värde vid bedömande av denna fråga.

Dessa människor äro icke särskilt väl situerade. De leva till största delen i mycket små omständigheter. Jag tror, att de flesta av dem skulle vara högeligen lyckliga och tacksamma, om de kunde komma i åtnjutande av en inkomst, som motsvarar en reservarbetslön. De komma ej med några önskingar och framställningar i annan mån, än att de be om att bli så skyddade, att de kunna få tillgodonjuta det, som växer på deras egen mark. Det kunna

Ang. lagstiftning till skydd för markägares rätt till bärplockning. (Forts.) de ej för närvarande. De ha ej tillgång till arbetshjälp. De få reda sig med de armar familjen förfogar över, men dessa bli upptagna i skördetid, och då kommer det folk från städer och tätbebyggda samhällen, kanske åkande i en gentil bil, och plocka bären. När den fattiga småbrukaren kommer för att plocka bären, då äro icke bara bären borta, utan det kan också hända, att lingonriset har blivit så luggat, att man kan befara, att det länder till skada för följande års skörd. Man förstår den mannens bitterhet. Den är mycket förklarlig. Och är det inom ett område så, att många gå och bli förbittrade. resonera de inbördes och tycka, att det är en dålig riksdag, som ej kan hjälpa dem i det rättskrav de framställt, och som de anse billigt och befogat. Det kommer kanske sedan en herre dit och förkunnar nya läror för dem. Han talar om, hur dålig riksdagen är och hur litet den förmår. Han talar om, hur han vill hjälpa dem på allt sätt, så att de kunna leva och få det bättre. Han vill låtta deras skuldbördor och binda dem vid jorden, så att ingen makt på jorden kan skilja dem därifrån. Man skall ej förväna sig, om de småbrukare. som känna denna bitterhet, äro mottagliga för en sådan förkunnelse. Det är ej så få människor det gäller. År 1912 samlade en petition i norra Skånes skogsbygder 3,221 underskrifter. Man kan säga, att det är ingen konst att få namn under en petition. För all del, men om man rört sig i dessa kretsar och lärt känna stämningen där, förstår man, att de mena något med att skriva under en sådan petition.

Det säges i utlåtandet, att de skäl, vilka förut framförts för en lagstiftning på området, numera väsentligen avtagit i styrka. Jag kan ej underskriva den punkten i utlåtandet. Det är visserligen sant, att skörden numera ej är så begärlig som förut, men vi skola komma ihåg en annan omständighet, som i detta sammanhang är beaktansvärd, nämligen att dessa småbrukare också drabbats av krisen och därför tvingats att i långt högre grad än förut utnyttja alla de möjligheter, som jordbruket kan ge dem. Det är sålunda ej riktigt, att dessa skäl avtagit i styrka, utan jag tror, att de äro lika starka och kanske starkare än förut.

Det säges även i utskottets utlåtande, att olägenheterna av nu gällande ordning skulle vara mindre än förut. Det är, såvitt jag kan finna, ej riktigt, och för att ge stöd åt detta, ber jag att få läsa upp ett brev från en småbonde, som känner förhållandena, vilket brev ger en interiör, som kan vara av värde för frågans bedömande. Det gäller förra hösten. Mannen skriver: »Min 70-åriga fader gick i markerna och plockade bär samt skulle tillika bevaka min rätt i görligaste mån, då vi andra voro sysselsatta med att avsluta sädesbärgningen. Han kom då till ett område på cirka 1 tunnland, som vi själva rensat för enbuskar på vintern för att lingonriset skulle få sol och luft men som av 2 personer från ett närbeläget samhälle förklarades vara av dem upptäckt och beslagttaget för deras räkning. Far, som är gammal och kanske har litet svårt för att sätta sig in i vår tids nya ideriktningar, fortsatte att plocka. Den omedelbara följden blev, att min gamla fader fick springande rädda sig undan de nu ilska herrarna. Dagen efter infunno de sig igen, och då gick jag själv till dem. Samma historia som dagen innan, men med tillhjälp av en styrka, som endast den rättvisa vreden kan ge, blev äganderätten avgjord till min favör, och de fingo dessutom lämna valplatsen i den smärtsamma förvissningen, att jag själv var alldeles oskadad. Mot hopar på 10—12 stycken, som infinna sig, stå vi fullständigt maktlösa. Landsbygdens folk be alltid om lov att plocka, när deras husbehov skall fyllas, någon rovplockning skulle aldrig falla dem in, och därmed erkänna de ju även markägarens bättre rätt till vad hans jord frambringar. Säsitt vi av äldre personer kunnat uttröna, har även detta förhållande bestått så länge någon kan minnas. var-

Ang. lagstiftning till skydd för markägares rätt till bärplockning. (Forts.)
för vi tillika kunna återopa urminnes hävd för dessa våra solklara rättigheter.»

Det är bara en liten episod, men den belyser det nuvarande läget, och det förefaller mig, som om den framställning, vilken där ges, står i bestämd motsättning mot utskottets försök att bagatellisera det tillstånd, som råder. Jag tror, att i det fallet gör utskottet sig skyldigt till ett misstag.

Nu säger utskottets talesman, herr Lindqvist, att man inte kan gå fram på den väg motionärerna föreslå. Herr Lindqvist är ju en så framstående auktoritet, när det gäller lagstiftningsfrågor, att jag kanske ej borde opponera mig mot honom. Jag skulle, herr talman, ej heller vågat det, om jag inte kommit i ett sällskap, som innebär en ganska god motvikt mot herr Lindqvists sakkunskap.

Motionärerna ansluta sig till ett yttrande från Konungens befallningshavande i Västmanlands län. När sakkunniga uppgjort en promemoria 1913 eller 1914, sändes den på remiss till länsstyrelserna, och då yttrade sig länsstyrelsen i Västmanlands län på följande sätt: »Att utsträcka straffbestämmelsen i 24 kap. 3 § strafflagen att omfatta jämväl olovligt tagande av skogsbär å annans mark synes Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande icke lämpligt. En sådan straffbestämmelse skulle icke överensstämma med det allmänna rättsmedvetandet, och lagöverträdelserna skulle bliva talrika. Däremot bör den ägare eller innehavare av jord, som vill hava skydd i förevarande avseende, kunna beredas sådan. Detta bör enligt Eders Kungl. Maj:ts befallningshavandes förmenande ske på det sätt hushållningssällskapets förvaltningsutskott föreslagit, nämligen genom områdets fridlysning av Eders Kungl. Maj:ts vederbörande befallningshavande på framställning av vederbörande rättsägare.» Det är den väg motionärerna peka på, och den anse de framkomlig, därför att den tillgodoser de rättsintressen dessa människor önska få bevakade, men den föreslagna ordningen gör icke ingrepp i den fria bärplockning, som av ålder ägt rum och som bör få äga rum, när markägaren ej har något intresse i detta avseende att bevaka. Jag tror ej, att man kan påvisa, att den vägen icke är framkomlig. Den bör vara framkomlig och bör undersökas.

Jag förstår att man kan vara tveksam, och det är mycket aktningvärt, herr talman, att man är tveksam. Jag har mycket stor aktning för herr Lindqvists tveksamhet och all annan tveksamhet, men ehuru jag är konservativ, anser jag, att man kan bli för tveksam, när det gäller att göra något. När det gäller ett starkt behov, bör man ej avvisa det utan vidare utan taga hänsyn till även de medborgargrupper, som ej äro så stora och starka i fråga om röststyrka, när de framföra ett rättskrav. Ty det är ett rättskrav, som dessa småbrukare framföra. De ha därför svårt att förstå de här tveksamma riksdagsmännen, som bara sitta och tänka och ingenting göra.

Herr talman! Jag kan inte finna annat än att riksdagen kan utan tvekan bifalla motionen. Riksdagen har visat på många sätt, att den i dessa svåra tider vill tillmötesgå och hjälpa de människor, som ha det svårt. De småbrukare, som det här gäller, höra ej till de jordbrukare, som haft mycken nytta av de hjälpanordningar, som av riksdagen beslutats. Dessa ha i mycket liten och kanske ingen utsträckning kommit dem till godo. Och nu begära de intet annat än skydd för det som växer på deras egna marker, så att de kunna tillgodogöra sig det. Och de ha behov av att göra det. Varför skall man då ej taga hänsyn till deras framställning?

En annan sida av frågan är den rent nationalekonomiska. Det har från olika håll och från sakkunnigt håll framhållits, att det är ett nationalekonomiskt intresse, att lingonskörden bättre bevaras och tillvaratages. Det sker ej nu, men genom ett bifall till motionen sätter man dessa människor, som vilja

Ang. lagstiftning till skydd för markägares rätt till bärplockning. (Forts.) tillgodogöra sig skörden, i tillfälle att göra det, varigenom man skulle i någon mån kunna tillgodose även detta nationalekonomiska intresse.

Med vad jag nu sagt ber jag att få instämma i det yrkande, som framställts av herr Persson i Fritorp.

Med herr Björck i Kristianstad förenade sig herr *von Seth*.

§ 11.

Herr statsrådet *Sköld* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 127, med förslag till ändrad lydelse av §§ 37 och 46 riksdagsordningen; nr 133, angående biträden åt ärkebiskopen;

nr 134, angående understöd åt vissa lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning; och

nr 149, angående förvärv för kronans räkning av Åkers styckebruks rekognitionsskog m. m.

Nämnda propositioner bordlades.

§ 12.

Fortsattes handläggningen av första lagutskottets utlåtande nr 16; och ytttrade därvid:

Herr **Herou**: Herr talman! Det kan mycket väl hända, att den fattiga småbrukare, herr Björck talade om, blir utan bär på sina egna marker. Det kan då vara bra för honom att vara med om att bärga överflödet på bolagsskogars eller stora skogsägares ymnigt skördebarande marker. Det kan vara, att i Skåne bären ej räcka till för alla, men man kan ej se frågan ur synpunkterna därnerifrån utan måste se dem med hänsyn till Norrlandsförhållanden, se den med hänsyn till att utan fri bärplockning komma ej dessa nyttigheter att kunna tillvaratagas i önskad utsträckning. Det är gott och väl, om herr Björck kan ge rätt åt småbrukare att plocka på sin egen mark, men när han talar om dessa fattiga, bör han också komma ihåg dessa fattiga backstugusittare och fattiga lantarbetare, som ej böra förmenas rätt till dessa allmänna nyttigheter.

När motionärerna sökt göra en jämförelse med deras rätt att utnyttja jakten på sina områden och vilja därur härleda en rätt till hävdande av bärplockning på sina marker, vill jag säga, att det ej är jämförbart. Även om man ur principiell synpunkt kan gå in för fri jakt, är det praktiskt taget omöjligt, därför att fri jakt skulle leda till utödande av villebrådet, d. v. s. till att den nyttighet, man här har intresse av, ej längre skulle finnas till. Men om skogsbären under ett år icke plockas så förstöras de. De kunna aldrig tillvaratagas. Och vidare är det så, att om skogsbären plockas alldeles ut det ena året förminskar det ej skördemöjligheterna under ett påföljande år. När motionärerna vilja möjliggöra för markägaren att skydda rätten till bär på egen mark eller upplåta den till i orten boende, åt vilka han vill upplåta den, så skulle det kunna komma att medföra, att skogsbären, denna nyttighet, skulle ligga under en död hand och ej tillgodogöras, liksom ock, att fattiga men av någon anledning för jordägaren misshagliga personer skulle hindras från att använda sig av möjligheten att tillvarataga dessa nyttigheter. Huvudsaken är ändå, att skogens röda guld tillvaratages, och om en reglering behöves på området med hänsyn till speciellt skånska eller sydsvenska förhållanden, kan det icke ske på sätt motionärerna föreslagit.

Jag yrkar därför bifall till utskottets hemställan.

Ang. lagstiftning till skydd för markägares rätt till bärplockning. (Forts.)

Herr **Björling**: Herr talman! Då jag deltagit i ärendets behandling i utskottet men icke var närvarande vid utlåtandets justering, skall jag nu be att med några korta ord få ange min ställning i denna för dagen, som det förefaller, så högaktuella fråga.

Som av utlåtandet framgår föreligger i detta ämne utredningar, riksdagsmotioner och kungl. propositioner, ja, en hel provkarta på förslag, men ändå har man inte kommit till något positivt beslut, och detta vittnar väl om svårigheten att lagstifta på området. Nu ha icke reservanterna yrkat bifall till motionerna, ty inom utskottet rådde en sådan stämning att ingen ville stå för ett dylikt yrkande, men jag skall ändå läsa upp vad motionärerna skriva i inledningen, vilket förefaller rätt egendomligt. »Under en tid av arbetslöshet och ekonomiskt trångmål inom allt vidare kretsar bland den svenska landsbygdens småbrukare och arbetare framstår med ökad styrka behovet av ett rationellt tillvaratagande av de små biförtjänster, som kunna stå dessa befolkningsgrupper till buds. Säkerligen skulle ett mera ordnat tillvaratagande av de numera i hushållen så högt uppskattade svenska skogsbären kunna ge ett välbehövt ökat tillskott i arbetsförtjänst åt många av vår landsbygds fattiga småbrukare- och arbetarefamiljer.» Detta tycker jag för min del är ett högst märkvärdigt uttalande, ty skulle det, som motionärerna påyrka, bli ett generellt förbud att plocka lingon, skulle det bli ändå sämre beställt med arbetsförtjänster än för närvarande, då det finnes många småbrukare, som inte bara plocka lingon och andra bär för eget husbehov utan ha en värdefull biförtjänst däri. Det skulle, enligt min uppfattning, bli till nackdel för dem, om motionärernas tankegång bleve biträdd av riksdagen. Många av dessa småbrukare som motionärerna särskilt tycks ömma för stå i den ställningen, att skall det bli fråga om biförtjänst av bärplockning, och detta gäller i ännu högre grad arbetarna, måste de ha möjlighet att beträda andra marker än sina egna.

När man skall bedöma denna fråga, är det tre olika synpunkter som göra sig gällande. Dels är det frågan om äganderätten, och dels frågan om vilka vägar man skall gå för att på ett rationellt sätt tillvarataga skogsbären. Den tredje synpunkten är hänsynen till den fattigare befolkningen och deras intressen. För min del bor jag i närheten av en stad och skall gärna medge, att vissa olägenheter äro förenade med nu rådande förhållanden. De billiga kommunikationsmedlen och den rådande arbetslösheten göra sitt till, för att det vid vissa tillfällen kan bli invasion av folk, som taga ens egna lingon och det många gånger rätt nära inpå husknutarna. Men skulle det bli restriktioner i den ena eller andra riktningen eller rent av ett generellt förbud i enlighet med motionärernas tankegång, är det min uppfattning, att skogsbären skulle bli tillvaratagna på ett sämre sätt än nu är förhållandet. Man kan också säga, att det är för en stor del av de fattiga en ren upplevelse, när den s. k. bärsåsongen kommer, och givetvis är det hänsynen till dessa befolkningsgrupper som gjort, att riksdagen intill den dag som är ställt sig så tveksam, då det gällt att lagstifta på detta område. Nu ha reservanterna ej yrkat bifall till motionerna, utan man påyrkar utredning och faller tillbaka på vad som var före i riksdagen 1930. Det var en lång diskussion i lagutskottet, men man kunde ej utvinna några nya synpunkter i denna fråga, utan det var de gamla, som kommo upp. Vad som förekom vid 1930 års riksdag veta vi. Det var då fråga om, att Konungens befallningshavande skulle bestämma en viss dag, då lingonplockning finge ta sin början. Nu har man sedan i reservationerna gjort ett tillägg om en viss begränsning av rätten till bärplockning beträffande närheten av tomplatser m. m. Alla hittills skisserade förslag, om de upphöjdes till lag, bleve givetvis i hög grad svåra att upprätthålla, inte minst med hänsyn därtill att i arbetet med bärsörden deltaga barn och minderåriga. Jag

Ang. lagstiftning till skydd för markägares rätt till bärplockning. (Forts.)
har stor respekt för Konungens befallningshavande, men jag tror ej, att vederbörande äro i besittning av sådan profetians ande, att de kunna spå väderlek och bestämma en viss tid, då lingonen skola vara mogna. Det vågar jag bestrida. När inte reservanterna kunnat komma med några nya synpunkter och då jag under inga förhållanden kan följa motionärerna, då det dessutom föreligger flera utredningar, och frågan även här tidigare varit prövad, så nyss som vid 1930 års riksdag, anser jag det omotiverat att skriva på nytt till Kungl. Maj:t. Under sådana förhållanden har jag för min ringa del ansett mig vara på den säkra sidan, då jag i utskottet gått in för rent avslag. Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Törnkvist i Karlskrona: Herr talman! Jag begärde ordet, när herr Björck i Kristianstad lade upp en lidelsefull och stämmingsmåttad talekonst för småbrukarna. Det är uppenbart, att man kan göra så, som herr Björck i Kristianstad gjorde, peka på att en del småbrukare ha behov av att kunna oförkränkt tillgodogöra sig de bär, som växa på deras mark, men problemet är ej så enkelt, och det har ådagalagts alla de gånger man tidigare i kammaren diskuterat bärplockningsfrågan. Herr Björck lämnade verkligen ett talande vittnesbörd om den nya tidens starka materialisering genom att även han stryka under rätten för människor att själva plocka de bär, som växa på deras egen mark. Denna rätt skulle tydligen utgöra ett alldeles bestämt motiv för att vi nu skulle bifalla motionen. Detta starka understrykande av denna rätt är ju synnerligen betecknande. Det borde dock vara herr Björck och alla andra bekant, att bären i alla tider ha betraktats såsom Herrans egendom, oavsett vem som äger marken. Även innan riksdagen fick den samsamsättning, som den numera har, reflekterade man icke på att fråntaga allmogen rätt att plocka bär, utan bären ha alltid varit en fri tillgång av näringsmedel i skog och mark, som de egendomslösa befolkningslagren haft möjlighet att tillgripa.

För min del har jag förut här i kammaren — jag tror det var år 1930 — deklarerat, att jag icke har något att invända emot, om man kunde vidtaga sådana åtgärder, som kunde förhindra karavaner från städer och industrisamhällen att fara ut i skogarna och skövla. Emellertid täckes icke genom motionen och såvitt jag kan se ej heller genom de två reservationerna möjligheten att begränsa en utredning till att gälla just detta, ty gränsen bör enligt mitt bestämda förmenande gå just här. Ett ingrepp i bygdebefolkningens möjligheter att, såsom de fått, så långt man kan minnas, tillgodogöra sig bären på marken anser jag icke vara riksdagen värdigt att på allvar diskutera. Det finns nämligen en mängd människor i detta land, som i alla tider ha haft en mycket stor del av sin existens baserad just på bärplockning, och de skulle komma i en mycket svår belägenhet om man inskränkte denna deras rätt. Jag vet, att landsbygdens markägare, både medelstora och små bönder, i regel ha sinne för dem, som bo på deras gårdar, och gärna vilja medge dem rättighet att utnyttja möjligheten till bärplockning, men det skulle i alla fall här bli en lagstiftning, som skulle lägga i markägarens händer rätten att utdela gåvor och hävor till vederbörande. Jag är rädd för att en sådan lagstiftning skulle innebära ett ingrepp, som förvisso icke skulle komma att av allmänheten uppfattas på sådant sätt, som jag förmodar, att riksdagen själv skulle vilja ha den betraktad.

Såsom frågan ligger, herr talman, kan jag icke finna annat än att avslagslinjen är den riktiga. Skulle emellertid Kungl. Maj:t finna anledning att från de synpunkter, som jag här har framlagt och som voro uppe redan 1930, vidtaga åtgärder för att skydda bärmarkerna mot skövling, så skall jag

Ang. lagstiftning till skydd för markägares rätt till bärplockning. (Forts.)
alls icke ställa mig avvisande. För ögonblicket måste jag anse avslag på motionen och bifall till utskottets hemställan vara det rimligaste och riktigaste.

Herr Lindqvist: Herr talman! Jag har begärt ordet endast för att säga, att jag tycker det är tråkigt, att man i en så pass enkel fråga som denna, som jag tror herr Björck i Kristianstad själv sade, skall behöva lägga in så mycket politik, som han här gjorde. Nog har jag förut iakttagit, att en del av högertidningarnas redaktörer äro mycket undfallande för nazisterna, men icke trodde jag, att herr Björck i Kristianstad skulle vara den förste redaktören, som skulle stiga upp här i kammaren för att försöka skrämja riksdagen med nazisterna, så att den skall gå med på herr Bernhard Nilssons motion. Det hade jag verkligen icke väntat av herr Björck. Hans omdömesförmåga synes därför icke vara så stor, att jag kan tillmäta det varma erkännande, som han gav åt mig, synnerligen stor betydelse.

Herr Björck måtte visst icke ha hört vad jag sade i mitt första anförande. Jag har icke sagt, att det icke går att lagstifta på detta område. Visst kan man göra det! Det går väl att lagstifta hart när på vilket område som helst. Vad jag sade, herr Björck, var, att år 1930 förelåg det här ett regeringsförslag, som, såvitt jag kunde förstå, något liknade det, som motionärerna nu vilja ha fram. När herr J. B. Johansson såsom jordbruksminister då lade fram detta förslag, som innehöll förbud för markägare att, när han ville, gå ut och plocka bär, sades det på många håll, att det måtte vara en konstig högerpolitik, som nu skall införas här i landet, när markägaren och alla hans barn icke skola ha rätt att plocka en liter lingon vilken dag de vilja. Det förefaller mig, som om herr Nilsson i Landeryd vill ha något liknande, när han hänvisar till jaktlagstiftningen.

Jag satt just och undrade, om vi i dag i kammaren skulle slippa de där bilarna och bussarna från städerna och de sönderrivna gårdesgårdarna och allt detta. I utskottet hade vi icke något av det i år, herr Björck, så när som på en enda nedfallen gårdesgård, under det att bilarna och bussarna voro försvunna. Det sades tvärtom från alla sidor, även från dem, som stå som reservanter, att det nu är bra mycket bättre än förut. Men herr Björck i Kristianstad hade med både bilar och bussar, och han drog upp ett brev ur fickan, som han läste upp. Om jag förstod rätt, gillade herr Björck det som var skrivet i detta brev. Det förvånar mig emellertid i hög grad, att herr Björck med gillande kunde läsa upp något dylikt, och att han här kan stå och tala om de små i samhället och att han vill tillvarataga deras intressen. Vem vill icke göra det? Så bortom hela denna sak är väl ändå icke herr Björck, att han icke förstår, att ett bärplockningsförbud kommer icke att hjälpa de små markägarna och småfolket på landsbygden utan tvärtom kommer att skada dem. Det är snart 25 år sedan, som en riksdagskamrat sade till mig, när denna fråga var uppe på tapeten: Du kan väl tänka dig, hur bra det skulle vara, om vi hade detta bärplockningsförbud, ty då skulle änkan Pettersson och änkan Johansson och vad de heta komma och fråga, om de icke kunde få gå på riksdagsmans mark och plocka lingon. Då skulle jag säga: visst få ni det, men då skola ni också lova mig att komma och hjälpa mig vid slättern. På så vis får den ene hjälpa den andre, och vi klara oss allihop.

Nej, herr Björck, det är icke något småbrukarintresse att få denna sak igenom, och jag vill till stöd för detta mitt påstående hemställa till herr Björck — ja, han har väl icke tid nu, när statsrådsprotokollen skola granskas — men om han ville ge sig tid att gå upp i första lagutskottet och granska alla de handlingar, som där finnas från den tidigare behandlingen av denna fråga, skall han finna, att frågan är icke sådan, som han tror, att den är.

Ang. lagstiftning till skydd för markägares rätt till bärplockning. (Forts.)

Det finns visserligen sedan flera år tillbaka en stor lunta papper från Jönköpings län. Man hade vid ett tillfälle låtit trycka listor, jag tror det var i Västbo härad, där det överst på listan stod tryckt, att man ansåg ett bärplockningsförbud vara nödvändigt och att det skulle tillgodose de små jordbrukarnas intressen. Sedan skickade man ut detta, och det är klart, att man fick namn på dessa listor, men icke vill väl herr Björck tillmäta det så ofantligt stor betydelse?

När nu herr Björck talar om bilar och sådant och att han önskar tillvarata de smås intressen, så vill jag fråga: vilka är det, som burit fram denna motion? Icke är det småbrukare. Naturligtvis kan man i alla fall vilja tillgodose de små brukarnas intressen, men det kan icke hjälpas, att, när jag såg huvudmotionärens namn under denna motion om införande av förbud för fattigt folk att plocka bär, tänkte jag, det finns ändå en del, som komma sig för. Här ha vi en statstjänare, som under fem månader varje år uppbar sitt riksdagsmannaarvode men samtidigt plockar lingon bildligt talat på grannens domäner. Jag tycker ändå det skall vara någon hut, höll jag på att säga, men det vore kanske ett för hårt ord.

Man bör väl emellertid försöka se saken sådan den i verkligheten är. När det tidigare gällt denna lingonfråga, har jag alltid varit emot ett förbud mot lingonplockning. Jag hänvisar i det fallet till den gamla sedvanerätt, som existerar på detta område. Däremot har jag velat vara med om en lagstiftning om förbud att plocka lingon, innan de äro mogna. Det har emellertid icke lyckats att komma fram den vägen. De, som nu vilja göra något, åtminstone gäller det dem, som deltagit i utskottsbehandlingen av denna fråga, ha nog också varit mest böjda för att man skulle försöka gå den vägen, men sedan skrev man sin reservation så, att man själv icke vet vad man egentligen vill. Sedan, när denna fråga, som behandlats lugnt och sakligt i utskottet, kommer upp i kammaren, så stiger herr Björck i Kristianstad upp och försöker göra storpolitik av detta av rädsla för att eljest bli slagen ut av nazisterna.

Jag vidhåller, herr talman, det i mitt förra yttrande framställda yrkandet.

Herr Olofsson i Digernäs: Herr talman! Jag kan för min del icke låta bli att säga några ord i denna fråga. Frågan har ju diskuterats här i kammaren många gånger, och jag har också någon gång förut uttalat min mening. Den siste ärade talaren ville göra denna fråga till en högerns livsfråga. Jag kan väl icke beskyllas för att tillhöra högern, ty jag har alltid tillhört den frisinnade falangen, och jag tror icke, att man kan betrakta denna fråga såsom en högerfråga, utan det är en folkets fråga. För mig framstår den mest såsom en ordningsfråga. Jag har uttalat det förr, tror jag, och jag vill också göra det nu, att jag anser, att denna fråga bör betraktas såsom en ordningsfråga.

Hos oss i Jämtland är förhållandet det, att varje bonde har en liten skogsbit i närheten av sitt jordbruk, under det att resten av hans ägor ligga på långt avstånd därifrån. De senare bestå av fyllnadsjordar och allmänningar, där jag anser, att alla böra få plocka bär bäst de behaga, men de bär, som man har alldeles inpå själva gården, bör jordägaren själv få ta hand om. Han bör ha rätt att låta dem stå, tills de äro mogna. Nu går det ju till på sådant sätt, att folk plockar bort de omogna bären ända in på knutarna, och jordägaren själv får se sig om, om han skall få ens några omogna bär och än mindre några mogna.

För min del tycker jag det skulle tillhöra god ordning, om man kunde komma därhän, att smärre inhägnade områden i närheten av jordbruket kunde bli befriade från de skockar, som komma ut och på ett litet nafs riva bort alla bär.

Ang. lagstiftning till skydd för markägares rätt till bärplockning. (Forts.)

Därvid sker också mycken skada på riset, ty man tar inga hänsyn utan hävar bara åt sig så fort man kan. Ett sådant tillstånd är icke bra utan åstadkommer mycken split och tvedräkt mellan grannarna. Här kommer en torpare här och en torpare där eller någon annan löskarl med hela sin familj och passar på att ta bären, så snart de ha något som helst värde, under det att småbrukaren själv som sagt får se sig om.

För min del tycker jag, att en utredning borde kunna få göras, så att man kunde få någon ordning på detta område, ty det är icke bra, som det är, och det framgår ju för övrigt tydligt därav, att denna fråga gång på gång skall behöva komma upp här i riksdagen. Nu tycker jag tiden verkligen kunde vara inne att äntligen göra något. När första kammaren med stor majoritet har bifallit den föreliggande motionen, tycker jag också andra kammaren borde kunna göra det.

Jag ber att få yrka bifall till den föreliggande motionen.

I detta anförande instämde herr *Aronson*.

Herr *Svensson* i Grönvik: Herr talman! Eftersom jag tidigare har motionerat i denna fråga, skall jag be att få säga några ord. Jag måste bekänna, att jag blev litet ledsen, när jag hörde herr *Björcks* anförande, ty jag tror icke, att det sätt att argumentera, som han använde, kan vara till förmån för frågans lösning. Det är i varje fall icke förebyggandet av den olägenhet han antydde, som är det väsentliga, utan det är själva saken, som det gäller.

Till dem, som icke anse, att man här bör göra något, därför att det skulle skada den fattigare befolkningen, vill jag säga, att det är långt ifrån alltid de fattigaste, som plocka bär från dem, som ha det bättre ställt, utan tvärtom är det i många fall de, som ha det bättre ställt än de, som enligt mitt förmenande skulle ha rätt att tillvarata bären, som plocka för dem, som ha det sämre ställt.

När man ser, hur saken för närvarande ligger till, så måste jag för min del instämma med den närmast föregående ärade talaren däruti, att detta borde vara en ordningsfråga, att det gäller att få ordning och reda på detta område. Jag tror icke, att någon kommer att förlora därpå. En utredning av frågan, som tar hänsyn till både den ena och den andra partens önskemål, skulle säkerligen — därom är jag förvissad — komma till ett resultat, som skulle kunna medföra, att vi sluppo gång på gång diskutera denna sak i riksdagen.

Herr talman! Med dessa korta ord ber jag få yrka bifall till motionen.

Herr *Björck* i Kristianstad: Herr talman! Jag är mycket ledsen över att min gode vän, herr *Lindqvist* i Halmstad, underkände min omdömesförmåga. Jag trodde först, att det icke var så allvarligt menat, men när han gick så långt till och med, att han underkände min komplimang till honom, förstod jag, att det var allvar, och jag är som sagt mycket ledsen över att från herr *Lindqvist* ha fått det betyget, att jag har så dålig omdömesförmåga.

Jag vill säga till herr *Lindqvist*, som jag likväl sätter stort värde på, att när han ansåg det vara så opassande, att jag skulle ha kört fram med nazisterna här i kammaren, så gjorde jag detta endast för att tala om vilken stämning, som råder ute i vissa kretsar här i landet. Jag är säker på att det är många av kammarens ledamöter, som känna till denna stämning av missnöje, och det kan enligt mitt förmenande icke ligga något opassande däruti, att man konstaterar detta här i kammaren och framhåller det såsom beklagligt, om riksdagen för en politik, som understödjer dessa stämningar. Det förefaller mig,

Ang. lagstiftning till skydd för markägares rätt till bärplockning. (Forts.) som om detta vore ett intresse, som icke borde vara främmande för herr Lindqvist och hans parti. Jag vill säga honom, att om hans partivänner i andra länder hade observerat dessa stämningar och fört en annan politik, så hade de kanske sluppit att komma i koncentrationsläger. Jag vill icke, att herr Lindqvist skall komma i koncentrationsläger, men därför bör han också hjälpa mig att föra en bättre politik än förut.

Jag måste vidare säga herr Lindqvist, att jag hade verkligen icke väntat mig av honom, att han skulle vilja göra gällande, att därför att man icke tillhör de fattigaste i landet, skulle man icke få peka på missförhållanden för att få dem avhjälpta. Gentemot detta mycket besynnerliga tal vill jag säga, att jag anser det vara icke bara min rätt utan också min plikt att framföra dessa synpunkter, och jag väntar att framdeles bli förskonad från en dylik argumentering. Jag kommer i varje fall icke att taga någon hänsyn till sådana invändningar.

Jag vill också säga herr Lindqvist, att det förvånar mig, att han, som suttit i utskottet och känner till motionen, gång på gång skall framföra sådant, som icke står i denna motion. Det gjorde för övrigt också herr Björling. Jag har framhållit, att vi bygga vår motion på ett yttrande av länsstyrelsen i Västmanlands län, som innebär, att man icke skulle göra någon inskränkning i den allmänt giltiga seden att fritt plocka bär exempelvis i de större skogarna. På den punkten ha vi icke heller velat ha någon ändring, men vi vilja ha en sådan ordning, att de småbrukare, som vilja skörda bären på sin egen mark, också skola få göra det. Det kan mycket väl tänkas — det är i varje fall icke uteslutet — att, när denna lag utarbetas, man skall kunna formulera den så, att det blir en viss prövningsrätt för länsstyrelsen. Jag säger, att man möjligen skulle kunna vid utredningen reflektera på en sådan ordning.

Jag vill gentemot herr Törnkvist i Karlskrona framhålla, att dessa småbrukare icke dela den uppfattning, som han framförde, nämligen att det ock finns någon äganderätt till bären, utan de utgå från, att de ha äganderätt och att det är ett fel i lagstiftningen, att man icke understrukt och fastslagit detta. Det föreligger således en rättskonflikt här. När vi i år motionerat, ha vi sökt gå en medelväg, så att den sedvanerätt, som uppstått, i minsta möjliga mån skulle rubbas. Något annat har icke varit vår avsikt. Förslaget förefaller mig så lagt, att vem som helst skulle kunna gå med på det.

Herr Törnkvist i Karlskrona förklarade, att han kunde vara med om åtgärder att förhindra de bilkaravaner, som fara ut och plocka bär. Det förefaller mig, som om herr Törnkvist skulle riskera att få uppbära ovet av herr Lindqvist, som förargade sig så mycket däröver, att man kört med bilar här i debatten. Det är kanske litet opassande, men det är endast för att konstatera, hur det tillgår i det verkliga livet. Jag vill säga herr Törnkvist, att han mycket väl kan rösta för motionen, ty vad vi vilja med denna vår framställning är just att komma åt rovplockningarna.

Det har upplysts, att första kammaren bifallit motionen, och då tycker jag, att andra kammaren med gott samvete också kan göra det — och även herr Törnkvist. Jag skall därför sluta med att vidhålla mitt yrkande.

§ 13.

Herr statsrådet *Levinson* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 152, angående ersättning till vissa personer i anledning av sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring.

Denna proposition bordlades.

Ang. lagstiftning till skydd för markägares rätt till bärplockning. (Forts.)

§ 14.

Fortsattes föredragningen av första lagutskottets utlåtande nr 16; och anförde därvid:

Herr **Hermansson**: Herr talman! Jag uppkallades att begära ordet i debatten av herr Björcks i Kristianstad anförande. Jag anser nämligen för min del, att han utgår ifrån fullkomligt oriktiga premisser, då han gör gällande, att alla markägare i landet skulle vara s. k. småbrukare. Man måste nämligen draga den slutsatsen av herr Björcks anförande, att han ville sätta likhetstecken mellan markägare och småbrukare. Detta är emellertid alldeles oriktigt. Både herr Björck och de övriga motionärerna ha för övrigt åtminstone velat påskina, att den här motionen rentav skulle ha tillkommit av omtanke för den fattiga befolkningen på landsbygden. För min del har jag den absoluta övertygelsen, att det förbud mot bärplockning på annans mark, som motionärerna avse att införa, skulle i stället först och främst och allra hårdast drabba just den fattiga befolkningen på landsbygden, och jag vill tillägga både arbetare- och småbrukarebefolkningen.

Vi böra emellertid vara motionärerna tacksamma för att de i motionen avslöjat den verkliga avsikten med den framstöt, som de här gjort. Det står nämligen i motionen: »Likaväl som en markägare eller jakträttsinnehavare äger rätt att avlysa och rationellt utnyttja jakten inom sitt område, likaväl borde en markägare eller hans rättsinnehavare äga laglig möjlighet att hävda rätten till bärplockning o. s. v.» Om vi nu studera förhållandena beträffande jakträtten, förstå vi, huru det skulle bli, ifall motionärerna skulle få sin vilja fram. Jag vill fråga: Var finns den markägare, som säger till sina fattiga grannar: »Var så god och jaga hare och tjäder och annat vilt på mina marker» — och som således förbehåller jakträtten för den fattiga befolkningen på landsbygden? En sådan markägare finns icke. Och jag är övertygad att, om det skulle bli förbud för bärplockning, det bleve samma förhållande också på detta område. Vi veta ju, att jakträtten, där markägaren själv icke jagar, oftast arrenderas ut till andra personer, i de flesta fall till s. k. söndagsjägare från städer och andra större samhällen, som ha råd att betala mest för denna jakträtt. Skulle det nu införas förbud för allmänheten att plocka lingon i skogarna, skulle det komma att bli precis på samma sätt som med jakten. Rätten att plocka bär skulle arrenderas ut till dem eller den, som kan betala mest, och den stora allmänheten, som nu har rätt att plocka bär, skulle absolut gå miste om alla möjligheter att kunna förse sig av den bärskörd, som finns i skogarna.

Det är naturligtvis icke heller något speciellt *jordbrukarintresse* att få till stånd en lag, sådan som den åsyftade. Det är nämligen icke på det sättet, att det stora flertalet jordbrukare ha bärmarker på sitt område. Det är tvärtom endast en minoritet bland jordbrukarna, som ha bärmarker på de jordområden, de förfoga över. Så är även förhållandet i skogsbygderna. Den saken tror jag mig känna till, ty jag har bott i skogsbygden större delen av min levnad och kan därför göra anspråk på att känna till förhållandena minst lika bra som herr Björck. Om motionärerna således finge sin vilja igenom, skulle resultatet bli till nytta endast för ett mindretal markägare, under det att flertalet jordbrukare skulle ha skada av en sådan lagändring, som man här föreslår.

Jag vill vidare peka på en annan omständighet, som talar för att de nuvarande förhållandena böra bibehållas. Markägaren har ju förvärvat sin jord under den förutsättningen, att det är allmänheten, som har rätt att plocka

Ang. lagstiftning iill skydd för markägares rätt till bärplockning. (Forts.)
 bär på skogsmarkerna. Denna rätt är således icke förbunden med den s. k. äganderätten till jorden. Att nu fråntaga allmänheten denna rätt och överflytta densamma på markägaren skulle således innebära, att man utövade en orättvisa mot särskilt den fattiga befolkningen på landsbygden, som nu har rätt att plocka bär på annans mark, men som då skulle gå förlustig denna rätt.

Det har sagts, att det är de bättre situerade, som i många fall plocka bär på den fattiges mark. Jag vill för min del icke bestrida, att sådant kan förekomma. Det har säkerligen förekommit, att personer, som ha det bättre ställt, plockat bär på mark, som äges av en person, som är fattigare än han själv, men jag vill ändå påstå, att det *i regel* är den absoluta motsatsen som gäller. Vanligen är det nämligen den fattiga befolkningen, som plockar bär på de bättre situerades marker. Vi böra i detta sammanhang icke heller glömma, att de stora markområdena med bärskogar här i landet i allmänhet ägas av bolag och storgodsägare. Jag kan också med fullt fog påstå, att de småbrukare, som ha bärmark på sitt område, äro mycket lätt räknade.

Jag skall därjämte be att få peka på ytterligare en sak, nämligen att, om denna lagstiftning skulle komma till stånd, detta också skulle innebära, att man därmed också skapade ett nytt slag av lagbrytare. Om vi införa förbud mot bärplockning på annans mark, får ju nämligen staten därmed skyldighet att tillse, att detta förbud upprätthålles och att överträdelser av detsamma beivras. Om en person tillägnar sig lingon, som växa på annans mark, skall han således åtalas och dömas till böter eller i varje fall lagföras för denna förseelse. Härvidlag få vi också komma ihåg, att bärplockning i all synnerhet utövas av barn, vilket förmodligen skulle betyda, att det bleve ännu svårare att beivra alla överträdelser mot den tilltänkta lagstiftningen. Liksom vi nu ha en kategori av brottslingar, som kallas tjuvskyttar, skulle vi då få en kategori, som skulle kallas tjuvplockare, som måste lagföras och dömas. Och jag fruktar, att detta också skulle leda till att våra domstolar skulle få en betydligt ökad arbetsbörda, fastän jag för min del tycker, att domstolarna ha tillräckligt mycket arbete ändå.

När ingen här i kammaren nu yrkat bifall till någon av reservationerna, skall jag icke heller gå in på dessa reservationer utan ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag i ärendet.

Häruti instämde fru *Östlund*.

Herr Ericsson i Sörsjön: Herr talman! Herr Olofsson i Digernäs har sagt, att det vore lämpligare, om man behandlade denna fråga ur den synpunkten, att den vore blott och bart en ordningsfråga. Jag vill visserligen medge, att det är riktigt, att det skall vara ordning och reda i allting, men jag tror icke, att de motioner, som nu föreligga till behandling, kunna utgöra ett lämpligt underlag för ett bifall ur den synpunkten, att det gäller en ordningsfråga.

Sedan har man också anfört, att när första kammaren nu med stor majoritet gått in för att bifalla motionerna, anser man det riktigt, att även andra kammaren biträder förslaget. Jag för min del är av en helt motsatt uppfattning i denna fråga. Jag anser, att även om första kammaren gått in för ett bifall av ett enligt mitt förmenande mycket reaktionärt förslag, finns det ingen som helst anledning för andra kammaren att gå in för någonting dylikt.

Men det var egentligen icke för detta, som jag begärde ordet, utan för att säga något om vad som framförts i motionerna.

Motionärerna synas vilja jämställa skogsbär med det i skogarna förefintliga villebrådet. Man hänvisar till, att statsmakterna tidigare gått in för att

Ang. lagstiftning till skydd för markägares rätt till bärplockning. (Forts.)
vidtaga åtgärder till jaktvårdens ordnande i detta land, och man vill här också anföra enahanda skäl, varför man skulle gå in för att vidtaga åtgärder till reglerande av den fria bärplockningen. Enligt mitt förmenande kan man icke i något avseende likställa bären med villebrådet i skogarna. Det föreligger en ganska betydande skillnad mellan dessa två saker. Villebrådet utgöres av levande varelser, som finnas ute i skogarna, och som icke precis äro ämnade till att skatta åt förgängelsen under den först inträffade frostnatten, som kanske många skogsbär äro. Det är angeläget att vidtaga åtgärder för att skydda villebrådet mot skada och mot utrotning, men sådana skäl kunna icke föreligga beträffande skogsbär. Skogsbärens ålder är ju icke så lång, utan de växa upp under sommaren, och om ingen plockar bären under sommaren eller under den tid, då de äro mogna, får man ingen nytta av dem.

När jag för min del betraktar frågan, sker det givetvis från de synpunkter, som äro tillämpliga på det område av detta land, som jag närmast representerar; och när jag gör det, måste jag för min del säga, att någon särskild lagstiftning på detta område icke är erforderlig för ifrågavarande del av landet. Jag anser för min del, att den frihet, som tidigare funnits i fråga om möjligheten för även andra än markägaren att tillgodogöra sig bär ute i markerna, har varit enbart till nytta för befolkningen såväl nationalekonomiskt som också på annat sätt. En lagstiftning på detta område skulle enligt mitt förmenande icke åstadkomma något annat än ohägn, fiendskap och bitterhet mellan de olika individerna ute i bygderna, och en sådan utveckling anser jag för mitt vidkommande icke lycklig.

En lagstiftning av det slag, som nu ifrågasättes, skulle enligt mitt förmenande innebära en försämring i icke minst de människors möjligheter till försörjning, som man här synes så varmt ömma för. Jag vill hoppas, att åtminstone andra kammaren, såsom den gjort åtskilliga gånger tidigare, vill avvärja det attentat mot den fria bärplockningen, som det nu är fråga om.

Herr Aronson: Herr talman! Jag skulle kunnat inskränka mig till det instämmande i herr Olofssons i Digernäs anförande, som jag för en stund sedan gjorde, om jag icke blivit uppkallad av min ärade vän och bankkamrat att begära ordet. Jag måste göra det på den grund, att jag har en alldeles motsatt uppfattning än han.

Jag skall icke bestrida, att i den trakt, där han bor, råder ett sådant läge, att inga restriktioner i här ifrågavarande avseende skulle behövas. Men jag skulle önska, att jag kunde taga honom samt herr Lindqvist och herr Hermanson m. fl. med mig ut i småstugorna i den trakt, där jag bor, för att avlyssna meningen där. Då skulle herrarna ovillkorligen få en annan uppfattning, om detta är ett småbrukarintresse eller icke. Vad herr Björck i Kristianstad yttrade i denna sak är alldeles riktigt. Jag har samma erfarenhet. Det är nämligen så, att man gång på gång får höra förebräelser för att man sitter här i riksdagen och icke kan genomföra en så enkel och naturlig sak, som att man skulle få äga de bär, som växa på ens egen mark, eller att man åtminstone skulle ha så mycken rätt till desamma, att man finge låta dem stå, tills de äro användbara. Det råder emellertid fullständigt oeffterrättliga förhållanden på detta område, som göra sig kraftigt gällande, åtminstone i min hemtrakt. Där finns numera ingen möjlighet, praktiskt taget, att kunna plocka mogna lingon; utan om en markägare vill ha något med av den lingonskörd, som växer på hans mark, måste han skynda sig innan de tagas av andra och får då taga dem halvmogna. Skulle markägaren vänta, till dess de äro mogna, kan man vara övertygad om att så gott som vart enda bär skulle vara borta, när han kommer för att plocka.

Ang. lagstiftning till skydd för markägares rätt till bärplockning. (Forts.)

Om det nu blir en utredning, som här ifrågasättes, kan jag icke tänka mig annat än att alla berättigade synpunkter därvidlag skulle bli beaktade. Jag skulle icke vilja biträda något förslag, som skulle göra det möjligt för markägaren att hindra bärplockning i så stor utsträckning, att man skulle riskera, att en stor del av skörden skulle förgås, för såvitt han icke själv tillvaratog den. Den begränsning, som här ifrågasättes, har åtminstone jag fattat så, att den skulle innebära, att markägaren skall få tillgodose sitt eget behov av bär på egen mark, så långt det låter sig göra, men att så vida han icke kan eller önskar göra det, skall det vara tillåtet för andra att tillgodogöra sig skörden.

Det är just med hänsyn till att det bör vara på det sättet, som jag för min del icke hyser den minsta tvekan för att biträda motionerna. Jag skulle hellre biträtt någon av reservationerna. Då emellertid hittills icke något yrkande framställts om bifall till någon av dem, skall jag be att få yrka bifall till motionerna.

Om man nu bifaller motionerna, är det min bestämda övertygelse, att det skulle medföra fördelar både för markägare och icke markägare. Det skulle medföra fördelar för alla dem, som överhuvud taget vilja plocka lingon, för såvitt, såsom jag har anledning hoppas, denna utredning kommer att resultera i ett förslag, som tillgodoser allas intressen.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå och bifall i stället till de i ämnet väckta motionerna; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr andre vice talmannen Magnusson, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller första lagutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 16, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit de i ämnet väckta motionerna.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av uppresningsförfarandet.

Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet hava röstat för ja-propositionen. Herr Persson i Fritorp begärde emellertid rösträkning, vadan namnupprop verkställdes. Därvid avgåvos 91 ja och 66 nej, varjämte 12 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Härefter lämnades på begäran ordet till

Herr **Svensson** i Grönvik, som yttrade: Herr talman! Vid den nu förrättade voteringen råkade jag på grund av felsägning rösta ja. Jag avsåg naturligtvis att rösta för motionerna.

§ 15.

Föredrogos vart för sig

andra lagutskottets utlåtande, nr 8, i anledning av väckt motion angående utflyttningsbidrag vid sådana laga skiften, som motsvara tidigare hemmansklyvningar, m. m.;

statsutskottets utlåtanden:

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för förste reparatören E. Hägglund från skyldighet att till statens järnvägar återgälda vissa ersättningsbelopp; och

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av sjätte huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga; samt

första lagutskottets utlåtanden:

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 31 maj 1932 (nr 156) om anstånd i särskilt fall med gälds betalning;

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av konvention för skydd av den industriella äganderätten samt antagande av förslag till lag om ändring i 7, 11, 15 och 16 §§ förordningen den 16 maj 1884 angående patent m. m.; och

nr 19, i anledning av väckt motion om viss ändring i förordningen angående inteckning i fast egendom.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 16.

Vidare förekom till behandling jordbruksutskottets utlåtande, nr 2, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar jämte i ämnet väckta motioner.

På förslag av herr talmannen beslöt kammaren, att förevarande utlåtande skulle föredragas punktvis samt att vid föredragningen av de särskilda punkterna endast rubrikerna skulle uppläsas.

Efter föredragning av *punkten 1*, angående centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, lämnades på begäran ordet till

Herr **Isacsson**, som anförde: Herr talman! I denna fråga har undertecknad jämte ett par av kammarens ledamöter väckt en motion, vilken jordbruksutskottet av formella skäl avvisat. Man har ansett, att den icke hör hemma under riksdagens prövning, och med hänvisning till gällande avlöningsbestämmelser för icke ordinarie befattningshavare har man sagt, att denna fråga bör handläggas av styrelsen för centralanstalten. Det är möjligt, att jordbruksutskottets uppfattning härvidlag är den riktiga. Men det förefaller ganska egendomligt, att ifrågavarande styrelse själv icke tycks vara medveten om vilken uppgift den har i detta fall. Den har nämligen, då denna fråga tidigare varit framförd till styrelsen, svarat, såsom det står ordagrant återgivet i motionen, »att de extra ordinarie assistenternas avlöning numera icke utgår av husdjursavdelningens expensmedel utan ur ett särskilt anslag, som lyder under titeln 'Icke ordinarie befattningshavare'. Alla löner, som skola utgå av detta anslag, skola underställas riksdagens prövning och godkännande.» Då vederbörande befattningshavare fick detta svar av förre chefen för centralanstalten, är det icke underligt, om han nu i stället gjort en framställning till riksdagen.

Ang. centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet.

Ang. centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet. (Forts.)

Nu har utskottet som sagt icke funnit sig kapabelt att taga någon befattning med ärendet av skäl, som jag förut omnämnt. Jag skall icke upptaga någon diskussion med utskottet på denna punkt. Men det förefaller ganska underligt, att utskottet förklarar sig icke ha befogenhet att handlägga ärendet, då vederbörande styrelse på samma sätt förklarar, att *den* icke har rätt att göra det. Det varder väl så småningom uppenbart, vem som skall handlägga frågan. För dagen skall jag icke göra annat yrkande, än vad utskottet gör, då jag anser, att *det* bättre än jag förstår att bedöma saken. Men då utskottet i sitt utlåtande gör ett litet tillägg, anhåller jag att få säga några ord med anledning härav.

Utskottet säger nämligen till slut, att motionen icke är sådan, att den ger någon ledning för ett sakligt bedömande av frågan. Det förefaller mig ganska överflödigt med denna gest. Utskottet har förut sagt, att det av formella skäl icke kunnat taga befattning med motionen och med anledning därav icke ansett sig kunna ingå på någon prövning av ärendet. Då undrar jag, vilken ledning utskottet önskar, när det redan av formella skäl avslagit vår framställning. Om det verkligen varit ett behov för jordbruksutskottet att tränga till botten i denna sak, borde det varit lämpligt att låta denna motion gå på remiss till vederbörande styrelse. Då skulle det blivit klart, både vad motionen innehåller och vilken institution som har att avgöra saken. Motionärerna ha för sin del icke försummat att underställa sin motion nuvarande chefens för centralanstalten prövning. Han fann den till alla delar befogad och tillstyrkte den. Förmodligen lever styrelsen fortfarande i den uppfattningen, att den icke har rätt att reglera löner av ifrågavarande slag. Det hela förefaller dunkelt, och jag är icke i stånd att giva jordbruksutskottet någon komplimang för det sätt, varpå det behandlat frågan. Jag hoppas ändå, att frågan, genom att den dragits inför riksdagen, skall bli tillrättalagd, och skulle den icke bli det, försäkrar jag, att när den närmast tages upp, skall den vara så utredd, att man icke behöver söka efter material till ledning för sitt bedömande av densamma.

Jag har, herr talman, intet yrkande att göra.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 3.

Lades till handlingarna.

Punkterna 4—14.

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Ang. kurser
i trädgårdsskötsel.*

Punkten 15, angående kurser i trädgårdsskötsel.

Uti innevarande års statsverksproposition hade Kungl. Maj:t under punkten 29 av nionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att till kurser i trädgårdsskötsel anvisa för budgetåret 1934/1935 ett extra reservationsanslag av 26,000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehaft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) I: 170 av herr *Holstensson m. fl.*, likalydande med II: 73 av herr *Andersson* i Leabo *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att höja

Ang. kurser i trädgårdsskötsel. (Forts.)

det i statsverkspropositionen uppförda anslaget till kurser i trädgårdsskötsel från 26,000 kronor till 30,000 kronor;

2) II: 137 av herrar *Magnusson* i Skövde och *Björck* i Kristianstad, vari föreslagits, att anslaget till kurser i trädgårdsskötsel måtte höjas med 4,000 kronor till 30,000 kronor, varav minst 20,000 kronor beräknades utgå till utbildning av trädkötare.

Utskottets hemställan innefattade, att riksdagen måtte, med avslag å de i ämnet väckta motionerna, bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

Vid denna punkt var fogad reservation av herrar *Tjällgren* och *Pettersson* i Rosta, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte med bifall till de yrkanden, som framställts i de i ämnet väckta motionerna, till kurser i trädgårdsskötsel anvisa för budgetåret 1934/1935 ett extra reservationsanslag av 30,000 kronor.

Sedan utskottets hemställan föredragits, yttrade:

Herr **Andersson** i Leabo: Herr talman! I här förevarande punkt angående utbildning av trädkötare har jag m. fl. framburit en motion, vari vi hemställt om att det av Kungl. Maj:t äskade anslaget på 26,000 kronor skulle utökas med 4,000 till 30,000 kronor. Som skäl för detta vårt krav på ökat anslag ha vi hänvisat till de ute på landsbygden rådande förhållandena, till det där förefintliga behovet av fackutbildade trädkötare att stå till trädgårdsodlarnas tjänst för att åvägabringa ett mera rationellt och ändamålsenligt bedrivande av trädgårdsodlingen, och vi ha stött detta vårt krav på lantbruksskötarens hemställan om sådan anslagsökning.

Utskottet har nu emellertid avstyrkt vår motion bl. a. med åberopande av, att särskilt under rådande arbetslöshet antalet sökande knappast torde i och för sig återspegla det verkliga behovet av trädkötare och därför icke synes böra få vara ensamt avgörande för bestämmande av anslagsbeloppets storlek.

Om man läser motiveringen till vår motion, finner man, att vi i början påpekat, att under fjolåret 215 personer inlämnat ansökningar om sådan utbildning men att endast 98 kunnat utbildas. Innevarande år ha 247 personer anmält sig, men av dessa kunna endast 104 erhålla utbildning. Vi ha vidare i motiveringen framhållit, att det är just ett vaknande intresse särskilt hos de små hemträdgårdsägarna för en bättre skötsel av trädgårdarna, som gör, att det är så alldeles nödvändigt, att det står ett tillräckligt antal kompetenta personer till fruktodlarföreningarnas förfogande för arbeten med trädgårdarnas skötsel. När man bildar dylika fruktodlarföreningar, är det under förutsättning, att man skall kunna få nytta av de billiga inköpsprisen för sprutor, besprutningsmedel och annat dylikt och att man skall ha tillgång till fackutbildade personer till att utföra ifrågavarande arbete.

För att t. ex. erinra om förhållandena i Jönköpings län kan jag anföra en skrivelse från hushållningssällskapets sekreterare, som i denna sak säger följande: »Under 1933 bildades 18 stycken trädgårdsföreningar i Jönköpings län. (Hela antalet var den ^{31/12} 1933 66 stycken.) Till utbildning 1934 anmäldes 18 personer, och med anledning därav ingav hushållningssällskapet ansökan till Kungl. Maj:t om statsbidrag för deras utbildning. Hushållningssällskapet hade självt då redan beviljat de medel, som voro erforderliga från orten. Denna sällskapets ansökan har emellertid på grund av brist på medel lämnats utan bifall. För närvarande stå således ett 20-tal föreningar utan trädkötare, vilket förvaltningsutskottet måste på det livligaste beklaga. Men härtill är att märka, att med det stora intresse, som under senare år väckts till liv,

Ang. kurser i trädgårdsskötsel. (Forts.)
nya föreningar allttjämt tillkomma. Det torde vara ett livsvillkor för trädgårdsföreningarna att få sakkunniga biträden utbildade. Hushållningssällskapets förvaltningsutskott har vid sitt sammanträde den 4 nov. 1933 givit uttryck åt den uppfattningen, att ett avstannande eller en begränsning i fråga om utbildningen av trädskötare och deras vidareutbildning och ledning skulle kunna medföra ett allvarligt bakslag för den så betydelsefulla och mycket lovande nya rörelsen inom vårt läns trädgårdssodling.»

Jag är säker på, att dylik erfarenhet även finnes inom andra hushållningssällskaps verksamhetsområden.

Dessa trädskötare utgöras icke alltid av arbetslösa, fastän det förekommer, att sådana anmäla sig till dessa kurser, utan det är fastmera vanligt, att det är lägenhetsinnehavare med små trädgårdar, som anmäla sig till denna utbildning, och det vore i dessa arbetslöshetstider synnerligen angeläget, att dessa kunde få tillfälle att utföra detta extraarbete i andras hemträdgårdar.

När utskottet vidare här återoppar de ofta framhållna och fullt berättigade sparsamhetssynpunkterna, vill jag säga, att detta tal om nödvändigheten av sparsamhet kan ju användas vid snart sagt alla tillfällen, när man verkligen vill det. Men när det gäller en anslagsökning på 4,000 kronor, som indirekt kommer landsbygdens fattiga småbondebefolkning och lägenhetsägare till del, och då syftemålet med den verksamhet, som här bedrivs, är så behjärtansvärt, tror jag att man med en budget på en miljard kronor icke har skäl att alltför mycket lägga sparsamhetssynpunkter på denna fråga. Det gäller ju att hjälpa en folkgrupp, som till största delen är ansluten till trädgårdsföreningar, småfolk, som ofta med full rätt säga, att de ha svårt att erhålla hjälp för sin näring på ett effektivt och lämpligt sätt. När det nu här är fråga om att hjälpa dem att mera ekonomiskt sköta sina trädgårdar, för att de i ökad utsträckning skola kunna använda frukt, som de icke ha råd att köpa men som de kunna producera hemma, då anser jag, att detta är ett så pass behjärtansvärt ändamål, att denna anslagsökning är fullt motiverad. Och att dessa pengar skola bli väl använda, därom är jag förvissad.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till den av mig m. fl. i ämnet väckta motionen.

I detta anförande, under vilket herr förste vice talmannen övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, instämde herrar *Johanson* i Huskvarna, *Nyblom*, *Petersson* i Broaryd, *Gustafsson* i Lekåsa, *Werner* i Höjen, *Beck* och *Pettersson* i Dal.

Herr *Björck* i Kristianstad: Herr talman! Jag har jämte herr Magnusson i Skövde undertecknat en motion med begäran om höjning av detta anslag. Jag är i fråga om motiven för denna vår begäran i det väsentliga förekommen av den föregående ärade talaren, och jag kan instämma i de skäl och synpunkter, som han anför.

Jag har mycken respekt för utskottets huvudskäl, när utskottet hänvisar till det statsfinansiella läget. Men jag förmodar, att den höjning på 4,000 kronor, som begäres, icke skall medföra en sådan rubbning av det statsfinansiella läget, att ett bifall till reservationen skall behöva verka avskräckande. Det är alldeles riktigt, som den föregående ärade talaren framhöll, att anslaget är i hög grad behövt. Det har uppstått i mina hemtrakter ett mycket stort intresse för dessa sammanslutningar av trädgårdssodlare. Men de kunna uppenbarligen icke fylla sin uppgift utan kunniga medhjälpare. Det är mycket behövt, att sådana ställas till förfogande. Jag tror därför, att det är ett nyttigt anslag. Det är ett anslag till ett produktivt ändamål. Man

Ang. kurser i trädgårdsskötsel. (Forts.)

kan vara viss, att det räntar sig på det sätt, att trädgårdsodlarna kunna bättre tillgodogöra sig sina trädgårdar.

Jag ber därför, herr talman, att få instämma i den föregående ärade talarens yrkande.

Herr **Johansson** i Uppmälby: Herr förste vice talman! Vad det gäller själva summan, så är det en liten summa, bara några tusen kronor. Men när utskottet eller rättare sagt första avdelningen i utskottet gick in för behandling av Kungl. Maj:ts proposition och när vi sågo den stora ökning, som påyrkats av motionärer på denna huvudtitel och vilken gick upp till nära 100 procent mera än vad Kungl. Maj:t begärt, måste vi säga oss, att det nuvarande ekonomiska läget för staten icke är bättre än vad det var förra året, då detta anslag nedsattes.

Motionärerna hava stött sig på kungl. lantbruksstyrelsen, vilken omtalar, att ett större antal sökande anmält sig, än som på grund av det begränsade anslaget kunde få deltaga i dessa kurser. Men lantbruksstyrelsen har aldrig sagt ett ord, vare sig till Kungl. Maj:t eller till någon annan, om att det skulle vara brist på trädgårdsskötare. Det kan ju hända, att det är olika i olika trakter. Men åtminstone sades det från ledamöter i utskottet, som representera olika trakter, att det är många fler utbildade trädskötare än som kunna få anställning hos trädskötareföreningarna. Och den erfarenhet, som jag har från vårt län, är densamma. Det kanske beror på, att vi haft en sådan där trädskötarekurs i Södermanland varje år vid Gripsholm. Det kanske har gjort, att från länet tillströmmat flera än eljest. Men om jag tänker på, hur det är ställt där, är det många, många, som gått igenom kurserna och som trots, att de skulle få tillfällig anställning — det är endast tillfällig anställning, som förekommer hos föreningarna — men som aldrig hava fått någon anställning. Det är icke bara lägenhetsägare utan hantverkare och dylika, som hyra och som, på grund av att de haft svårt att få arbete, räknat med, att om de genomginge kurserna, skulle de kunna skaffa sig extrainkomster. Men detta har misslyckats i stor utsträckning.

Nu kan det hända, att förhållandena äro olika i olika län och annorlunda i Jönköpings län. Det vågar jag icke yttra mig om. Emellertid får man nog som utskottet säga, att man kan icke döma helt och hållet efter antalet sökande. Det är klart, att i nu rådande arbetslöshet söka så många som möjligt få genomgå kurserna, där de få dessa kurser gratis. De tro sig då hava en förhoppning om att de skola kunna vinna någon anställning.

Till att öka ut anslaget i år synes mig knappast föreligga något särskilt skäl. I fjol sattes anslaget ner på grund av, som man sade, det svåra statsfinansiella läget. Jag anser, att man bör vara försiktig, ty ger man sig in på en ökning av dessa små belopp, antager jag, att det kommer att gå i den riktningen, att det blir icke bara ett och annat litet belopp utan det blir rätt stora belopp, varmed huvudtitelns slutsiffra kommer att överskridas, sedan riksdagen fattat sina beslut.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Andersson** i Leabo: Herr förste vice talman! Med anledning av ett yttrande av jordbruksutskottets ärade ordförande ber jag att få erinra om, hurudana villkoren äro för deltagande i dessa kurser åtminstone i Jönköpings län och, skulle jag tro, i de flesta andra län. För att komma i fråga såsom sökande till dessa trädgårdskurser fordras nämligen, att den sökande låter ansökningen om att bliva utbildad trädskötare gå igenom den trädgårdsför-

Ang. kurser i trädgårdsskötsel. (Forts.)
ening, där han vill bliva anställd, och han måste förbinda sig att ett visst antal år tjänstgöra som föreningens trädskötare. Annars kommer han icke i fråga till utbildning. Emellertid finnas i Jönköpings län 18 trädgårdsföreningar, som i år stå utan möjlighet att få trädskötare, därför att de personer, som förklarat sig villiga att bliva trädskötare och skickat in ansökningar, icke fått dem antagna. Sålunda, någon överproduktion på trädskötare förekommer icke i Jönköpings län. Om en sådan förekommer i andra län på grund av andra bestämmelser, kan jag ej yttra mig om. Men enligt hushållningssällskapens normalstadga för fruktodlingsföreningar är det så, att ansökan icke kan komma fram annat än genom den trädgårdsförening, där vederbörande skall bliva anställd. Därför är det synnerligen angeläget, att ett ökat belopp kan ställas till förfogande för att påskynda utbildningen. Annars riskerar man, att intresset slappnar. Det är ingen idé att bilda föreningar, när icke ändamålet därmed kan uppnås.

Herr Aronson: Herr talman! Endast några få ord.

Jag skall inskränka mig till att generellt instämma med de talare, som yrkat bifall till reservationen. Jag har samma erfarenhet som en av dessa talare, att det ingalunda är tillfredsställande ställt med tillgången på dem, som kunna biträda vid trädens skötsel. Min erfarenhet är att, när det gäller intresset för *plantering* av fruktträd, det icke är så värst mycket övrigt att önska. I det avseendet är det ganska tillfredsställande ställt, åtminstone i mina trakter. Men i fråga om skötseln av träden är det mycket sämre ställt. Då man har den uppfattningen, som torde vara riktig, att det är minst lika viktigt, att träden, sedan de blivit planterade, också få skötsel för att det skall bliva något resultat av planteringen, måste man naturligtvis vara besjälad av intresse för att tillgodose det behov, som härutinnan gör sig gällande, i möjligaste omfattning.

Nu är det så, att beskäringen av träden är mycket viktig. Men det är en ganska svår konst. Det kan icke vem som helst utföra. I viss mån gör sig samma förhållande gällande beträffande besprutningen. Bliva icke fruktträdplanterarna upprätthållna med skötsel av dessa slag, då menar jag, att vad man gjort för att få träden planterade med offer av allmänna medel blir av så gott som intet värde. Och om man icke får något resultat av sin plantering, så avtar också intresset för denna odling, vilket senare ur flera synpunkter skulle vara beklagligt.

Jag skulle helst hava instämt i den motion, som väckts av herr Magnusson i Skövde, och yrkat bifall till densamma med anledning av att den mera tydligt tar sikte på anslagets förstärkande i ändamål att utbilda trädskötare, under det att reservationen, såvitt jag kan se, mera inriktar sig på anslag för fruktträdsodlingen i allmänhet. Men då man väl får hoppas, om nu reservationen skulle bifallas, att det medför samma resultat, som i herr Magnussons i Skövde motion åsyftas, så skall jag be att få inskränka mig till att yrka bifall till reservationen.

Härmed var överläggningen slutad. Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den senare propositionen. Votering begärdes likväl av herr Johansson i Uppmälby, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Ang. kurser i trädgårdsskötsel. (Forts.)

Den, som vill, att kammaren bifaller den vid punkten 15 av jordbruksutskottets förevarande utlåtande nr 2 fogade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets hemställan i berörda punkt.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av uppsyningsförfarandet. Herr förste vice talmannen meddelade, att han funne flertalet hava röstat för nej-propositionen. Herr Andersson i Leabo begärde emellertid rösträkning, vadan namnupprop verkställdes. Därvid avgavs 69 ja och 77 nej, varjämte 12 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan i förevarande punkt.

Punkten 16, angående befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln.

Under punkten 32 av förevarande huvudtitel hade Kungl. Maj:t för budgetåret 1934/1935 upptagit ordinarie reservationsanslaget till befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln med oförändrat belopp, 175,000 kronor.

Ang. befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln.

I två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 38 av herr *Bengtsson m. fl.* och II: 354 av herr *Larsson m. fl.*, hade föreslagits, att riksdagen måtte med anledning av statsverkspropositionen, nionde huvudtiteln, punkt 32, besluta att till främjande i allmänhet av nötboskapsaveln för budgetåret 1934/1935 i stället för äskade 175,000 kronor anvisa ett ordinarie reservationsanslag av 230,000 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning samt med anledning av ovanberörda motioner höja ordinarie reservationsanslaget till befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln, nu 175,000 kronor, med 40,000 kronor till 215,000 kronor.

Vid denna punkt hade reservation avgivits av herrar *Johansson* i Uppmälby, *Carl E. Eriksson*, *Granath*, *Dalberg*, *Olsson* i Rödningsberg, *Andersson* i Löbbo och *Andersson* i Tungelsta, vilka ansett, att utskottets hemställan bort innefatta, att riksdagen måtte, med avslag å de i ämnet väckta motionerna, bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid yttrade:

Herr **Johansson** i Uppmälby: Herr förste vice talman! I förevarande punkt har utskottet tillstyrkt en höjning av det av Kungl. Maj:t äskade anslaget med 40,000 kronor. Jag och några andra av utskottets ledamöter hava velat uppehålla den principen, att man icke skulle öka huvudtitelns slutsumma utan hålla sig till vad riksdagen i fjol för ifrågavarande ändamål beviljade.

Vi säga i vår reservation, att vi äro medvetna om, att den vidtagna begränsningen av detta anslag kan, om den får fortfara under en lång följd av år, befaras komma att medföra stora svårigheter. Men med hänsyn till att det statsfinansiella läget icke kan sägas hava förbättrats från föregående år, utan att vi befinna oss i samma statsfinansiella läge nu som då, hava vi ansett oss böra förorda anslaget bibehållande vid det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet. Och jag har icke kunnat finna, att det skulle kunna vålla några

Ang. befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln. (Forts.)

större svårigheter, om man även för kommande budgetår skulle nöja sig med samma belopp, som för ifrågavarande ändamål är anslaget för innevarande budgetår.

Jag ber därför få yrka bifall till den av mig m. fl. vid denna punkt avgivna reservationen.

Herr Larsson: Herr talman! Då jag står som motionär i denna kammare vid ifrågavarande punkt, skall jag be att få säga några ord.

Jag fäster mig särskilt vid, att det icke råder någon meningsskiljaktighet mellan reservanterna och utskottsmajoriteten rörande behovet och angelägenheten av ett större anslag än Kungl. Maj:t begärt. Reservanterna uttala som sin mening, att de med ifrågavarande anslag understödda åtgärderna varit av stor betydelse för nötboskapsavelns höjande, och att statens medverkan och stöd på detta område är av mycket stor vikt. Vidare säga reservanterna, att om en så stor begränsning av anslaget, som vidtogs förra året, skall fortsätta några år framåt, så torde det vara att befara, att de värdefulla resultat, som hittills vunnits, skola äventyras. De anse också, att en återgång till ett högre anslagsbelopp snarast möjligt bör ske.

Jag kan icke förstå, att det kan vara klokt att uppskjuta denna återgång, särskilt när det är fråga om ett så begränsat belopp, som utskottet här föreslagit. Detta relativt lilla belopp kan icke ha någon inverkan av betydelse i statsfinansiellt hänseende. Men det kan bli ett synnerligen värdefullt stöd för de oftast i ekonomiskt hänseende mycket hårt betryckta mindre jordbrukarna. Den förbättring av nötkreatursstammen hos de mindre jordbrukarna, som utan tvivel kan konstateras, torde till övervägande del vara att tillskriva tjuvföreningarnas verksamhet. Genom dessa föreningar har den mindre jordbrukaren blivit satt i tillfälle att få tillgång till bättre avelsdjur, än vad annars skulle vara möjligt för den enskilde. Intresset för dessa föreningar har också undan för undan mycket starkt ökat, oaktat medlemskapet ofta har varit förenat med rätt kännbara ekonomiska uppoffringar för den enskilde föreningsmedlemmen. Det är också otvivelaktigt, att det uppsving och den framgång, som inom denna gren av avelsarbetet kunnat konstateras, icke skulle kunnat uppnås utan det ekonomiska stöd, som statens medverkan härvidlag inneburit. Skulle dessa stödåtgärder nu komma att beskäras, såsom Kungl. Maj:t och reservanterna föreslå, skulle därmed komma att föreligga en allvarlig risk för att intresset för denna verksamhet skulle komma att minskas och avelsarbetet komma att avstanna.

Jag kan för min del icke anse det vare sig klokt eller riktigt att utsätta denna för våra mindre jordbrukare så viktiga näringsgren, nötboskapsaveln, för en risk av tillbakagång. Därmed skulle också en mångårig strävan att förbättra djurstammen gå om intet. Med den penningknapphet, som är rådande hos de mindre jordbrukarna, skulle den lilla ökning i anslaget, som utskottet förordat, icke blott verka stimulerande utan också vara för de mindre jordbrukarna ett gott ekonomiskt stöd.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Chefen för jordbruksdepartementet herr statsrådet **Sköld:** Herr talman! Naturligtvis kan man säga, att en höjning av detta anslag med 40,000 kronor icke är av större statsfinansiell betydelse. Men jag vill för min del med bestämdhet hävda, att en höjning, såsom utskottet här föreslår, av detta anslag, låt vara med så litet belopp som 40,000 kronor, har en ganska stor betydelse ur budgetär synpunkt.

Det är nämligen på det sättet, att det blev nödvändigt före föregående års

Ang. befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln. (Forts.)

riksdag att genomföra en stark nedskärning av statens löpande utgifter för att hindra skattehöjning. Och samma stora nedskärning har varit nödvändig under föregående höst vid förberedandet av den statsverksproposition, som riksdagen nu har att behandla, för att man skulle kunna komma till sådana besparingar, som möjliggöra minsta möjliga skattehöjning. Då är det ju nödvändigt, som var och en förstår, att vidtaga nedskärningar på ett mycket, mycket stort antal punkter i statsverkspropositionen. På den enskilda punkten betyder det icke mycket, men sammanlagt betyder det ju miljoner, om man nu försöker höja anslagen.

Nu kan man från utskottets sida säga, att här är endast tal om en höjning på tre punkter. Men huru många höjningar ämnar utskottet då föreslå, när själva huvudtiteln kommer fram? Och om riksdagen nu höjer dessa anslag, huru skall det då bli möjligt för den regering, som sitter nästa höst och kanske är nödsakad att också vara ytterligt restriktiv för att hindra skattehöjning, att kunna motstå trycket från alla dem, som då med berättigat krav komma att säga, att riksdagen har ju höjt anslaget till nötboskapsavelns befrämjande, riksdagen har ju höjt anslaget till hushållningssällskapen o. s. v. Jag menar därför, att vi få icke lov att underskatta den rent budgetära betydelsen av sådana anslagshöjningar, som vi här diskutera.

Vi skola dock komma ihåg, att vid föregående års riksdag var situationen alldeles likadan. Utskottet kom med förslag om höjning av Kungl. Maj:ts anslagsäskande med 65,000 kronor, men denna kammare sade nej, och riksdagen sade vid gemensam votering nej. Icke har läget sedan dess förändrats så, att det finns anledning för denna kammare att i år intaga en annan ståndpunkt. Om det skulle finnas någon anledning, frågar jag: vilken är denna? Denna besparing medför, att man icke kan fortsätta med premieringarna på samma sätt som förut. Det finns ingen skillnad mellan Kungl. Maj:ts och reservanternas förslag å ena sidan och utskottets å andra sidan på den punkten. Även utskottet måste gå med på denna inskränkning av premieringarna. Det enda som återstår är frågan om tilläggspriser till tjurföreningarna. Dessa tilläggspriser skola vara till för att hålla tjurföreningarnas verksamhet uppe. Utskottets förslag innebär, att man skall kunna ge alla tjurföreningar fulla tilläggspriser. Jag frågar: finns det några belägg för att detta är nödvändigt? Är det icke så, att Kungl. Maj:t här har rätt, när från regeringens sida hävdas, att det dock finns ett betydande antal tjurföreningar, som kunna hålla uppe sin verksamhet utan några tilläggspriser eller åtminstone utan fulla tilläggspriser? Jag vill därför hävda, att det av regeringen begärda anslaget räcker till att hålla tjurföreningarnas verksamhet uppe. Det räcker icke till att utvidga denna rörelse; men det har alls icke varit avsikten att utvidga rörelsen, utan meningen har varit den att under denna pressande ekonomiska tid bibehålla det man har och icke åstadkomma någon egentlig försämring men icke heller inrikta sig på någon egentlig frammarsch.

Jag menar därför, att det finns i år liksom i fjol fullgoda skäl för att denna kammare skall följa Kungl. Maj:ts förslag och alltså här bifalla reservationen.

Herr Carlström: Herr förste vice talman! Det är ju alldeles riktigt, som herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet här framhöll, att man bör vara försiktig, då det gäller att öka budgeten utöver den ram, som regeringen föreslagit. Vi möta i detta betänkande gång på gång talet om de statsfinansiella svårigheterna. Jag kan dock icke underlåta att göra den reflexionen, att inför allt detta tal om statsfinansiella svårigheter, då det gäller dessa

Ang. befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln. (Forts.)
punkter, så ter sig budgetbehandlingen i stor sett knappast som om man från regeringens sida alltid haft samma syn på saken.

Emellertid skola vi icke här tvista om detta. Jag har icke på någon annan punkt i detta betänkande än just denna gått in för höjning av de anslagsbelopp, som föreslagits. Varför jag gör det på denna punkt är därför, att jag har den uppfattningen, vilken delgivits mig från en del tjurföreningar, att om man icke kan räkna på att för detta ändamål få de anslag, som man hade före fjolårets beslut i frågan, så tröttnar man och lägger ned arbetet. Är det därför på någon punkt, som man skall kunna våga sig på någon höjning, och där man kan anse detta, jag höll på att säga oundgängligen nödvändigt, så anser jag det vara denna. Därför har jag på denna punkt liksom i fjol icke kunnat uraktlåta att inom utskottet gå med dem, som anse, att det här föreligger starka skäl, som tala för att en höjning vidtages.

Vi ha, som kammarens ledamöter behaga finna, icke följt motionärernas förslag fullt ut. De hava begärt 230,000 kronor, men det är här endast fråga om att till de 175,000 kronor, som Kungl. Maj:ts föreslagit, lägga 40,000 kronor, vilken summa dock skulle ha en ganska stor betydelse för de många tjurföreningar, det här gäller.

Jag vill med dessa ord, herr förste vice talman, be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Thorell: Herr förste vice talman! Vad som föranlett mig att nu begära ordet var det anförande, som herr statsrådet Sköld höll här. Han sade, att Kungl. Maj:ts förslag räcker till för att hålla tjurföreningarnas verksamhet uppe. Detta kan vara riktigt. Men när en massa tjurföreningar bildades — och det skedde i stor utsträckning av ekonomiskt svagt ställda jordbrukare — så hade dessa jordbrukare tagit det anslag i beräkning, som utgick vid det tillfälle, då föreningarna bildades. Jag har från en hel del medlemmar i tjurföreningar i min hemtrakt och i vårt län hört synnerligen stora bekymmer uttalas över huru de skulle kunna fortsätta sin verksamhet med detta mindre anslag, som skulle bli följden av ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag i år.

Efter vad som sagts mig har i första kammaren detta anslag redan beviljats i enlighet med utskottets förslag, och jag skall därför endast be att få yrka bifall till detsamma.

Herr Liedberg: Herr förste vice talman! Såväl herr statsrådet som utskottets ordförande hava särskilt hårt tryckt på den statsfinansiella situationen. Jag förstår det så förfärligt väl, och det är väl en massa frågor i utskottet, där man skulle vilja säga ja med hjärtat, men där förståndet måste säga nej just av de skäl, som statsrådet och utskottets ordförande anförde.

Men det finns å andra sidan fall, där hela ändamålet med anslaget riskeras genom denna sparsamhet. Herr statsrådet frågade bl. a., vilken anledningen för närvarande vore till att bedöma denna fråga ur en annan synpunkt i år än i fjol. Det förefaller mig, som om man blott behövde gå till utskottets och jämväl reservanternas uttalanden för att finna anledningen. Det är, att hela premieringsverksamheten inom nötboskapsavelns område blir äventyrad. Detta anslag räcker icke till mer än tjurföreningarna och därmed sammanhängande verksamhet, det räcker icke till besiktning av handjur eller hondjur, och anspråk ställas därför på hushållningssällskapens tillgångar på att man skall försöka att i någon mån uppehålla denna verksamhet. Hela premieringsverksamheten tenderar till att bli ett skrivbordsgöra, där konsulenten sitter på sitt kontor, sin byrå eller sitt tjänsterum och handlägger det hela, ty han har

Ang. befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln. (Forts.)

aldrig tid eller råd att komma ut och se på djuren. Det sammanhänger icke direkt med detta anslag, men indirekt i så måtto, att när hushållningssällskapen måste av sina anslag i första hand fylla ut vad staten icke vill bestrida till tjurföreningarna, så betagas hushållningssällskapen möjlighet att ordna med besiktningar och dylikt.

Jag får säga ytterligare, att för det stora jordbrukets vidkommande har denna sak en relativt liten betydelse. De stora gårdarna klara sig nog i detta avseende och sina djur också. Det är framför allt för det mindre jordbruket och kanske i högsta grad det minsta, där man får räkna på kronan och öret, som detta har en oerhört stor betydelse.

Jag tillåter mig också att se denna fråga om 40,000 kronor ur synpunkten vad det här gäller att stödja. Det är ett oerhört viktigt och stort produktionsområde. Vi kunna ju bara se på vad mjölkproduktionen är värd. Den saluförda kvantiteten håller sig till ungefär 300 miljoner kronor, och vi tala då icke om den kvantitet, som omsättes och förädlas hemma på gårdarna, eller om alla andra produkter, som härstamma från nötkreatursaveln. Om man överhuvud taget vill få en verklig effektivitet av det anslag, som man beviljar, om man vill hava effektivitet av de 175,000 kronorna, så skall man också bevilja ytterligare de 40,000 kronorna, annars gör man en halvmesyr. Detta behöver jag icke ytterligare motivera, det har utskottet och jämväl reservanternas alldeles tillräckligt givit skäl för.

Jag tillåter mig, herr förste vice talman, att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Elmroth: Herr förste vice talman! Jag tillhör icke det utskott, som behandlat denna fråga, och jag är ej heller motionär; och det kan därför synas ogrannlaga av mig att taga till orda i denna debatt. Men det är väl ändock på det sättet, att denna kammare kommer att få taga ställning till frågor av samma art som den föreliggande i fortsättningen vad det lider.

Denna kammare vore väl att gratulera, om vi sluppe att gå in för besparingar med hänsyn till det budgetära läget, då det gällde frågor, där anslag icke vore mera av behovet påkallade än i den nu föreliggande. När herr statsrådet säger, att med hänsyn till det budgetära läget och med hänsyn till de omständigheter, som framhöllos redan i fjol, gäller det här att bara se till, icke minst med hänsyn till den rådande situationen för dagen, att hålla det hela flytande, så har ju herr statsrådet, såvitt jag har rätt uppfattat det, fullkomligt rätt.

Den siste ärade talaren framhöll, att om icke det högre anslaget här komme att bifallas, så kommer det hela att bli mer eller mindre spolierat. Jag förstår icke riktigt detta. När man här säger, att det anslag det är fråga om skall utgå till att höja premierna till tjurföreningar och deras medlemmar, förstår jag icke, att vederbörandes intresse för detta arbete är så pass minimalt, att om man icke får det högre anslaget i form av premier, då skulle hela intresset för saken förfalla. Då synes det mig, som om man här hade anledning att vara betänksam.

Vidare säger man, att premieringen har blivit ett rent skrivbordsgöra. Ja, då hava vi anledning att titta litet närmare på denna sak. Är det så, att hela premieringsinstitutionen är ett skrivbordsgöra för vederbörande konsulent, en uppfattning, som jag för mitt vidkommande icke kan dela, är det ytterligare ett argument för att man här icke har någon anledning att i tider som dessa, när vi på poster, där vi gärna skulle velat vara med om högre belopp, ändock tvingas att pruta, följa motionärerna och utskottsmaioriteten.

Med detta vill jag i all korthet yrka bifall till reservanternas hemställan.

Ang. befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln. (Forts.)

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **Wigforss**: Herr förste vice talman! Det är icke som jordbruksexpert eller speciell expert på tjuvar som jag vågar säga några ord i debatten, utan därför att detta är den första punkt av betydelse i den framlagda statsverkspropositionen, där riksdagen går att visa sin uppfattning om, huruvida budgeten är slösaktig eller sparsam; och det vore egendomligt, om de första voteringarna om denna statsverksproposition skulle gå ut på, att riksdagen ansåg det nödvändigt att öka ut de anslag, som Kungl. Maj:t har begärt. Jag säger icke detta, därför att jag underskattar de enskilda anslagens betydelse. Jag förstår mig icke mycket på just denna fråga, men det är i åtskilliga andra fall, som jag mycket väl förstår, vilka starka argument, som kunna anföras i det enskilda fallet för ökning av ett anslag, om man bara skulle tänka på just detta enskilda anslag.

Man kan naturligtvis fråga, som jag uppmärksammade, att herr Carlström antydde, om det över lag i budgeten har iakttagits samma sparsamhet, och jag tror, att jag vågar svara, att i den mån det är möjligt att finna någon allmän regel för att hålla nere utgifterna, har man gjort det likformigt. Den allmänna regeln har icke kunnat vara att liksom från början undersöka, huruvida de olika huvudtitlarna sedan gammalt hava blivit riktigt tillgodosedda. Det är alldeles omöjligt att väga 40,000 kronor, som det här är fråga om till dessa föreningar, gent emot 40,000 kronor, låt mig säga, till sjätte eller sjunde eller åttonde huvudtiteln, utan den enda praktiska utgångspunkt — och det är det, jag gärna vill, att kammaren skulle uppmärksamma — den enda praktiska utgångspunkt, som en regering kan hålla sig till, vare sig det gäller att spara eller det gäller att låta budgeten svälla ut, det är, att man får försöka låta de olika huvudtitlarna i ungefär samma utsträckning antingen få del av ett rikligare tillflöde eller också underkasta dem hårdare beskränningar.

Utgångspunkten vid uppgörandet av detta års budget var, att det var nödvändigt att se till, att ingen huvudtitel översteg den utgiftssumma, som fanns förra året, såvida icke några alldeles bestämda skäl kunde anföras för nödvändigheten av en sådan stegring. Som kammaren vet, ansågs denna nödvändighet föreligga i fråga om fjärde huvudtiteln, men annars gällde över lag, att anslagen för varje huvudtitel måste hållas nere vid eller under det som beviljades förra året. Under sådana förhållanden är det icke rimligt, att vi i en särskild huvudtitel öka ut anslag, utan att man samtidigt anvisar möjlighet att under samma huvudtitel åstadkomma en motsvarande begränsning. Om jordbruksutskottet samtidigt med dessa förslag till höjningar hade lagt fram förslag till motsvarande sänkningar, skulle åtminstone en finansminister från sina synpunkter hava kunnat vara tillfredsställd. Det har icke skett, och under sådana förhållanden förefaller det mig, som om det, såsom redan jordbruksministern sagt, skulle vara något egendomligt, om man nu skulle öka ut anslagen.

Jag vill icke erinra om gamla stridigheter, men det är väl ändå så, att alla här i kammaren närvarande medlemmar mycket väl erinra sig, att när det i höstas från regeringens sida öppet uttalades, att man icke trodde det skulle vara möjligt att pressa ned utgifterna av skattemedel under vad de voro förra året — när man alltså menade, att man finge en ganska sträng uppgift att fylla, om man ville hålla nere anslagen vid samma belopp — då fanns det en mycket bemärkt opinion från olika håll, som jag förmodar är företrädd här i kammaren även bland dem, som nu tänka rösta för höjning, en opinion, som förklarade, att detta vore orimligt. Man måste tvärtom ställa uppgiften så, att utgifterna skulle mycket radikalt beskäras. Ännu vid remissdebatten tror jag, att åtskilliga mycket representativa ledamöter av de olika politiska par-

Ang. befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln. (Forts.)

tierna uttalade samma bestämda mening, att även om regeringen icke hade lyckats pressa ned utgifterna så mycket att man sluppit höja skatterna, så borde det för riksdagen vara möjligt att åstadkomma den besparing av ganska många miljoner kronor, som vore nödvändig, om denna skattehöjning skulle undvikas.

Jag vill icke uttala någon tillfredsställelse över att riksdagens jordbruksutskott har visat, att de där förhoppningarna voro alltför optimistiska. Men jag skulle vilja uttala den förhoppningen, att det mått av sparsamhet, som regeringen har ansett vara möjligt att här genomföra, iakttoges av riksdagen.

Jag förstår mig som sagt icke på vilken omedelbar betydelse just detta anslag kan ha för jordbruket. Men när det anföres, att det just nu skulle vara så önskvärt att på detta sätt se till, att produktionsresultatet inom den animaliska delen av jordbruket ökades, så är det nog min mening, att jordbruksprodukternas ökning är ett önskemål på längre sikt, men jag är icke lika säker om att vi just nu av den anledningen böra öka ut ett anslag, om det kan ha den effekten.

Jag tror man får falla tillbaka på de allmänna överläggningarna om nödvändigheten att icke skatterna stegras ytterligare, och i konsekvens därmed tror jag, att riksdagen i år skulle handla klokt, likaväl som denna kammare gjorde i fjol, om den i allt väsentligt anslöte sig till Kungl. Maj:ts förslag. Jag ber att i denna punkt — jag skall icke taga upp tiden vid de följande, ty jag innesluter dem i samma önskemål — få hemställa, att kammaren följer Kungl. Maj:t och godkänner det lägre anslaget samt alltså bifaller reservanternas förslag.

Herr **Olsson** i Kullenbergstorp: Herr förste vice talman! Det är icke tu tal om att jag icke helt instämmer med de två statsråd, som yttrat sig, nämligen att situationen nog är sådan, att man får försöka hålla nere utgifterna. Men beträffande den siste talaren, herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, så kan jag icke förstå honom: så fort han har passerat de anslag, som äro upptagna här, och vi komma till i anspråk tagna kapitaltillgångar, det vill säga hans privatbudget, kallar jag den, då är det helt och hållet borta. Då är allt vad han står och talar om här luft. Då förmodar jag statsrådet icke säger, att vi skola skära ned och hålla nere. Det sade han åtminstone icke i fjol. Men kanske jag kan förvänta, att han kommer att säga det i år beträffande det förslag, som han flaggat med i statsverkspropositionen. Skulle så vara händelsen, då skall jag verkligen lyckönska herr statsrådet. Just för att visa, att hans och i synnerhet jordbruksministerns ord vad mig beträffar icke fallit i den riktigt sterila marken, så försäkrar jag, att jag icke kommer att rösta för en enda av de här föreslagna anslagshöjningarna; och då hoppas jag herr finansministern också tänker på samma sak, när vi komma till hans privatbudget.

Herr **Liedberg**: Herr förste vice talman! Herr Elmroth talade om att intresset ju var så förfärligt litet, att i händelse icke anslag till understöd beviljades, fanns det icke intresse för den här saken ute i bygderna bland jordbrukarna. Det vore ju då icke mycket bevänt med det hela.

Jag menar, att herr Elmroths inställning till detta visar nog framför allt en sak, att herr Elmroth knappast torde vara medlem i en tjuvförening eller ha någon vidare kontakt med dylikt folk. Här gäller det icke intresset, utan det gäller för en mängd av dessa småfolk helt enkelt de ekonomiska möjligheterna. Vad beträffar att premieringsarbetet särskilt med hänsyn till den roll, som konsulenterna spela, skulle ha blivit ett skrivbordsgöra, tog herr Elmroth

Ang. befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln. (Forts.)
det till intäkt för att då får riksdagen granska den saken i sömmarna. Jag kan upplysa herr Elmroth om att det är från och med det löpande årets budget, som den saken börjat inträffa och bliva verkligt aktuell och att, när man ser den utvecklingen, vill man också gärna sätta stopp för den.

För övrigt skulle jag vilja säga, att det är *en* sak, som jag anammat av finansministerns förkunnelse: finansministern brukar säga, att man skall spara men spara på rätta ställen. Det är ur den synpunkten jag ser den här frågan.

Finansministern frågar, och jag förmodar med fullt skäl och rätt: var skola dessa pengar tas ifrån? Det är visserligen icke min sak att svara på det, men jag skulle kanske kunna giva en liten anvisning. Det finns några medel, som heta totalisatormedel, som ursprungligen efter riksdagens direktiv i sin helhet voro avsedda till hästavel. Men det har sedan flera år hänt, att det blivit litet mer pengar än som riksdagen beviljat till hästaveln, och de har helt enkelt flutit in i budgeten, utan att medlen äro upptagna som en särskild inkomst. Det förefaller mig, som om även i år sådana pengar skulle flyta in och som om man kunde taga av dem. Det ligger närmast till hands att, då de icke användas till hästavelns befrämjande, använda dem på ett hästaveln så närliggande område som nötkreatursaveln.

Det sades också från finansministerns sida, att jordbruksutskottet i så fall borde anvisa motsvarande sänkning. Det är nog riktigt. Men mig veterligt äro ännu icke alla de frågor avgjorda, som jordbruksutskottet har att handlägga, så det är ju en liten möjlighet, att så kan ske i framtiden. Jag vill bara peka på, att den möjligheten icke är alldeles utesluten.

Till slut sade finansministern, att han, ehuru han icke vore sakförständig på jordbruksområdet, icke kunde gå med på att man skulle stimulera en produktionsökning. Det är nog en liten missuppfattning av saken. Denna gäller icke en produktionsökning utan åstadkommande av ett mera ekonomiskt material att arbeta med, alltså mera ekonomisk produktion i och för sig utan hänsyn till produktionsvolymen.

Herr Carlström: Herr talman! Det var särskilt en passus i finansministerns anförande, som jag fäste mig vid. Han sade, att han hade ingenting emot att produktionen i framtiden ökades, men för närvarande vore icke läget sådant, att man kunde anse det vidare önskvärt. Jag skall icke uttala mig om produktionsökning varken nu eller i framtiden. Jag lutar nog åt att vi kanske få begränsa oss i viss mån, så länge marknaden har det läge som den har. Men det anslag, som det här gäller, verkar på det sättet, att, om vi nu begränsa anslaget till tjurföreningar, blir det givetvis först i framtiden som det kommer att visa sina verkningar, och vare sig man då tänker på ökad eller minskad produktion, är det naturligtvis inget önskemål att få en sämre djurstam här i landet. Ur den synpunkten måste jag fortfarande hålla fast vid mitt yrkande om bifall till utskottets hemställan.

Chefen för jordbruksdepartementet herr statsrådet **Sköld:** Herr förste vice talman! Jag har begärt ordet endast för att rätta en uppgift från herr Liedbergs sida. Han påstod, att av totalisatorsmedel går in ett visst överskott i budgeten utan att det är beräknat, och att man där följaktligen skulle ha en källa att använda, som icke vore tagen i anspråk. Det är misstag. Det finns beräknat ett överskott av totalisatorsmedel på 200,000 kronor. Alltså är det inkomster, som redan tagits i anspråk, och icke kunna användas till annat ändamål.

Vidare anfördes ej. Herr förste vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på bifall till

Ang. befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln. (Forts.)

den vid punkten fogade reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen sig anse den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Johansson i Uppmälby begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i punkten 16 av utskottets förevarande utlåtande nr 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid berörda punkt fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet. Herr förste vice talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda om omröstningens resultat, vadan namnupprop verkställdes. Därvid avgavos 63 ja och 69 nej, varjämte 15 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit den vid punkten fogade reservationen.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

Punkterna 17—19.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 20, angående fåravelns befrämjande.

Under punkten 37 av förevarande huvudtitel hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att höja ordinarie reservationsanslaget till fåravelns befrämjande, nu 3,000 kronor, med 800 kronor till 3,800 kronor.

I två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 69 av herr *L. Gunnar Bodin m. fl.*, och II: 133 av herr *Gardell i Gahns m. fl.*, hade föreslagits, att riksdagen måtte under nionde huvudtiteln, fåravelns befrämjande, utöver vad Kungl. Maj:t i sin proposition föreslagit, bevilja ett statsunderstöd av 3,500 kronor till premiering av i enskild ägo befintliga baggar att utgå efter samma grunder som gällde vid premiering av baggar, tillhörande baggföreningar.

Utskottets hemställan innefattade, att riksdagen måtte, med avslag å de i ämnet väckta motionerna, bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

Efter föredragning av utskottets hemställan, anförde:

Herr **Gardell** i Gahns: Herr talman! Enligt kungl. kungörelsen nr 204 i Svensk författningssamling år 1933 ha baggar, som icke tillhöra baggföreningar, blivit uteslutna från premiering. Detta har förlamat fåraveln ganska betydligt, och herr statsrådet har själv erkänt det i sin motivering till nionde huvudtiteln, då han säger: »Jag vill ej förneka, att de förlidit år vidtagna inskränkningarna i statens åtgärder till fåravelns befrämjande, vilka framtvingades av statsfinansiella hänsyn, kunna vålla vissa olägenheter.»

I motsats till nötboskaps- och svinaveln är fåraveln icke inriktad på ex-

Ang. fåravelns befrämjande.

Ang. fåravelns befrämjande. (Forts.)

port utan på att täcka landets eget behov. Sålunda importerar ju stora mängder ull och även fårskinn till vårt land, och importen visar ju en oroande ökning. År 1932 importerades det cirka 548,700 kilogram fårkött och 1933 cirka 645,100 kilogram. Detta betyder en import av omkring 46,000 lamm. Även fårskinn importerar ganska mycket. Genom den propagandautställning, som var anordnad här i Stockholm förlidet år, har även svenska fårskinnspälsar fått en stor efterfrågan. Det är därför av stor vikt, att aveln inriktas, så att även fårskinn bli begärliga för köpare. Då England numera inriktat sig på att bli självförsörjande i fråga om fläsk, har Danmark redan börjat intressera sig för fåraveln för att kunna få marknad där. I Norge anslår staten mångdubbelt större anslag till varje djur, än vi göra här i Sverige. Det vore därför beklagligt om fåraveln skulle gå tillbaka i Sverige, därför att vi icke kunna komma med på marknaden. Fårskötseln är endast hänvisad till de trakter med kargare marker, där nötboskapsaveln icke lönar sig så bra. Så är exempelvis förhållandet med Kalmar norra landstingsområde och på Gotland, där de flesta fåren finnas. På grund av att man där icke bildat baggföreningar, är man där nästan utesluten från statsanslag. Då kungl. lantbruksstyrelsen har beräknat att till enskildas baggar skulle gå omkring 3,500 kronor, är det förvånansvärt, att jordbruksutskottet avstyrkt ett sådant anslag. Utskottet har skrivit, att statsfinansiella skäl kan utskottet icke tillstyrka 3,500 kronor, men vi ha nyss beviljat ett anslag på 40,000 kronor. Därvid fanns det inga statsfinansiella skäl, och vi komma litet längre fram till ett anslag på 100,000 kronor. Jag tror fårskötseln bringar den mindre bemedlade jordbrukaren bättre avkastning på den karga jorden än vad nötboskapsaveln gör. Det är då förvånansvärt att icke jordbruksutskottet beaktat detta.

Det kan ju invändas, att man kan bilda baggföreningar.

Man vill gärna förlägga lamningstiden till början av maj, och därför släppas baggarna till tackorna i slutet av november och början av december, samt att lamningstiden förläggas till möjligast kortaste tid. För att så skall kunna ske tvingas varje fårägare att hava var sin bagge. För att befruktningen ej skall äventyras måste man i regel ha en bagge till cirka 20 tackor. Dessa förhållanden gör att det är förenat med mycket stora olägenheter att bilda baggföreningar. Annorlunda är det om man utsträcker lamningstiden från början av januari till slutet av juni, då möta inga svårigheter att bilda baggföreningar. Men då blir också fårskötseln knappast lönande. När lammen födas i maj, kunna både tackorna och lammen födas ute, så det blir billigt kött, och när lammen äro födda så sent på våren, få skinnen även den storlek, som är bäst för pälsberedning.

Jag kan heller icke förstå vad jordbruksministern egentligen menar med vad han skriver här i sin motivering: »Medelsbehovet för nästa budgetår anser jag böra, i huvudsaklig överensstämmelse med vad som skett för innevarande budgetår, beräknas till 7,000 kronor, varav förslagsvis 3,000 kronor till premiering av baggar, tillhörande tjurförening.» Det måste väl vara feltryck. Jag kan väl inte tro, att han menar att tjurföreningarna även skola hålla baggar.

Då det är ett enhälligt utskott, som avstyrkt, är det ingen idé att här begära votering, men jag skall ändå bedja att få yrka bifall till min motion om ett anslag på 3,500 kronor till premiering av baggar, tillhörande enskilda fårägare.

Herr **Johansson** i Uppmälby: Herr talman! Jag skall be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Ang. fåravelns befrämjande. (Forts.)

Vidare yttrades ej. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till såväl Kungl. Maj:ts förevarande framställning som de i ämnet väckta motionerna; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i den förra propositionen.

Punkten 21.

Lades till handlingarna.

Punkterna 22—24.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 25, angående allmänt anslag till hushållningssällskapen.

Kungl. Maj:t hade under punkten 49 av förevarande huvudtitel föreslagit riksdagen att för budgetåret 1934/1935 uppföra ordinarie anslaget »Allmänt anslag till hushållningssällskapen» med oförändrat belopp av 2,600,000 kronor, att fördelas mellan hushållningssällskapen i enlighet med av departementschefen i statsrådsprotokollet tillstyrkt förslag.

*Ang. allmänt
anslag till
hushållnings-
sällskapen.*

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehaft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen:

1) I:167 av herr *Gabrielsson m. fl.*, likalydande med II:318 av herr *von Seth m. fl.*, vari hemställt att riksdagen måtte besluta att såsom »Allmänt anslag till hushållningssällskapen» för budgetåret 1934/1935 i stället för äskade 2,600,000 kronor anvisa ett belopp av 3,000,000 kronor;

2) I:164 av herr *Johan Johansson*, likalydande med II:343 av herr *Rydberg m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen måtte besluta, att såsom villkor för hushållningssällskaps åtnjutande av statsbidrag från och med den 1 juli 1934 från »Allmänt anslag till hushållningssällskapen» måtte föreskrivas, att resekostnads- och traktamentsersättning icke finge utgå efter förmånligare grunder till hushållningssällskapens befattningshavare än till statens befattningshavare i samma tjänsteställning och med motsvarande tjänstgöringsförhållanden.

3) I:165 av herr *Roos*, vari hemställt, att riksdagen ville i skrivelse till Konungen anhålla om utredning om lämplig fördelning av allmänna anslaget till hushållningssällskapen samt, sedan dylik utredning ägt rum, om framläggande för riksdagen av förslag till ny förordning härom att träda i stället för kungl. förordningen den 18 mars 1927;

4) I:166 av herr *L. Gunnar Bodin*, likalydande med II:325 av herr *Gardell* i *Gahns m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära utredning och förslag till ändring av de i förordningen den 18 mars 1927 bestämda grunderna angående fördelningen av allmänt anslag till hushållningssällskapen, att riksdagen ville besluta, att den fördelning av anslaget för en tioårsperiod, som enligt förordningen skulle göras år 1934, måtte avse endast tiden till dess riksdagen bleve i tillfälle att pröva dylikt förslag, samt att riksdagen ville bestämma, att det grundbelopp, som enligt berörda förordning skulle tillföras varje hushållningssällskap, skulle tillsvida utgöra 20,000 kronor; samt

5) II:311 av herr *Osberg*, vari föreslagits, att riksdagen måtte besluta, att befattningshavare hos hushållningssällskap icke finge vara ledamot eller suppleant i sällskapens förvaltningsutskott, samt att utskottet måtte vidtaga den ändring i nu gällande förordning, som ett bifall till ifrågavarande hemställan nödvändiggjorde.

Ang. allmänt anslag till hushållningssällskapen. (Forts.)

Utskottet hemställde

1) att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning samt med anledning av motionerna I:167 och II:318 för budgetåret 1934/1935 uppföra ordinarie anslaget »Allmänt anslag till hushållningssällskapen» med ett belopp av 2,700,000 kronor, att fördelas mellan hushållningssällskapen i enlighet med av departementschefen tillstyrkt förslag;

2) att motionerna I:164 och II:343 måtte anses besvarade genom vad utskottet i utlåtandet anförde;

3) att motionerna I:165 samt I:166 och II:325 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

4) att motionen II:311 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vid punkten voro emellertid fogade reservationer:

1:o) av herrar *Johansson* i Uppmälby, *Carl E. Eriksson*, *Granath*, *Dalberg*, *Olsson* i Rödningsberg, *Andersson* i Löbbo och *Andersson* i Tungelsta, vilka ansett, att utskottet bort hemställa

1) att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning samt med avslag å motionerna I:167 och II:318 för budgetåret 1934/1935 uppföra ordinarie anslaget »Allmänt anslag till hushållningssällskapen» med oförändrat belopp av 2,600,000 kronor, att fördelas mellan hushållningssällskapen i enlighet med av departementschefen tillstyrkt förslag;

2) att motionerna I:164 och II:343 måtte anses besvarade genom vad i reservationen anförts;

3) att motionerna I:165 samt I:166 och II:325 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

4) att motionen II:311 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt

2:o) av herr *Osberg* utan angivet yrkande.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr von Seth: Herr talman! I egenskap av huvudmotionär i denna kammar skall jag anhålla att få säga några ord.

Betydelsen av hushållningssällskapens verksamhet behöver ju här inför denna kammar icke vitsordas, då ju deras betydelsefulla gärning vitsordas av såväl jordbruksutskottet som av reservanterna. Utskottet har också gått in för att höja de av herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet äskade 2,600,000 kronorna med 100,000 kronor. Av statsfinansiella skäl tors jag givetvis icke och vill icke heller i nuvarande läge yrka bifall till min motion, som avser en höjning av anslaget upp till 3,000,000 kronor, men att finna mig i den ekonomiska diktatur, som herr finansministern vill insnärja nionde huvudtiteln uti, kan jag icke, och jag kan icke finna annat än att skäl föreligga att här följa utskottets förslag.

Hushållningssällskapens verksamhet har under de senaste åren inom de allra flesta län helt och hållet ändrat karaktär, och de ha på grund av de stödåtgärder, som riksdagen gått in för, exempelvis nyodling, stenröjning och betesförbättring å så kallade ofullständiga jordbruk samt åtgärder för gödselvärd och täckdikning i vad det gäller förmedlande av statsbidrag och kontroll av dessa bidrags användning samt icke minst planläggning av olika statsbidragsföretag åsamkats så stora kostnader, att man icke längre kan finna sig i, att kostnaderna för hushållningssällskapens ursprungliga uppgifter skola trängas in i den nuvarande trånga anslagsramen av 2,600,000 kronor.

För att belysa denna fråga skall jag anhålla att få anföra några siffror

Ang. allmänt anslag till hushållningssällskapen. (Forts.)

från mitt eget län, Jönköpings läns hushållningssällskapsområde. Antalet planlagda statsunderstödda företag — alltså företag föranledda av riksdagens beslut angående, såsom jag nyss anförde, stödåtgärder för nyodling, stenröjning och betesförbättring å så kallade ofullständiga jordbruk samt för gödselvårdsanläggning och täckdikning — har stigit från under år 1931 514 stycken till under år 1932 876 stycken och under år 1933 icke mindre än 1,112 stycken. Något statsbidrag för planläggning av dessa företag med undantag av täckdikningsverksamheten utgår icke, utan skola kostnaderna härför erläggas av hushållningssällskapens egna medel. Kostnaderna för dylika förrättningar ha också stigit. Från att år 1931 ha varit 4,110 kronor stego de för år 1932 till 7,000 kronor, och slutsumman för år 1933 uppgår till icke mindre än 8,700 kronor. Samtidigt som statsverket nedskurit hushållningssällskapets inkomster, ha medlemsavgifter och dylikt hotat att sjunka till en skrämmande låg nivå, varjämte hushållningssällskapets inkomster i form av avkastning å dess fonder på grund av ränteläget och andra förhållanden också tenderat att sjunka.

När jag nu går att tala för ett bifall till utskottets förslag om en höjning av anslaget till 2,700,000 kronor skulle jag särskilt vilja trycka på den omisskandigheten, att denna förmedlingsverksamhet icke är hushållningssällskapens huvudverksamhet, utan att denna utgöres av deras konsulterande verksamhet och då huvudsakligen den konsultationsverksamhet, som är förlagd till det mindre jordbrukets område. Inom det län, som herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet representerar, har naturligtvis denna konsulterande verksamhet icke så stor betydelse som den har inom länen norr om Skåne, vilka ju huvudsakligen äro småbrukslän. Den mindre jordbrukaren kan icke konsultera vederbörande tjänsteman inom hushållningssällskapet på samma sätt som man gör på ett kontor genom att ringa upp och fråga eller skriva och fråga. Han vill, att konsulenten skall inställa sig hos honom. För att man då skall kunna gå frågorna på djupet fordras, att konsulenten, när han kommer till jordbrukaren, går ut på åker och äng, att han går med honom in i ladugården och sedan följer med honom hem till hans bostad där han vid en kopp kaffe får lätta sitt hjärta. Med andra ord: Det fordras en ganska avsevärd tid för att denne konsulent skall kunna utföra sitt arbete. Som det nu är ha de blivit jäktade att utföra denna förmedlingsverksamhet för statsbidragen, och konsulentverksamheten drives därför alltmera i skymundan. Konsulenternas verksamhet hotar därför att bli av rent fiskalisk art, när de på detta sätt tvingas till allt för korta besök hos de mindre jordbrukarna, som så väl behöva deras hjälp.

Den insats hushållningssällskapen gjort under de sista årtiondena behöves som sagt icke vitsordas, men jag vill ändå trycka på, att deras verksamhet nu nått en sådan hög grad av fulländning och vunnit så stor förståelse från jordbrukarnas sida — jag tänker härvidlag framför allt på den oerhörda betydelse konsulentverksamheten har för det mindre jordbruket just i dessa tider — och detta gör, herr talman, att jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr **Johansson** i Uppmälby: Herr talman! Även på denna punkt har jag och mina partikamrater i jordbruksutskottet avgivit en reservation. Vi ha ansett, att samma skäl, som ha förelegat beträffande punkten 16 emot en anslagsökning, förelegat även här, och jag vill för min del säga, att beträffande hushållningssällskapen föreligger enligt min uppfattning ännu starkare skäl att icke gå på en anslagsökning just nu.

Det anslag, som det här är fråga om, avser budgetåret 1934/1935. Hushållningssällskapen gjorde upp sina stater i höstas, och de ha alltså redan gjort

Ang. allmänt anslag till hushållningssällskapen. (Forts.)
upp sina planer, efter vilka de komma att arbeta för innevarande år, och dessa planer äro uppgjorda just med hänsyn till den begränsning av anslaget, som riksdagen i fjol beslöt. Enligt reservanternas förslag skulle alltså anslaget i år bli lika med föregående års. Hushållningssällskapen fingo ju underrättelse från jordbruksdepartementet redan i höstas, att det icke var att påräkna, att de för år 1934 skulle kunna erhålla något högre anslag. De ha inrättat sig därefter, och de ha allt efter som deras ekonomi tillåter bestämt vad som skall utträttas.

Det är ju klart, att om riksdagen nu beviljar 100,000 kronor mer än Kungl. Maj:t föreslagit, hushållningssällskapen kunna utöka sin verksamhet, men jag menar, att de nu äro inriktade på ett program för detta år, som är uppgjort just med hänsyn till de anslag, som stått i utsikt att få. Nu säger utskottsmajoriteten, att man har lagt på dem ytterligare uppgifter i samband med vissa viktiga kristidsåtgärder. Ja, det är sant, men de ha dock haft möjlighet att med till buds stående anslag anställa extra personal härför. Jag vet, att Kungl. Maj:t åtminstone i ett fall utdelat 25,000 kronor till hushållningssällskapen, och såvitt jag inte är felaktigt underrättad, är det mening, att de skola få ytterligare 25,000 kronor.

Det belopp, som det här rör sig om och som är tillstyrkt i Kungl. Maj:ts förslag, nämligen 2,600,000 kronor, är ingalunda hushållningssällskapens enda inkomster, ty de ha en del förvaltningsbidrag från staten. Deras sekreterare avlönas helt och hållet av statsmedel, och staten lämnar bidrag till konsulenter och vandringsrättare etc.

På grund av det läge, som vi befinna oss i, och då vi äro medvetna om att om vi öka de utgifter, som skola bestridas av skattemedel, bleve följden — såsom herr statsrådet mycket riktigt sade — att man får höja skatten, och det vill väl inte många vara med om.

Jag skall inte upptaga tiden längre. Jag ber att få hemställa om bifall till den av mig m. fl. vid denna punkt avgivna reservationen.

Herr Osberg: Herr talman! Jag har tillåtit mig att väcka en motion, som behandlats i samband med anslaget till hushållningssällskapen, nämligen att sekreterare hos hushållningssällskap icke skall vara valbar till sällskapens förvaltningsutskott utan ställas i samma ställning som konsulenterna.

Nu har detta inte vunnit utskottets gillande, utan man har yrkat avslag på motionen. Under behandlingen i utskottet har det likväl framkommit så pass mycket, att jag tror det skall finnas majoritet för den tankegången, att sekreteraren icke skall vara självskrivnen ledamot av förvaltningsutskottet, och det kan jag i stort sett nöja mig med. Nu kan det naturligtvis inte bli fråga härom i år, utan det blir att komma igen en annan gång med denna fråga.

Den självskrivnenhet, som nu gäller, tycker jag inte alls är berättigad, och man har här i riksdagen undan för undan försökt borteliminera självskrivnenheten, då det gällt poster, som äro mycket viktigare än denna. Jag tror knappast något landsting skulle vara betjänt av att upphöja sina direktörer till en sådan ställning, att de skulle vara självskrivna och meddelaktiga i besluten i utskotten. En sekreterare hos ett hushållningssällskap liksom en landstingsdirektör skall vara tjänsteman, som skall handlägga ärendenas beredning och framlägga dem inför förvaltningsutskottet.

Jag vill också påpeka ett annat skäl, varför jag anser det nödvändigt, att sekreteraren icke upptar en av platserna inom förvaltningsutskottet. Många län äro ganska vidsträckta och det behövs, att man har representanter från de olika trakterna, så att ombuden kunna ha personkännedom och kännedom om vad som behövs på de olika orterna. Det är ju stipulerat i de allmänna grun-

Ang. allmänt anslag till hushållningssällskapen. (Forts.)

derna för hushållningssällskapens organisation, att förvaltningsutskottet skola bestå av nio valda ledamöter jämte ordföranden och vice ordförande, och sekreteraren skall utfylla den tolfte platsen. Jag anser, att det vore bäst, om en vald bygderepresentant intog sekreterarens plats och sekreteraren endast vore föredragande. Det är helt naturligt, att om självskriften upphör kunna ju de hushållningssällskap, som så önska, invälja sekreteraren, och då är ju ingen fara å färde. Jag hoppas, att det skall bli ett beslut i saken vid nästa riksdag.

Herr talman! Medan jag har ordet vill jag tillkännagiva, att jag, då det gäller frågan om anslag till hushållningssällskapen, kommer att ställa mig på reservanternas sida. Man skall emellertid inte tolka detta på det sätt, att jag inte uppskattar hushållningssällskapens betydelse, utan tvärtom. Men när vi nu kommit i trångmål beträffande penningtillgång få vi väl jämka med oss, där detta är möjligt, och jag tror, att på denna punkt kan man göra det utan allt för svåra verkningar. Jag vill också säga till de herrar, som ha talat så starkt för att man skall gå med på åtminstone den höjning av anslaget, som utskottet kommit till, att det finns ju numera många anslag, som gå direkt till jordbruket och som vi förr inte voro vana vid, nämligen de s. k. krisanslagen. Jag önskar emellertid, att man så fort som möjligt kan höja beloppet till vad det varit förut, men man måste ge regeringen rätt i, att hänsyn måste tagas till den uppgjorda budgeten. I annat fall kan den gå sönder över hela linjen, och då får man vidtaga andra åtgärder, som inte äro så lätt framkomliga.

Jag vill med dessa ord ha sagt, att hushållningssällskapen få naturligtvis spara där det är möjligt att spara, och jag tror, att en besparing i någon mån kan ske under denna lågkonjunktur. Få vi mera gott om pengar skall jag gärna och så fort som möjligt gå med på, att anslaget höjes till det belopp, som den förste talaren framhöll, nämligen 3 miljoner kronor.

Med dessa ord, herr talman, skall jag nöja mig och avvakta nästa års riksdag beträffande frågan om hushållningssällskapens sekreterare. Härjämte ber jag att få deklarerat, att jag kommer att rösta med reservanternas i den nu föredragna anslagsfrågan.

Herr Gardell i Gahns: Herr talman! Jag har väckt en motion om att grundanslaget till hushållningssällskapen skall höjas från 10,000 till 20,000 kronor.

Nu utgår anslaget till hushållningssällskapen med $\frac{9}{10}$ efter jordbruks- och fiskarinvånareantalet, $\frac{3}{10}$ efter övrig befolkningens mängd och med $\frac{1}{10}$ efter länets areal. Om man tar t. ex Stockholm med dess 510,000 invånare får man där på grund av denna folkmängd ett större anslag till hushållningssällskapet än vad Gotlands läns hushållningssällskap får allt som allt, trots att inom städerna hushållningssällskapen i allmänhet inte ha någon större verksamhet att utföra. Detta gör, att de folkfattiga län, som inte ha städer inom sitt område, få mycket små belopp. Om man jämför t. ex. Gotland och Blekinge är det förfärligt stor skillnad i fråga om anslagsbeloppet, och då har ändå Gotland större åkerareal än Blekinge, beroende på att Blekinge har flera städer än Gotland som endast har en stad.

Jag skulle därför vilja hemställa till herr statsrådet, att han ville taga saken i beaktande och vid ett kommande tillfälle göra en omreglering i detta avseende. Ty jag tror, att ett grundbelopp av 20,000 kronor är fullt rättvist. Man skall komma ihåg, att samtliga hushållningssällskap måste ha såväl sekreterare som konsulenter inom vissa branscher för att kunna fylla sin uppgift och kunna bevilja anslag. När nu hushållningssällskapen i de mindre

Ang. allmänt anslag till hushållningssällskapen. (Forts.)
länen få mycket små belopp, kunna de icke fullgöra de åligganden, som enligt stadgandena tillkomma dem, utan måste hänvända sig till de hårt skatte-tyngda landstingen för att få medel därtill.

Då det här icke föreligger någon reservation om bifall till motionen, finns det ingen utsikt att nå vad jag avsett genom att yrka bifall till densamma. Jag har bara velat framhålla dessa synpunkter och betona vikten av att Kungl. Maj:t ser till, att anslagen till hushållningssällskapen bli någorlunda rättvist fördelade. Jag har intet yrkande.

Herr von Seth: Herr talman! Jag dristar mig fråga ordföranden i jordbruksutskottet, om det icke föreligger ett misstag i vad det gäller hushållningssällskapens möjlighet att få statsbidrag till planläggning av de av mig berörda företagen. Med den noggranna kännedom jag har om hushållningssällskapens verksamhet kan jag icke finna, att något som helst statsbidrag utgår för planläggning och organisation av företag för nyodling, stenröjning eller betesförbättring å s. k. ofullständiga jordbruk. Statsbidrag utgår däremot för täckdikningsverksamheten, vilket jag också angav. Det lämnas vidare statsbidrag, när det gäller lån för gödselvårdsanläggningar liksom till en hel del andra ändamål, såsom exempelvis till husbyggnader å landsbygden o. d. Men till de företag, som jag i mitt anförande nämnde och som jag lämnade några siffror om, utgår icke statsbidrag, utan hushållningssällskapen få därvid taga till de medel, som de under vanliga förhållanden använda till andra ändamål.

Chefen för jordbruksdepartementet herr statsrådet **Sköld:** Herr talman! Jag kan icke finna annat än att det föreligger ännu starkare skäl att vidhålla Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt än då det gällde anslag till nötboskapsavelns befrämjande. Man måste ju dock säga, att den omständigheten, huruvida dessa nya 100,000 kronor beviljas eller ej, icke kan ha någon avgörande betydelse för hushållningssällskapen. Vi skola komma ihåg, att detta belopp skall slås ut på ett 25-tal hushållningssällskap. Därtill kommer en annan omständighet, som vi icke heller få glömma bort. Det här från olika håll redogjorts för de regler, som ligga till grund för fördelningen av hushållningssällskapens statsbidrag. När dessa regler en gång kommo till, sattes anslaget till 2,500,000 kronor. Sedermera höjdes det till 3,000,000 kronor, och nu är det nere i 2,600,000 kronor. Men utav dessa 2,600,000 kronor fördelades enligt Kungl. Maj:ts förslag förra året 100,000 kronor med hänsyn till de olika hushållningssällskapens bärkraft. Det förslag, utskottet framlägger innebär, så vitt jag kan se, att 2,600,000 kronor skola utdelas efter de gamla grunderna och 100,000 kronor efter bärkraftsprincipen. Följden blir alltså, att det tillägg till anslaget, som man från utskottets sida föreslår, icke kommer att fördelas med hänsyn till hushållningssällskapens bärkraft. Som alla veta, är det ju så, att somliga hushållningssällskap ha större motståndskraft och andra mindre. Jag menar därför, att det väl ändå skulle vara att rätt mycket plöttra bort pengarna — oavsett de allvarliga anmärkningar som kunna framföras mot det förslag, som här göres att sönderbryta budgeten.

Herr von Seths klagomål över att hushållningssällskapen tillagts nya uppgifter ligger det naturligtvis en del sanning i. Dock vill jag påpeka, att anslaget till nyodling och betesförbättring icke är något kristidsanslag utan att det funnits i åtskilliga år. Vad de nytillkomna anslagen beträffar, så lämnas förvaltningsbidrag för täckdikningsbidrag men icke för gödselvårdsbidrag.

Ang. allmänt anslag till hushållningssällskapen. (Forts.)

Anslag utgår däremot i fråga om gödselvärdslån, och då det förhåller sig så, att bidrag och lån ges samtidigt, blir det ju bidrag i det hänseendet också. Vi skola icke glömma, att på grund av statsmakternas ställning till vissa andra statsbidrag, där bidrag förut utgått även från hushållningssällskapen, en minskning av statsbidraget lett till en minskning av utgifterna för hushållningssällskapens del.

Jag tror därför, att det finns fullgoda skäl för kammaren att i år liksom i fjol stanna vid det anslagsbelopp, som Kungl. Maj:t föreslagit och som är lika med det av reservanternas föreslagna.

Herr Carlström: Herr talman! Då jag icke suttit med vid handläggningen av ärendet i utskottet men varit närvarande vid dess behandling på avdelningen, vill jag tillkännage, att jag ansluter mig till reservanternas. Jag tror, att det är hopplöst att tänka sig att få riksdagen i år med på en så stor höjning av anslaget som 100,000 kronor.

Herr von Seth talade så varmt om konsulentverksamheten ute i bygderna och skildrade, hur jordbrukaren av konsulenten vid en kopp kaffe kan få en del värdefulla upplysningar om hur han skall handla och göra. Ja, det händer väl, att bonden ler efteråt, när konsulenten gått. Ty han har kanske visserligen fått veta vad han *icke* kan göra, men fått bra litet upplysning om hur han skall kunna ekonomiskt klara jordbruksdriften. Jag tror, att vissa hushållningssällskap på den punkten äro benägna att tillmäta konsulenternas insatser alldeles för stor betydelse.

Jag ber att med dessa ord, herr talman, få yrka bifall till reservationen.

Vidare yttrades ej. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på bifall till den av herr Johansson i Uppmälby m. fl. avgivna, vid punkten fogade reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse den förra propositionen vara med övertvägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Johansson i Uppmälby, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i punkten 25 av utskottets förevarande utlåtande nr 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den av herr Johansson i Uppmälby m. fl. avgivna, vid punkten fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för nejpropositionen, vadan kammaren bifallit den av herr Johansson i Uppmälby m. fl. avgivna, vid punkten fogade reservationen.

Som tiden nu var långt framskriden, beslöt kammaren på hemställan av herr talmannen att uppskjuta den vidare behandlingen av jordbruksutskottets förevarande utlåtande nr 2 samt handläggningen av övriga å föredragningslistan upptagna ärenden till kl. 7 e. m., då enligt utfärdat anslag detta plenum komme att fortsättas.

§ 17.

Herr *Holmgren* avlämnade en av honom *m. fl.* undertecknad motion i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 142, angående ändring av flygvapnets reservbefälsorganisation.

Denna motion, som erhöi ordningsnumret 543, bordlades.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3.50 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Lördagen den 24 februari.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Herr talmannen anmälde till fortsatt handläggning jordbruksutskottets utlåtande, nr 2, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 26—38.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Ang. svenska betes- och vallföreningen.

Punkten 39, angående svenska betes- och vallföreningen.

Under punkten 73 av nionde huvudtiteln hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för uppehållande av svenska betes- och vallföreningens verksamhet anvisa för budgetåret 1934/1935 ett extra anslag av 73,500 kronor.

I två inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 173 av herr *Gabrielsson m. fl.* och II: 312 av herr *Hagman m. fl.*, hade föreslagits, att riksdagen på extra stat under nionde huvudtiteln ville bevilja det av lantbruksstyrelsen för budgetåret 1933/1934 tillstyrkta anslaget av 80,200 kronor för upprätthållandet av svenska betes- och vallföreningens verksamhet, innebärande detta en ökning i jämförelse med löpande budgetår av 6,700 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande framställning samt de i ämnet väckta motionerna för uppehållande av svenska betes- och vallföreningens verksamhet anvisa för budgetåret 1934/1935 ett extra anslag av 80,200 kronor.

Vid denna punkt hade reservation avgivits av herrar *Johansson* i Uppmälby, *Carl E. Eriksson*, *Granath*, *Dalberg*, *Olsson* i Rödningberg, *Andersson* i Löbbo och *Andersson* i Tungelsta, som ansett, att utskottets hemställa bort innefatta, att riksdagen måtte, med avslag å de i ämnet väckta motionerna, bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

Ang. svenska betes- och vallföreningen. (Forts.)

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr **Johansson** i Uppmälby: Herr talman, mina herrar! På denna punkt har jag och några andra avgivit en reservation, i vilken vi framhålla, att det anslag, som utgick förlidet år, nämligen 73,500 kronor, till svenska betes- och vallföreningen, även måtte utgå för nästkommande budgetår. Det fanns ju en tid, när alla dessa halvstatliga institutioner av många olika slag, som vi ha, ansågo, att de kunde göra upp sina stater helt och hållet oberoende av de anslag, de kunde påräkna. När de sålunda kommo till sin inkomst- och utgiftsstat så resonerade de så, att vad som felades i inkomster, skulle täckas av staten. För några år sedan godkände riksdagen en framställning från jordbruksutskottet, vari det uttalades, att dessa institutioner skulle, när de tillades ett anslag, hålla sig inom ramen av detta anslag, men att de inom denna ram finge röra sig självständigt, hur de ville. Man ville icke vara med om att staten skulle täcka eventuella utgifter, som gingo utöver de beviljade anslagen. I fjol sattes alla dessa föreningars anslag ned med 15 procent på grund av besparingsnämndens förslag. Även anslaget till svenska betes- och vallföreningen sattes ned med 15 procent. Detta tillstyrktes av lantbruksstyrelsen. I år har lantbruksstyrelsen enbart för denna förening velat höja anslaget till samma belopp, som tidigare har utgått. Jag är den förste, som erkänner värdet av föreningens verksamhet, men jag anser i alla fall, att den, liksom alla andra, måste finna sig i att få samma anslag som förut. Svenska fjäderfäavelsföreningen, vilken åsamkat sig en skuld på 3,000 kronor, måste sålunda finna sig i att få täcka denna brist själv. Varken lantbruksstyrelsen eller Kungl. Maj:t har velat att denna brist skulle täckas genom anslag från riksdagen. Bristen måste sålunda täckas av föreningen, som alltså nödgas hålla sig inom ramen för anslaget. Jag måste säga, att alla övriga föreningar ha hållit sig inom ramen av det anslag, som de fått. Svenska mosskulturföreningen t. ex., beträffande vilken påvisats att den behöver ett betydande anslag, har respekterat riksdagens beslut att föreningarna skola hålla sig inom ramen av anslagssumman. Svenska betes- och vallföreningen tycks emellertid icke vilja gå med på en sådan princip.

Jag har personligen stått i förbindelse med svenska betes- och vallföreningens föreståndare, och jag tror att en stor del av kammarens ledamöter också har uppvaktats av honom. Han har i en till mig avläten skrivelse bl. a. sagt, att det skulle vara mycket möjligt att uppehålla anstaltens verksamhet, om det bara gällde att hålla denna verksamhet inom den nuvarande ramen, men här är det ju fråga om, skriver han, en utveckling av verksamheten. Vi ha i reservationen sagt, att man måste hålla sig inom anslagsramen, även om det skulle innebära att någon inskränkning i verksamheten på någon punkt måste ske. Men det finnes ett annat skäl också, som gör, att jag icke kunnat biträda förslaget om en höjning av anslaget. Riksdagen skrev på sin tid på jordbruksutskottets förslag till Kungl. Maj:t och begärde en utredning i hithörande frågor. Man ansåg nämligen, att det här fanns åtskilliga organisationer, som alla sysslade med likartad försöksverksamhet, varför det behövdes en utredning för att undersöka möjligheterna att få till stånd en plan, som var gemensam för hela denna verksamhet. Denna utredning är nu verkställd och överlämnades den 30 januari till Kungl. Maj:t, där den för närvarande ligger. Kungl. Maj:t får alltså taga ställning till denna fråga. Jag undrar då, om det kan vara lämpligt, att man nu höjer anslaget till denna förening samtidigt som alla andra föreningar ha fått sina anslag beskurna med 15 procent. Det föreligger icke någon nedsätt-

Ang. svenska betes- och vallföreningen. (Forts.)
ning av årets anslag, utan det skall ju utgå med samma belopp som föregående år. Föregående år brydde sig föreningen icke alls om denna nedsättning utan gick på med sin verksamhet i enlighet med det program, som föreningen hade uppgjort. Detta ledde till en brist på 3,000 kronor, som föreningen haft möjlighet att täcka genom att den haft något kvar av sina fonder. Nu ha fonderna och ränteinkomsterna minskat. Man fortsätter emellertid utan att ta hänsyn till vad riksdagen uttalat, då de anse att de icke kunna inskränka sig på någon punkt. Jag vet, att föreningens föreståndare anser att betes- och vallföreningen står på ett så högt plan att den icke kan, såsom enligt de sakkunnigas förslag, inrangeras i den gemensamma verksamheten, utan han anser att föreningen fortfarande bör bli självständigt verksam. Jag har emellertid en annan uppfattning. Ursprungligen hade vi den uppfattningen inom jordbruksutskottet att denna förening skulle sammanslås med svenska mosskulturföreningen. Nu ha de sakkunniga den mening att staten skall övertaga denna verksamhet, och de ha framlagt ett program, som riksdagen i sinom tid kommer att taga ställning till. Jag anser, att detta anslag till föreningen bör kvarstå oförändrat intill dess riksdagen tagit ställning till detta de sakkunnigas program.

Som jag förut yttrat, föreligger det icke någon inskränkning av anslaget nu mot föregående år, utan det är till beloppet detsamma. Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den i utskottets utlåtande i denna punkt fogade reservationen, och jag hoppas, att denna kammare liksom första kammaren också skall bifalla reservationen och alltså låta anslaget kvarstå oförändrat.

Herr Hagman: Herr talman! Jag skall med anledning av vad ordföranden i jordbruksutskottet yttrat be att i all korthet få göra några erinringar.

Det är ju bekant att vårt jordbruk under senare år har strävat efter att i viss mån uppnå — låt oss säga — en självförsörjning. Under tidigare år gällde det ju som högsta visdom att importera vad vi behövde av vissa råvaror, och detta gällde då icke minst beträffande den animaliska produktionen. Av oljekakor och kraftfoder av olika slag inköptes årligen för åtskilliga tiotal miljoner kronor. På grund av bekanta förhållanden har en omläggning på den punkten under senare tid måst äga rum. Jordbrukarna anse alltmera allmänt att den animala produktionen hos oss bör byggas på vad som kan produceras av vår egen jord. Denna jordbrukarnas inställning har, kan man säga, vunnit statsmakternas stöd, och ett bevis därpå är, att riksdagen förra året fastställde vissa avgifter för utifrån importerat kraftfoder. Man ville minska eller försvåra importen utifrån för att få lantmännen att alltmera bygga på hemmaproducerade fodermedel. Importen av oljekakor har emellertid förvisso icke av lantmännen gjorts för ro skull, utan därför att de i sina foderstater med nödvändighet måste ha en viss mängd äggviteämnen, något som varje praktisk lantman känner till. Dessa ämnen, som äro nödvändiga för den animala produktionen, särskilt för mjölkproduktionen, kunna icke erhållas i tillräcklig mängd av våra vanliga åkerbruksväxter. Det är betes- och vallkulturen, som man i detta fall hoppas på. Det är det späda gräset, skördat direkt på marken av betande kreatur eller i vallväxterna ingående leguminoser, skördade vid lämplig tidpunkt, som möjligen skall giva oss de behöfliga äggviteämnena. Detta spörsmål är ännu icke, som kammarens ledamöter veta, löst. Svenska betes- och vallföreningen har emellertid på ett erkännansvärt sätt gått in för att lösa dessa för jordbruket i nuvarande tid synnerligen viktiga uppgifter. Problemet har lagts upp men har ännu icke kunnat lösas. Tiden därtill har varit alldeles för kort.

Ang. svenska betes- och vallföreningen. (Forts.)

Det är en relativt kort tid, som svenska betes- och vallföreningen har varit i verksamhet. Det är emellertid, kan man säga, en lovande verksamhet i vardande, som denna förening företräder. Neka statsmakterna emellertid att lämna det stöd, som behöves för att uppehålla och fullfölja verksamheten, kan icke den planlagda försöksverksamheten fullföljas eller problemet lösas inom överskådlig tid. Jag ber kammarens ledamöter observera, att vad utskottet här har föreslagit, d. v. s. en höjning av anslaget med 6,700 kronor, är vad lantbruksstyrelsen efter prövning av den av föreningen uppgjorda staten funnit vara oundgängligen nödvändigt för att uppehålla verksamheten, alltså icke för att utvidga den, som ordföranden i utskottet tycktes mena. Herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet säger också på sid. 98 i 9:e huvudtiteln, där detta är på tal: »Samtidigt vill jag emellertid uttala, att jag i och för sig icke har någon erinran att framställa mot vad lantbruksstyrelsen anfört i samband med beräklandet av utgifterna för avlöningar — —.» Således har icke statsrådet haft något att anmärka mot den av lantbruksstyrelsen vitsordade staten eller mot behovet av medel, men i fråga om anskaffandet av medel yttrar herr statsrådet som följer: »— — men jag anser det böra vara föreningens sak att träffa anstalter, varigenom de däri innefattade ökade utgifterna kunna bestridas utan förhöjt statsbidrag.» Ja, det är klart, att det är ganska lätt att säga detta. Svenska betes- och vallföreningens ovanligt duktige föreståndare har visserligen under de år, som gått, lyckats att på frivillighetens väg så att säga tiggas ihop avsevärda summor för verksamheten, det måste erkännas, men under nuvarande tid är det omöjligt att åstadkomma medel på sådant sätt. Försök att på frivillighetens väg åstadkomma vad som oundgängligen behöves för att fortsätta verksamheten har emellertid även nu gjorts, men utan åsyftat resultat. De som arbeta i jordbruket och känna till jordbruksförhållandena torde icke förundra sig över att jordbrukarna icke nu kunna tillskjuta de medel, som behövas för denna verksamhets upprätthållande. Sälunda har det icke, herr statsråd, lyckats att på enskild väg anskaffa de medel, som även herr statsrådet ansett behövas för att uppehålla verksamheten.

Det har påpekats att föreningen skulle kunna som andra nöja sig med vad den fått innevarande år. Det har gått i år, har man sagt och då skulle det väl kunna gå ett år till. Ja, det har gått i år, men man frågar sig, hur har det gått. Tidigare allt intill 1932/1933 hade föreningen ett statsbidrag av 87,000 kronor. Föregående år minskades anslaget med 13,500 kronor ned till 73,500 kronor. Föreningen hade emellertid under de goda tiderna samlat vissa fonder, och dessa har man nu fått använda under det gångna året för att ersätta, vad som icke kunde fås av statsmedel. Föreningens räkenskaper, av vilka motionärerna tagit del, visa också att ett belopp av icke fullt men nära nog 20,000 kronor av tidigare besparingar har fått användas för att uppehålla verksamheten och för att göra vad som oundgängligen kunnat anses nödvändigt. På detta sätt kan det emellertid, som vi alla förstå, icke fortgå och medel på privat väg kunna icke anskaffas. Reservanterna säga på sid. 36 i utskottets utlåtande nr 2, som vi ha här framför oss: »Å andra sidan måste utskottet finna», — detta säga de efter att först ha vitsordat föreningens betydande och stora förtjänster — »att denna förening liksom andra statsunderstödda föreningar lär få underkasta sig den inknappning i viss mån av statens bidrag, som det fortfarande svåra statsfinansiella läget kräver, även om därav skulle föranledas någon mindre inskränkning av verksamheten.» Ja, det är naturligtvis på sätt och vis riktigt, men man kan fråga sig, om denna mindre inskränkning i verksamheten, som man här talar om att föreningen skulle få finna sig i, verkligen är en mindre inskränkning.

Ang. svenska betes- och vallföreningen. (Forts.)

Enligt av lantbruksstyrelsen och, såvitt jag förstår även av chefen för jordbruksdepartementet godkänt statförslag, utgår det i löner till föreningens tjänstemän ett belopp av 59,137 kronor. Draga vi dessa medel, som sålunda äro fastlåsta för dessa ändamål, från bidraget, 87,000 kronor, återstår för egentlig verksamhet, forsknings- och försöksverksamhet, 27,863 kronor enligt gamla staten. Riksdagen minskade föregående år beloppet med 13,500 kronor eller med nära 50 procent av denna del av bidraget. Man kan knappast säga att en minskning med 50 procent av vad som skall utgå till forsknings- och försöksverksamhet eller egentlig verksamhet är en obetydlig inskränkning i möjligheterna för föreningen att utföra någonting.

Reservanterna fortsätta vidare och uttala sig på följande sätt, och det påpekades ju också av ordföranden i jordbruksutskottet: »Slutligen vill utskottet erinra att inom jordbruksdepartementet särskilt tillkallade utredningsmän den 30 januari 1934 inkommit med förslag till omorganisation av försöksverksamheten på växt- och trädgårdsodlingens område, vilket synes utskottet utgöra ett ytterligare skäl för att icke nu företaga en höjning av ifrågavarande anslag.» Ja, jag vill då först säga, att det har väl icke varit meningen med utredningen att på något sätt stäcka den lovande verksamhet, som så målmedvetet har igångsatts på detta område av Svenska betes- och vallföreningen. Så fort jag fick se detta utlåtande, talade jag med en av utredningsmännen, professor Sundelin, som är föreståndare vid Centralanstaltens avdelning för jordbruk. Jag frågade honom, om utredningsmännen hade tänkt sig en inskränkning av verksamheten i och med att denna skulle byta namn och ingå som ett led i anstaltens verksamhet. Han svarade då att något sådant varit utredningsmännen fullkomligt främmande. De ansågo, att ett intensivt forsknings- och försöksarbete måste utföras och att de skulle mycket beklaga, därest deras förslag till omorganisation skulle resultera i att riksdagen ansåg, att ingenting behövdes för detta ändamål. Tvärtom hade man tänkt att med omorganisationen uppnå en rationalisering och intensifiering av arbetet på denna front, som för närvarande är ett av de allra viktigaste områdena för försöksverksamhet inom jordbruket. Nu tycker man kanske att föreningen och dess gynnare äro litet envisa, när det gäller ansökan om statsmakternas stöd, och man tycker kanske, att man skulle låta sig nöja och snällt och vänligt lägga ned verksamheten, när icke pengarna räcka till. Ja, för all del, jag tror nog, att både föreningens föreståndare och kanske även dess styrelse kunde finna sig däri, men jag skulle vilja säga kammarens ledamöter, att Sveriges jordbrukare kräva någonting annat. När statsmakterna vidtagit åtgärder för reglering av importen av foderäggvita och därigenom åtminstone indirekt manat jordbrukarna att söka producera dessa näringsämnen i den egna växtodlingen, bör det — det vill jag tillägga — vara för statsmakterna en hederssak att icke stäcka den verksamhet, som denna förening bedriver och som är så oundgängligen nödvändig för att nå detta mål. Vi böra icke åstadkomma ett bakslag beträffande de åtgärder, som vi själva vidtagit i syfte att reglera importen av vissa nödvändiga fodermedel.

Jag skall, herr talman, åtminstone för ögonblicket, låta det sagda vara nog, och jag ber endast till slut att få yrka bifall till utskottets hemställan på denna punkt.

Häruti instämde herrar *Westerdahl* och *Liedberg*.

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet **Sköld**: Herr talman! Denna kammare har ju under den nyss förflutna eftermiddagen på ett par punkter visat sig väl förstå den budgetära situationen och de krav, som måste

Ang. svenska betes- och vallföreningen. (Forts.)

ställas på riksdagen ur statsfinansiell synpunkt. Nu kan man visserligen från förespråkarna för den höjning av anslaget, som det här gäller, säga, att tidigare i dag var det en gång fråga om 40,000 kronor och en annan gång om 100,000 kronor, medan det här bara gäller 6,700 kronor. Jag skulle emellertid för min del vilja göra det påståendet, att ur budgetär synpunkt är denna höjning långt farligare än de höjningar, som ifrågasattes på förmiddagen. Det är nämligen, som alla känna till, ett mycket stort antal föreningar, som åtnjuta betydande anslag från statsverkets sida. Under förarbetet till 1933 års statsverksproposition, alltså under 1932, företogs, som vi alla veta, en generell nedskärning av anslagen till dessa föreningar med 15 %. Är det någon som tror, att den som nästa höst skall sitta i jordbruksdepartementet och föreslå anslag till nästa års nionde huvudtitel, är det någon som tror, att han skall kunna hålla emot de krav, som ställas från alla dessa föreningar att de måtte bli jämställda med Svenska betes- och vallföreningen? Jag fortsätter att fråga: Är det väl möjligt, att man skall kunna hålla tillbaka kraven från alla de statsinstitutioner, som arbeta för olika forskningsändamål? Hur skall man kunna få dem att inse, att de måste vidkännas betydande nedskärningar av behövliga anslag, om betes- och vallföreningen och andra halvofficiella föreningar skola tillgodoses på annat sätt?

Jag kan tala om för denna kammars ledamöter, att det är icke så sällan som man kommer från statsinstitutionernas sida och klagar bittert över att dessa statsunderstödda föreningar ha möjlighet att springa i departementens trappor och i riksdagens korridorer och agitera var och en på sitt sätt och därigenom sökt tillgodose sina intressen, något som helt naturligt statsinstitutionerna icke kunna göra.

Jag menar alltså, att detta anslag har mycket långt gående konsekvenser ur budgetära synpunkter. Häremot kan man då sätta de väldiga perspektiv, som den föregående ärade talaren här utmålade. Han har nästan velat göra gällande, att om Svenska betes- och vallföreningen får 6,700 kronor till, så kunna de lösa vårt äggvitproblem och andra stora frågor, men om de icke få dessa 6,700 kronor, så blir det den rena katastrofen. Jag ber därför kammars ledamöter observera, att av dessa 6,700 kronor utgöra icke mindre än 3,000 kronor löneförhöjning till en befattning, som redan finnes inom föreningen. Jag vill fråga kammars ledamöter: Vart skall det peka, om riksdagen så här utan vidare ger en så kraftig löneförhöjning? Vi veta ju alla, hurusom stats-tjänstemän och statsmyndigheter gång efter annan pläga komma fram med nog så motiverade förslag till löneförhöjning för statstjänstemän av olika grader och i olika befattningar, men att man varje gång måste säga nej med hänsyn till det budgetära läget och statsfinansernas ställning. Det kan då icke gärna gå för sig, att man på denna punkt tager ett så radikalt avsteg från vad som är en nödvändighet under en sådan här kris.

Jag hoppas därför, att denna kammare vill fortsätta med att taga hänsyn till det läge, som faktiskt föreligger, och gå med på att bibehålla Svenska betes- och vallföreningens anslag vid det belopp, som fastställdes vid föregående års riksdag, och i det avseendet alltså fatta samma beslut, som första kammaren med mycket stor majoritet har fattat under förmiddagen.

Herr Hagman: Herr talman! I anledning av påståendet att av de 6,700 kronor, som här begärts, 3,000 kronor skulle gå till löneförhöjning åt en tjänsteman, så förhåller det sig väl så, att denna lön har utgått tidigare under flera år, ehuru den uppdelats på två poster, med dels 4,200 kronor i grundanslag och dels 2,500 kronor som tilläggsanslag. Dessa anslag har riksdagen beviljat ända sedan 1930, skulle jag tro, eller sedan den nuvarande innehava-

Ang. svenska betes- och vallföreningen. (Forts.)
ren av befattningen blev tillförordnad professor vid Ultuna lantbruksinstitut. Det är således icke fråga om någon ökning av anslaget till lön för denna befattning, anslaget har som sagt i budgeten förts under två poster å respektive 4,200 och 2,500 kronor, och nu är det endast fråga om att det hela skall föras i en post å 6,700 kronor. Det belopp, 6,700 kronor, som här begäres, utgör, som jag tidigare nämnde, just vad lantbruksstyrelsen vid sin granskning av anslagskravet funnit vara oundgängligen nödvändigt. När de olika halvstatliga föreningarna, som herr statsrådet talade om, komma och begära anslag hos statsmakterna, så bör väl kunna förutsättas att dessa senare äga sådana insikter om vad som behövs på de olika områden saken gäller, att de ungefär veta, hur stora bidrag, som kunna och böra beviljas. Skulle en förening t. ex. begära ett allt för högt belopp till sin verksamhet, så kunna väl representanterna för den ansvariga statsmakten upplysa om, att så och så mycket behövs för verksamheten och endast ett dylikt belopp finnes eventuellt utsikt att erhålla. Jag tror, att statsmakternas företrädare verkligen äro så rakryggade, att det inte hjälper med att springa i departementstrapporna eller i riksdagens korridorer.

Vad sedan det påståendet beträffar att jag skulle ha givit uttryck åt den meningen, att om vi få 6,700 kronor till Svenska betes- och vallföreningen, så skulle äggviteproblemet liksom alla svårigheter på detta område vara lösta, så vill jag, herr talman, förklara, att det tror jag visst inte, och jag tror inte heller, mina herrar, att jag sade det. Däremot yttrade jag, att den verksamhet, som denna förening upptagit som sin, just nu har en synnerligen stor betydelse för vårt jordbruk, och jag tror inte, att herr statsrådet vill förneka detta. Ty om vi skola få någon avkastning av våra kreatursbesättningar, så måste vi ju ha äggviteämnen. Men dessa kunna vi icke få i foderstaterna med mindre vi förstå oss på att rätt utnyttja avkastningen från betesmarker och vallar. Det är en verksamhet i detta syfte, som Svenska betes- och vallföreningen bedriver, och denna verksamhet har för närvarande en synnerligen stor betydelse, icke minst på grund av det statsmakternas beslut, som jag tillät mig erinra om i mitt anförande från talarstolen.

Jag har således ingen anledning att frånga den uppfattning jag förut framfört och vidhåller alltså mitt yrkande om bifall till utskottets förslag.

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet **Sköld**: Herr talman! Det är ju helt naturligt, att jag i högsta grad uppskattar Svenska betes- och vallföreningens verksamhet, och det är alldeles självklart, att jag för min del skulle vara den förste att gå med på största möjliga anslag till föreningen. Men det kan ju inte hjälpas, att det finnes ganska många andra verksamhetsgrenar, som man får räkna med såsom lika betydelsefulla. Herr Hagman har nu detta speciella intresse, men vi måste komma ihåg, att varje människa betraktar ju alltid något som det förnämsta i livet. Alla kunna vi ju inte tycka lika. Det finnes många meningar, och ingen sitter inne med patent på den enda rätta uppfattningen, herr Hagman. Således, det kan inte hjälpas, att det måste bli en avvägning mellan olika intressen.

Vad sedan herr Hagmans anmärkning i fråga om avlöningarna beträffar, så håller den inte streck. Det är visserligen sant, att under en viss övergångsperiod, under en tid, då den ordinarie innehavaren av denna befattning tjänstgjorde vid Ultuna, det är sant, säger jag, att under den tiden vissa provisoriska anordningar måst träffas. När nu denna befattningshavare går tillbaka till sin tjänst, får han den lön han hade, innan han fick tjänstledighet.

Slutligen få vi väl skriva på herr Hagmans relativt ringa erfarenhet av riksdagsarbetet, att han tror, att statsmakterna besitta en sådan fruktansvärd

Ang. svenska betes- och vallföreningen. (Forts.)

makt och styrka, att vi suveränt och utan hänsyn kunna bestämma, hur det ena anslaget efter det andra skall fastställas. Det är ett faktum, att vi måste både inom riksdagen och regeringen se noga upp med de s. k. konsekvenserna. Vi veta nämligen, att om man skapar prejudikat, så finnes det icke krafter nog starka att stå emot följderna.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i den senare propositionen.

Punkterna 40 och 41.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 42, angående Sveriges pomologiska förening.

Kungl. Maj:t hade under punkten 77 av förevarande huvudtitel föreslagit riksdagen att till understöd åt Sveriges pomologiska förening för dess verksamhet under 1934 anvisa för budgetåret 1934/1935 ett extra anslag av 10,000 kronor.

*Ang. Sveriges
pomologiska
förening.*

I en inom andra kammaren väckt, till utskottet hänvisad motion nr 320 av herr *Pettersson* i Dahl *m. fl.* hade föreslagits, att riksdagen måtte vidkommande anslaget under nu förevarande punkt anslå ett belopp av 12,000 kronor till pomologiska föreningen.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med avslag å den i ämnet väckta motionen, i vad den rörde anslaget under förevarande punkt, bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

Reservationer hade vid denna punkt avgivits av herrar *Tjällgren* och *Pettersson* i Rosta, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte med bifall till det yrkande, som framställts i ovanberörda motion, till understöd åt Sveriges pomologiska förening för dess verksamhet under 1934 anvisa för budgetåret 1934/1935 ett extra reservationsanslag av 12,000 kronor.

Sedan utskottets hemställan föredragits, yttrade:

Herr *Pettersson* i Dahl: Herr talman! Då jag framburit en motion i denna fråga, skall jag be att få yttra några ord. Jag gör detta även därför, att Sveriges pomologiska förenings arbete kanhända inte är så mycket känt vare sig för den stora allmänheten eller för kammarens ledamöter.

Sveriges pomologiska förenings arbete kan delas upp på tre avdelningar. Föreningen har dels upplysnings- och försöksverksamhet, dels gör den reklam och propaganda för svensk frukt, och dels utövar föreningen förmedlingsverksamhet mellan producenter och frukthandlare. Upplysningsverksamheten består huvudsakligen däri, att föreningen utger propagandaskrifter. Föreningen utger två tidskrifter och föranstaltar dessutom om en hel del kurser. Den anordnar vidare studieresor till gagn för upplysningsverksamheten i fråga om fruktodling o. d. För bedrivande av reklam för svensk frukt har föreningen en film och utger vidare åtskilliga propagandaskrifter. När det gäller att bedöma betydelsen av denna verksamhet, vill jag erinra om det uppsving, som fruktodlingen under de sista åren tagit här i Sverige. En hel massa föreningar för ändamålet ha sålunda bildats. Det finnes 15 fruktodlareförbund, 742 under dessa sorterande föreningar och dessutom 35,000 till för-

Ang. Sveriges pomologiska förening. (Forts.)

eningarna, anslutna medlemmar. Det är helt naturligt, att detta myckna arbete måste ha ett huvudorgan, det måste finnas en ledning för allt detta.

Sveriges pomologiska förenings verksamhet har icke blivit utan resultat, och jag skulle vilja nämna något om sista årets produktion. I det sammanhanget kan det ju vara riktigt erkänna, att det sista årets väderlek spelat en stor roll för fruktskörden. Väderleken var, som vi veta, gynnsam för fruktodlingen, men det är dock anmärkningsvärt, att enligt den uppskattning, som gjorts av förra årets fruktskörd, densamma uppgick till ett värde av 46¹/₂ miljoner kronor. Härvid är likväl att märka att man icke räknat med högre pris än det som kunnat uppnås, då svensk frukt exporterats till främmande länder, ett pris som uppgår till 20 öre för äpplen och päron och 15 öre för plommon. Skulle vi räkna med det pris, som frukten betingar importerad från utlandet, så skulle vi komma upp till det dubbla värdet. Värdet av den frukt (svenska) som förra året gick i handel, uppskattas till 20 miljoner kronor. Det är alltså icke så ringa belopp det här gäller, och fruktodlingen spelar en rätt stor roll för stora delar av Sveriges folk; det är för övrigt det enda område av vår lantushållning, där det med rätta kan sägas, att vi ha möjlighet att öka vår produktion.

När det alltså förhåller sig på det sättet, att denna produktion är stadd i stark ökning och Sveriges pomologiska förening starkt bidragit härtill, så kan det med skäl anses orätt att i detta fall sänka statsbidraget till föreningen. Jag vill erinra därom, att under åren 1931 och 1932 utgick ett anslag på 12,000 kronor till denna förenings verksamhet. Till detta anslag får räknas det anslag, som finnes upptaget under nästa punkt av detta betänkande, nämligen anslaget till reklam och propaganda för svensk frukt. Detta anslag utgjorde tidigare 7,000 kronor, och man kan alltså säga, att föreningen på den tiden hade ett statsanslag på 19,000 kronor. I staten för löpande budgetår äro dessa båda anslag upptagna till sammanlagt 14,000 kronor, alltså en sänkning sedan 1931 och 1932 med 5,000 kronor. Av det anslag på 10,000 kronor, som nu utgår till pomologiska föreningen, skola 6,000 kronor oavkortade gå till den permanenta kommittén för fruktodlingens höjande, och sedan återstå endast 4,000 kronor. — Jag ber om ursäkt att jag tager båda anslagen i ett sammanhang, men jag anser det berättigat, eftersom de kunna sägas höra ihop. Anslaget å 4,000 kronor till reklam går också oavkortat till propaganda för svensk frukt, men dessutom ha, på grund av den ökade verksamheten och de stegrade krav, som ställas på föreningen, måst utgivas 2,500 kronor utöver det belopp, 4,000 kronor, som anvisats för detta ändamål. Alltså återstå av dessa båda anslag endast 1,500 kronor till föreningens egen verksamhet.

Angående vad som åtgår till arvoden åt föreningens tjänstemän vill jag, då herr statsrådet vid behandlingen av det förra ärendet nämnde, att av det anslag det då gällde, 3,000 kronor skulle gå till höjning av en tjänstemans lön, endast säga, att den avlönade tjänstemannen i pomologiska föreningen, nämligen sekreteraren, uppbär inalles 3,000 kronor, och ändå är hans arbete så omfattande, att han nästan kan sägas ha heltidstjänst, ty praktiskt taget går hela hans tid åt till detta arbete. Under sådana förhållanden kan det rimligtvis icke sägas, att det utbetalas för hög avlöning till tjänstemän i denna förening.

Vad föreningens förmedlingsverksamhet beträffar så är det så, att om vi ute i landet skola sälja frukt t. ex. till Stockholm, så ha vi ingen annan att vända oss till för att få råd än just pomologiska föreningen. Om vi tänka på hur riklig förra årets fruktskörd var, så är det också klart, att föreningens arbete väsentligt ökats. Denna ökning i arbetet har även medfört det resultatet, att

Ang. Sveriges pomologiska förening. (Forts.)

föreningen vid utgången av 1933 balanserade en brist på 3,000 kronor. Jag kan nämna, att bokslutet för 1931 upptog ett överskott på 1,000 kronor och att man år 1932 hade ett överskott på 300 kronor. Men genom att föreningen måste utöka sin verksamhet har resultatet blivit, som sagt, att föreningen för närvarande har en brist på 3,000 kronor.

I föreningens verksamhet ingår även, att den föranstaltar om regelbundna uppskattningar av fruktskörden i riket. Resultatet av dessa uppskattningar sammanställas sedan, varpå fruktgrossisterna i Stockholm och annorstädes hållas underkunniga om skördens resultat och varnas för onödig import. Dessa åtgärder resulterade förra året i att man kunde varna fruktimportörerna för alltför stor import, och resultatet blev, att det i fjol importerades frukt för i runt tal 5 miljoner kronor mindre än föregående år.

Jag anser alltså, herr talman, att denna förenings verksamhet är så pass viktig, att statsmakterna göra orätt i att nedsöka anslaget, i all synnerhet när förhållandena äro sådana, att föreningens verksamhet måste utvidgas. På grund av vad jag nu anfört skall jag be att få yrka bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen.

Herr **Johansson** i Uppmälby: Herr talman! Det är med denna förening som med åtskilliga andra föreningar, den fick i fjol sitt anslag nedsatt med 15 % på grund av den nedskärning som då skedde, och som jag talade om vid en föregående punkt. Anslaget nedsattes från 12,000 kronor till 10,000 kronor. Det finns väl ingen anledning att orda vidare om den nu begärda höjningen efter den ståndpunkt kammaren intagit i den fråga vi nyss förut behandlade. Att nu höja anslaget för en förening, sedan man redan avslagit begäran om anslagsökning på en föregående punkt, det kan väl inte gärna komma i fråga. För övrigt kan man inte tala om någon nedsättning av anslaget för nästa budgetår, ty anslaget är ju oförändrat lika stort som i årets riksstat. Jag ber alltså att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

Punkterna 43—57.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 2.

Slutligen föredrogos vart för sig jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppskov i vissa fall med erläggande av annuiteter å lån från odlingslånefonden och statens avdiktningsslånefond;

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande av två bostadslägenheter vid veterinärhögskolan;

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avyttring av statens järnvägar tillhöriga andelar i samfälligheter till Kingstads m. fl. byars skifteslag i Söderala socken;

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar och lägenheter från sådana egendommar; och

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nedsättning av arrendet för arrendelotten Brostugan å kronoparken Klövdala i Kalmar län.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 3.

Upplästes följande till kammaren inkomna protokoll:

År 1934 den 23 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse revisorer och revisorssuppleanter för granskning av riksbankens avdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning; och befunnos efter valens slut hava blivit utsedda till

revisorer:

vid kontoret i Göteborg

herr <i>Dahlström, A.</i> , expeditionsföreståndare, Göteborg,	med 31 röster,
» <i>Rodhe, C. W.</i> , överstelöjtnant, Göteborg,	» 31 » ,
» <i>Hjort, Gustaf</i> , direktör, Göteborg,	» 31 » ,
» <i>Andersson, Emil</i> , lantbrukare, Järnbrott,	» 31 » ;

vid kontoret i Malmö

herr <i>Persson, Alfred</i> , lantbrukare, Vadensjö,	med 31 röster,
» <i>Lundgren, Axel</i> , redaktör, Malmö,	» 31 » ,
» <i>Hultgren, Anton</i> , landstingsman, Reslöv, Marieholm,	» 31 » ,
» <i>Weibull, Alexander</i> , lantbrukare, Sofieholm, Kulladal,	» 31 » ;

vid kontoret i Falun

herr <i>Olsson, Åhlmans Olof</i> , f. d. riksdagsman, Insjön,	med 31 röster,
» <i>Minör, P. A.</i> , landstingsman, Falun,	» 31 » ,
» <i>Eronn, A.</i> , f. d. riksdagsman, Leksand,	» 31 » ,
» <i>Eriksson, Ollas E.</i> , f. d. riksdagsman, Fors station,	» 31 » ;

vid kontoret i Gävle

herr <i>Hellström, H.</i> , kapten, Gävle,	med 31 röster,
» <i>Lindblom, Edw.</i> , handlande, Gävle,	» 31 » ,
» <i>Nyberg, N. A.</i> , trävaruhandlare, Gävle,	» 31 » ,
» <i>Törnfeldt, Erik</i> , redaktör, Gävle,	» 31 » ;

vid kontoret i Halmstad

herr <i>Gyllensvärd, Ernst</i> , lantbrukare, Fågelsång, Vaxtorp,	med 31 röster,
» <i>Svensson, Gustav</i> , skomakaremästare, Slöinge,	» 31 » ,
» <i>Nilsson, C. L.</i> , landstingsman, Olofsbo, Falkenberg,	» 31 » ,
» <i>Andersson, Janne</i> , byggmästare, Falkenberg,	» 31 » ;

vid kontoret i Härnösand

herr <i>Törner, A.</i> , direktör, Härnösand,	med 31 röster,
» <i>Hesse, Samuel</i> , advokat, Härnösand,	» 31 » ,
» <i>Hallin, Erik</i> , landstingsman, Örnsköldsvik,	» 31 » ,
» <i>Carlsson, E.</i> , economichef, Sollefteå,	» 31 » ;

vid kontoret i Jönköping

herr <i>Johansson, Edvard</i> , landstingsman, Häradsköp, Skillingaryd,	med 31 röster,
» <i>Andrén, Fredrik</i> , ingenjör, Jönköping,	» 31 » ,
» <i>Pettersson, J. Aug.</i> , landstingsman, Huskvarna,	» 31 » ,
» <i>Fors, N.</i> , ekonomichef, Jönköping,	» 31 » ;

vid kontoret i Kalmar

herr <i>Nilsson, V.</i> , ekonomichef, Kalmar,	med 31 röster,
» <i>Modèer, Seth</i> , handlande, Mönsterås,	» 31 » ,
» <i>Olsson, John</i> , skräddare, Kalmar,	» 31 » ,
» <i>Wirell, Emil</i> , sekreterare, Kalmar,	» 31 » ;

vid kontoret i Karlskrona

herr <i>Appelkvist, Caspar</i> , handelsföreståndare, Ronneby,	med 31 röster,
» <i>Kloo, O.</i> , f. d. riksdagsman, Karlskrona,	» 31 » ,
» <i>Bergdahl, Axel</i> , kamrer, Karlskrona,	» 31 » ,
» <i>Thorsell, Carl</i> , kamrerare, Ronneby,	» 31 » ;

vid kontoret i Karlstad

herr <i>Svensson, Johan</i> , lantbrukare, Heljetorp, Väse,	med 31 röster,
» <i>Ferm, E. D.</i> , lantbrukare, Skåre,	» 31 » ,
» <i>Flognfält, G.</i> , f. d. riksdagsman, Flogned,	» 31 » ,
» <i>Johansson, Henning</i> , landstingsman, Hygn, Visnums-Kil,	» 31 » ;

vid kontoret i Kristianstad

herr <i>Svensson, M.</i> , kontorsbiträde, Kristianstad,	med 31 röster, [*]
» <i>Larsson, Nils</i> , lantbrukare, Karstad, Österslöv,	» 31 » ,
» <i>Berglund, Allan</i> , landstingskamrer, Kristianstad,	» 31 » ,
» <i>Åkesson, J. A.</i> , f. d. riksdagsman, Raskarum, S:t Olof,	» 31 » ;

vid kontoret i Linköping

herr <i>Träff, J. A.</i> , f. d. riksdagsman, Mjölby,	med 31 röster,
friherre <i>Hermelin, Gösta</i> , Ulvåsa,	» 31 » ,
herr <i>Hanzén, J.</i> , redaktör, Linköping,	» 31 » ,
» <i>Rydén, C.</i> , järnvägskontrollör, Linköping,	» 31 » ;

vid kontoret i Luleå

herr <i>Bäckström, Amandus</i> , kommissionär, Öjebyn,	med 31 röster,
» <i>Sandström, Robert</i> , handlande, Gammelstad,	» 31 » ,
» <i>Groth, Gustaf</i> , konsul, Luleå,	» 31 » ,
» <i>Svedberg, Albin</i> , rektor, Boden,	» 31 » ;

vid kontoret i Mariestad

herr <i>Wallin, Erik</i> , handelsföreståndare, Lidköping,	med 31 röster,
» <i>Andersson, Justus</i> , kommunalordförande, Karlsborg,	» 31 » ,
» <i>Kjelldorff, I. W.</i> , handlande, Delebäck, Hova,	» 31 » ,
» <i>Björk, Gotthard</i> , redaktör, Mariestad,	» 31 » ;

vid kontoret i Norrköping

herr <i>Eriksson, Karl</i> , f. d. riksdagsman, Lundby, Okna,	med 31 röster,
» <i>Lagerbäck, E. A.</i> , kassör, Norrköping,	» 31 » ,
» <i>Eriksson, Josef</i> , f. d. riksdagsman, Finspång,	» 31 » ,
» <i>Jonsson, Edvard</i> , inspektor, Fiskeby,	» 31 » ;

vid kontoret i Nyköping

herr	<i>Carlsson, E. G.</i> , nämndeman, Katrineholm,	med 31 röster,
»	<i>Juhlin, Ragnar</i> , lantbrukare, Ellesta, Vrena,	» 31 » ,
»	<i>Granath, E. A.</i> , lantbrukare, Kälkesta, Jönåker,	» 31 » ,
»	<i>Hedin, Karl</i> , ingenjör, Kärrobo, Nyköping,	» 31 » ;

vid kontoret i Sundsvall

herr	<i>Gustafsson, Gid.</i> , redaktör, Sundsvall,	med 31 röster,
»	<i>Karlsson, Rob.</i> , f. d. riksdagsman, Gasabäck, Söråker,	» 31 » ,
»	<i>Ågren, Hugo</i> , förste bokförelare, Kubikenborg,	» 31 » ,
»	<i>Hedqvist, P. L.</i> , landstingsman, Fagervik,	» 31 » ;

vid kontoret i Umeå

herr	<i>Lagerkvist, Emil</i> , f. d. riksdagsman, Umeå,	med 31 röster,
»	<i>Karlsson, N.</i> , nämndeman, Tavelnsjö,	» 31 » ,
»	<i>Conradson, R.</i> , apotekare, Nordmaling,	» 31 » ,
»	<i>Lilja, G. H.</i> , tågmästare, Vännäs,	» 31 » ;

vid kontoret i Uppsala

herr	<i>Tapper, K.</i> , kassör, Uppsala,	med 31 röster,
»	<i>Ekstrand, Åke</i> , e. o. hovrättsnotarie, Uppsala,	» 31 » ,
»	<i>Norén, K.</i> , vattenrättsnämndeman, Hågeby,	» 31 » ,
»	<i>Wahlstedt, Uno</i> , bagare, Uppsala,	» 31 » ;

vid kontoret i Visby

herr	<i>Karlström, Hugo</i> , f. d. riksdagsman, Mörby, Vestkinder,	med 31 röster,
»	<i>Engström, Herman</i> , landstingsman, Slite,	» 31 » ,
»	<i>Hansén, Th.</i> , f. d. riksdagsman, Bondsarve,	» 31 » ,
»	<i>Lindstedt, P. S.</i> , handlande, Klintehamn,	» 31 » ;

vid kontoret i Vänersborg

herr	<i>Sjölin, Bengt</i> , ingenjör, Trollhättan,	med 31 röster,
»	<i>Kjerrulf, E. A.</i> , godsägare, Vänersborg,	» 31 » ,
»	<i>Lundgren, Anton</i> , poliskonstapel, Vänersborg,	» 31 » ,
»	<i>Carlsson, Herman</i> , f. d. riksdagsman, Herrljunga,	» 31 » ;

vid kontoret i Västerås

herr	<i>Johansson, K.</i> , lantbrukare, Vretberga, Medåker,	med 31 röster,
»	<i>Landstätt, R.</i> , kamrer, Västerås,	» 31 » ,
»	<i>Andersson, Fr. O.</i> , fjärdingsman, Hallstahammar,	» 31 » ,
»	<i>Sjöfält, Karl</i> , sekreterare, Västerås,	» 31 » ;

vid kontoret i Växjö

herr	<i>Ljungkvist, J. M.</i> , garvare, Växjö,	med 31 röster,
»	<i>Johansson, G. W.</i> , landstingsman, Östad, Täckaregård, Växjö,	» 31 » ,
»	<i>Hultin, Gustaf</i> , lokomotivförare, Älmhult,	» 31 » ,
»	<i>Rydström, Eric</i> , f. d. riksdagsman, Vråen, Lidnäs,	» 31 » ;

vid kontoret i Örebro

herr	<i>Åqvist, Torsten</i> , direktör, Örebro,	med 31 röster,
»	<i>Molin, C. A.</i> , f. d. riksdagsman, Aspa,	» 31 » ,
»	<i>Fromell, A. R.</i> , kontorschef, Örebro,	» 31 » ,
»	<i>Karlsson, Johan</i> , landstingsman, Björkmo, Granbergsdal,	» 31 » ;

vid kontoret i Östersund

herr <i>Henriksson, Henrik</i> , d. y., disponent, Offne, Trångsviken,	med 31 röster,
» <i>Nilsson, Nils</i> , lantbrukare, Tullus, Nälden,	» 31 » ,
» <i>Annér, Wilhelm</i> , redaktör, Östersund,	» 31 » ;
» <i>Holm, Sigurd</i> , typograf, Östersund,	» 31 » ;

suppleanter:

vid kontoret i Göteborg

herr <i>Eneroth, Ture</i> , arrendator, Högen, Jonsered,	med 28 röster,
» <i>Hedvall, Julius</i> , f. d. riksdagsman, Göteborg,	» 27 » ,
» <i>Fagerberg, J. A.</i> , spårvägskonduktör, Göteborg,	» 26 » ,
» <i>Carlbring, Einar</i> , disponent, Göteborg,	» 25 » ;

vid kontoret i Malmö

herr <i>Jensen, Christian</i> , f. d. riksdagsman, Lund,	med 28 röster,
» <i>Ryding, Nils</i> , rådman, Malmö,	» 27 » ,
» <i>Persson, Olof</i> , landstingsman, Munkarp,	» 26 » ,
» <i>Thomasson, G.</i> , lantbrukare, Hejdeholm, Hurva,	» 25 » ;

vid kontoret i Falun

herr <i>Wikander, L. E.</i> , ingenjör, Morgårdshammar,	med 28 röster,
» <i>Maritz, Per</i> , kommunalordförande, Leksand,	» 27 » ,
» <i>Smedh, Herman</i> , f. d. riksdagsman, Bergkarlås, Mora Noret,	» 26 » ,
» <i>Larsson, Liss Olof</i> , landstingsman, Leksand,	» 25 » ;

vid kontoret i Gävle

herr <i>Norell, J. A.</i> , fabrikör, Söderhamn,	med 28 röster,
» <i>Carlsson, Pontus</i> , målaremästare, Gävle,	» 27 » ,
» <i>Krona, Emil</i> , järnvägstjänsteman, Hudiksvall,	» 26 » ,
» <i>Åberg, P. E.</i> , hemmansägare, Sjökalla, Bergby,	» 25 » ;

vid kontoret i Halmstad

herr <i>Lindblad, H. F.</i> , folkskollärare, Sibbarp,	med 28 röster,
» <i>Bohlers, K.</i> , lantbrukare, Bol, Vessigebro,	» 27 » ,
» <i>Persson, P.</i> , f. d. riksdagsman, Tofta,	» 26 » ,
» <i>Bengtsson, Gustaf</i> , handelsarbetare, Halmstad,	» 25 » ;

vid kontoret i Härnösand

herr <i>Lindeborg, J.</i> , kamrer, Härnösand,	med 28 röster,
» <i>Lidström, P.</i> , f. d. riksdagsman, Häxmon, Ådalsliden,	» 27 » ,
» <i>Fahlén, Verner</i> , lantbrukare, Nordanåker, Nyland,	» 26 » ,
» <i>Sundström, O. W.</i> , sågverksarbetare, Kramfors,	» 25 » ;

vid kontoret i Jönköping

herr <i>Karlsson, Anton</i> , järnarbetare, Jönköping,	med 28 röster,
» <i>Svensson, Johan</i> , nämndeman, Fällinge, Smålandsstenar,	» 27 » ,
» <i>Svensson, Anton</i> , landstingsman, Pershult, Jönköping,	» 26 » ,
» <i>Boman, Rudolf</i> , lantbrukare, Kieryd, Wireda,	» 25 » ;

vid kontoret i Kalmar

herr <i>Ander, E.</i> , lasarettssyssloman, Kalmar,	med 28 röster,
» <i>Thorén, Philip</i> , konduktör, Kalmar,	» 27 » ,
» <i>Lindberg, Frits</i> , glasslipare, Nybro,	» 26 » ,
» <i>Olsson, Edv.</i> , f. d. riksdagsman, Borgholm,	» 25 » ;

vid kontoret i Karlskrona

herr <i>Andersson, Anton</i> , vaktmästare, Karlskrona,	med 28 röster,
» <i>Klemedtson, Nils</i> , lantbrukare, Merserum,	» 27 » ,
» <i>Dahl, Aug.</i> , häradshövding, Svängsta,	» 26 » ,
» <i>Nelson, Nels</i> , Ekengård, Ysarne,	» 25 » ;

vid kontoret i Karlstad

herr <i>Eriksson, E. G.</i> , f. d. riksdagsman, Västbro, Värmlandsbro,	med 28 röster,
» <i>Eliesson, Efraim</i> , ekonomichef, Karlstad,	» 27 » ,
» <i>Andersson, C. W.</i> , lantbrukare, Löved, Forshaga,	» 26 » ,
» <i>Wennberg, G. W.</i> , kassör, Skoghall,	» 25 » ;

vid kontoret i Kristianstad

herr <i>Widén, Edvin</i> , överlärare, Vinslöv,	med 28 röster,
» <i>Jeppsson, Emil</i> , landstingsman, Haraberga, Broby,	» 27 » ,
» <i>Vestesson, Victor</i> , nämndeman, Ivetofta, Bromölla,	» 26 » ,
» <i>Jönsson, Sven</i> , f. d. riksdagsman, Fridhill, Lövestad,	» 25 » ;

vid kontoret i Linköping

herr <i>Danckwardt-Lillieström, Gösta</i> , kassör, Linköping,	med 28 röster,
» <i>Sköld, Carl</i> , redaktör, Linköping,	» 27 » ,
» <i>Hallendorff, Joh.</i> , f. d. landstingsman, Gerstorp, Linköping,	» 26 » ,
» <i>Johnsson, Robert</i> , överassistent, Linköping,	» 25 » ;

vid kontoret i Luleå

herr <i>Lantz, E. P.</i> , f. d. landstingsman, Luleå,	med 28 röster,
» <i>Wallin, Levi</i> , handlande, Boden,	» 27 » ,
» <i>Johansson, Anders</i> , landstingsman, Ersnäs,	» 26 » ,
» <i>Widlund, O.</i> , rådman, Luleå,	» 25 » ;

vid kontoret i Mariestad

herr <i>Fredberg, G. M.</i> , fabrikör, Finnerödja,	med 28 röster,
» <i>Öster, Ernst</i> , lantbrukare, Fagersanna,	» 27 » ,
» <i>Sundström, Walter</i> , folkskollärare, Skövde,	» 26 » ,
» <i>Sundén, Carl</i> , lantbrukare, Hova,	» 25 » ;

vid kontoret i Norrköping

herr <i>Frost, G. F.</i> , f. d. riksdagsman, Norrköping,	med 28 röster,
» <i>Svantesson, Samuel</i> , nämndeman, Torp, Vånga,	» 27 » ,
» <i>Cederstrand, Th.</i> , handlande, Norrköping,	» 26 » ,
» <i>Ljungberg, A. J.</i> , förste lärare, Norrköping,	» 25 » ;

vid kontoret i Nyköping

herr <i>Larsson, Arvid</i> , murare, Katrineholm,	med 28 röster,
» <i>Smedberg, Harald</i> , direktör, Nyköping,	» 27 » ,
» <i>Boman, Axel</i> , lantbrukare, Gnesta,	» 26 » ,
» <i>Berger, C. O.</i> , folkskollärare, Stigtomta,	» 25 » ;

vid kontoret i Sundsvall

herr Nilsson, B., lantbrukare, Skedvik, Attmar,	med 28 röster,
» Modin, Helmer, kapten, Sundsvall,	» 27 » ,
» Berggren, Tord, kamrer, Sundsvall,	» 26 » ,
» Kahlén, E., fanjunkare, Sundsvall,	» 25 » ;

vid kontoret i Umeå

herr Jonsson, Rudolf, lantbrukare, Stöcksjö,	med 28 röster,
» Grahnen, Alfr. A:son, landstingsman, Granö,	» 27 » ,
» Eriksson, Frans, landstingsman, Bureå,	» 26 » ,
» Jonsson, P. L., hemmansägare, Sävar,	» 25 » ;

vid kontoret i Uppsala

herr Bengtsson, E., lantbrukare, Gunnarsbo, Lövsta bruk,	med 28 röster,
» Eriksson, C. J., landstingsman, Rosenhill, Almunge,	» 27 » ,
» Andersson, T. P. E., bokbindare, Uppsala,	» 26 » ,
» Samzelius, J. A. T., andre bibliotekarie, Uppsala,	» 25 » ;

vid kontoret i Visby

herr Palmqvist, K. V., nämndeman, Bomarve, Bander,	med 28 röster,
» Sjögren, Hj., fanjunkare, Bander,	» 27 » ,
» Nilsson, C. O., redaktör, Visby,	» 26 » ,
» Olofson, A. G., agronom, Visby,	» 25 » ;

vid kontoret i Vänersborg

herr Andréén, Anders, handlande, Brålanda,	med 28 röster,
» Salwing, Knut, banmästare, Bohus,	» 27 » ,
» Johansson, A. E., lantbrukare, Kråkered, Borås,	» 26 » ,
» Lundström, Hj., direktör, Forsarne, Frändefors,	» 25 » ;

vid kontoret i Västerås

herr Ekström, L. J., landstingsman, Ekeby, Hallstahammar,	med 28 röster,
» Anderson, Iwar, kontorsbiträde, Arboga,	» 27 » ,
» Pehrsson, Pehr, direktör, Sala,	» 26 » ,
» Fröier, Isidor, folkskollärare, Västerås,	» 25 » ;

vid kontoret i Växjö

herr Gustafsson, Amandus, järnarbetare, Växjö,	med 28 röster,
» Karlsson, A. R., nämndeman, Berg, Släthög,	» 27 » ,
» Pettersson, Herman, häradssdomare, Hälstenssko, Tolg,	» 26 » ,
» Sandstedt, Ernst, nämndeman, Björkebråten, Ryd,	» 25 » ;

vid kontoret i Örebro

herr Lindal, Gust., överbanmästare, Örebro,	med 28 röster,
» Linder, Hjalmar, grosshandlare, Örebro,	» 27 » ,
» Larsson, Hjalmar, lantbrukare, Edvalla, Glanshammar,	» 26 » ,
» Ahlin, Einar, lantbrukare, Alavi, Hardemo,	» 25 » ;

vid kontoret i Östersund

herr Nilsson, Nils, d. y., lantbrukare, Dille, Täng,	med 28 röster,
» Lögdberg, J., hemmansägare, Genvalla,	» 27 » ,
» Olsson, Olof, komm.-nämndsordf., Undrom, Rödön,	» 26 » ,
» Clarin, Ruben, tapetserare, Östersund,	» 25 » .

Joh. Nilsson.

Nestor Hammarlund.

C. P. Wahlmark.

Erik Fast.

Protokollet lades till handlingarna; och beslöt kammaren, att underrättelse om de försiggångna valen skulle genom utdrag av kammarens protokoll meddelas bankoutskottet med anmodan till utskottet att lämna såväl fullmäktige i riksbanken som vederbörande avdelningskontor och de valda meddelande om valens utgång.

§ 4.

Anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 49, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande av vissa utbildningskurser för f. d. fast anställt manskap vid försvarsväsendet.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 4, i anledning av väckt motion om bibehållande av hittills gällande ordning för riksdagsbeslutet och dess undertecknande; och

nr 5, i anledning av väckt motion angående överenskommelser med vederbörande främmande makter rörande samverkan mellan de mindre staterna och särskilt mellan balterna och mellan skandinaverna;

statsutskottets utlåtanden:

nr 3, angående regleringen för budgetåret 1934/1935 av utgifterna under riksstatsens tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet;

nr 5, angående regleringen för budgetåret 1934/1935 av utgifterna under riksstatsens femte huvudtitel, innefattande anslagen till socialdepartementet;

nr 27, i anledning av väckta motioner om avslag å under fjärde huvudtiteln äskade anslag m. m.;

nr 28, i anledning av vissa utav Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under fjärde huvudtiteln gjorda framställningar;

nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare;

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av femte huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga; och

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord;

bevillningsutskottets memorial, nr 6, angående särskild ersättning åt sekreteraren hos bevillningsutskottet;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 20, i anledning av väckta motioner om ändrade bestämmelser rörande jämkning i avtal om underhållsbidrag till frånskild make;

nr 21, i anledning av väckt motion angående viss ändring i § 13 ordningsstadgan för rikets städer; och

nr 22, i anledning av väckta motioner om skärpta bestämmelser rörande anordnandet av offentliga danstillställningar; samt

jordbruksutskottets utlåtande, nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godtagande av ackord i vissa fall å kronans fordringar för försålda kronoegendomar m. m.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr		under	6	dagar	fr. o. m.	den	25	febr.,
›	<i>Olsson i Ramsta</i>	›	5	›	›	›	25	›
›	<i>Lundbom</i>	›	4	›	›	›	24	›
›	<i>Nilsson i Steneberg</i>	›	4	›	›	›	27	›
›	<i>Niklasson</i>	›	3	›	›	›	25	›
›	<i>Ahl</i>	›	3	›	›	›	24	›
›	<i>Landgren</i>	›	5	›	›	›	27	›
›	<i>Magnusson i Kalmar</i>	›	6	›	›	›	27	›
›	<i>Björklund</i>	›	6	›	›	›	26	›
›	<i>Persson i Fritorp</i>	›	3	›	›	›	25	›
›	<i>Holmström</i>	›	3	›	›	›	25	›
›	<i>Johansson i Djursnäs</i>	›	7	›	›	›	28	›
›	<i>Eriksson i Toftered</i>	›	8	›	›	›	28	›
›	<i>Brädefors</i>	›	3	›	›	›	3 mars,	
›	<i>Weijne</i>	›	3	›	›	›	25 febr.,	
›	<i>Borg</i>	›	4	›	›	›	26	›
›	<i>Osberg</i>	›	3	›	›	›	25	›
›	<i>Gustavson i Sala</i>	›	4	›	›	›	25	›
›	<i>Olovson i Västerås</i>	›	5	›	›	›	25	›
›	<i>Herou</i>	›	7	›	›	›	28	›
›	<i>Brännström</i>	›	4	›	›	›	26	›
›	<i>Molander</i>	›	3	›	›	›	25	›
›	<i>Persson i Falla</i>	›	6	›	›	›	26	›
›	<i>Danielsson</i>	›	2	›	›	›	26	›
›	<i>Hansson i Örebro</i>	›	5	›	›	›	26	› och
›	<i>Frankenberg</i>	›	2	›	›	›	25	›
›	<i>Jeppsson</i>	›	2	›	›	›	25	›

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 7.57 e. m.

In fidem
Per Cronvall.